

**MATRIMONIJ
VALOR A
FRANCORUM
OPPUGNATIONIBU
S VENDICATUS...**

Francesco Salerno

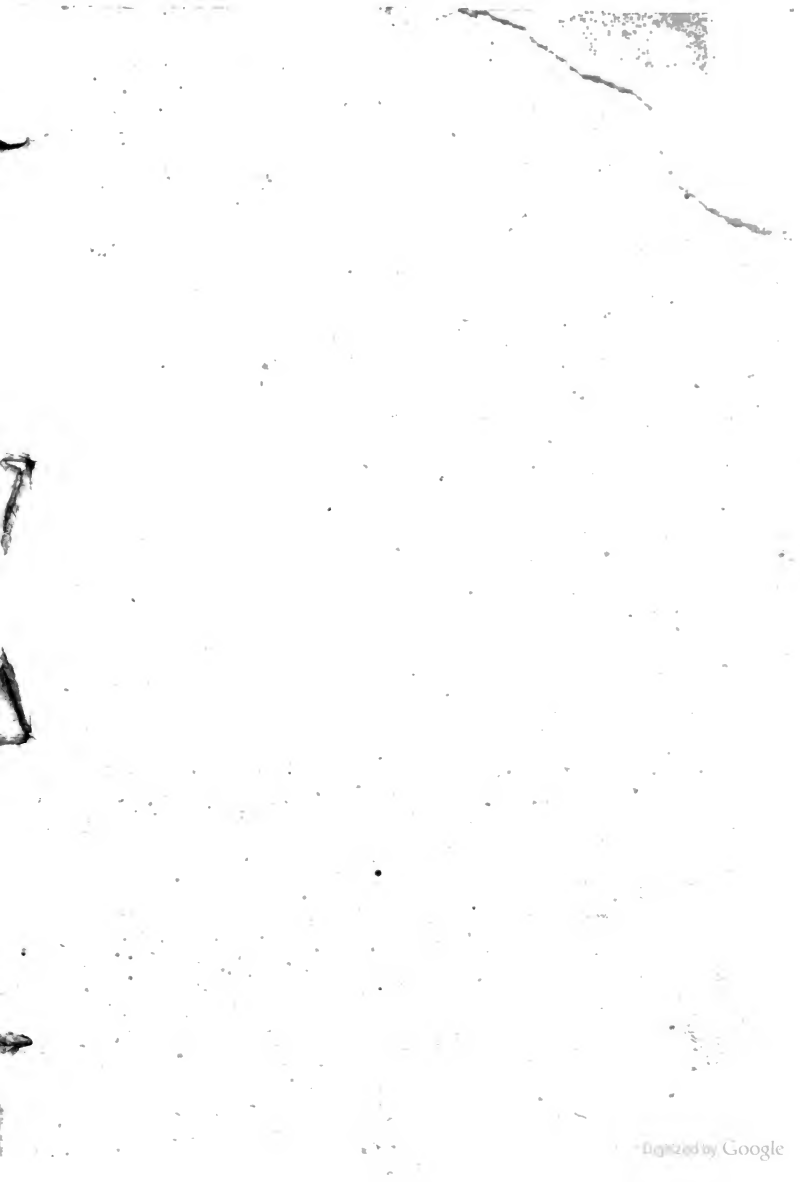

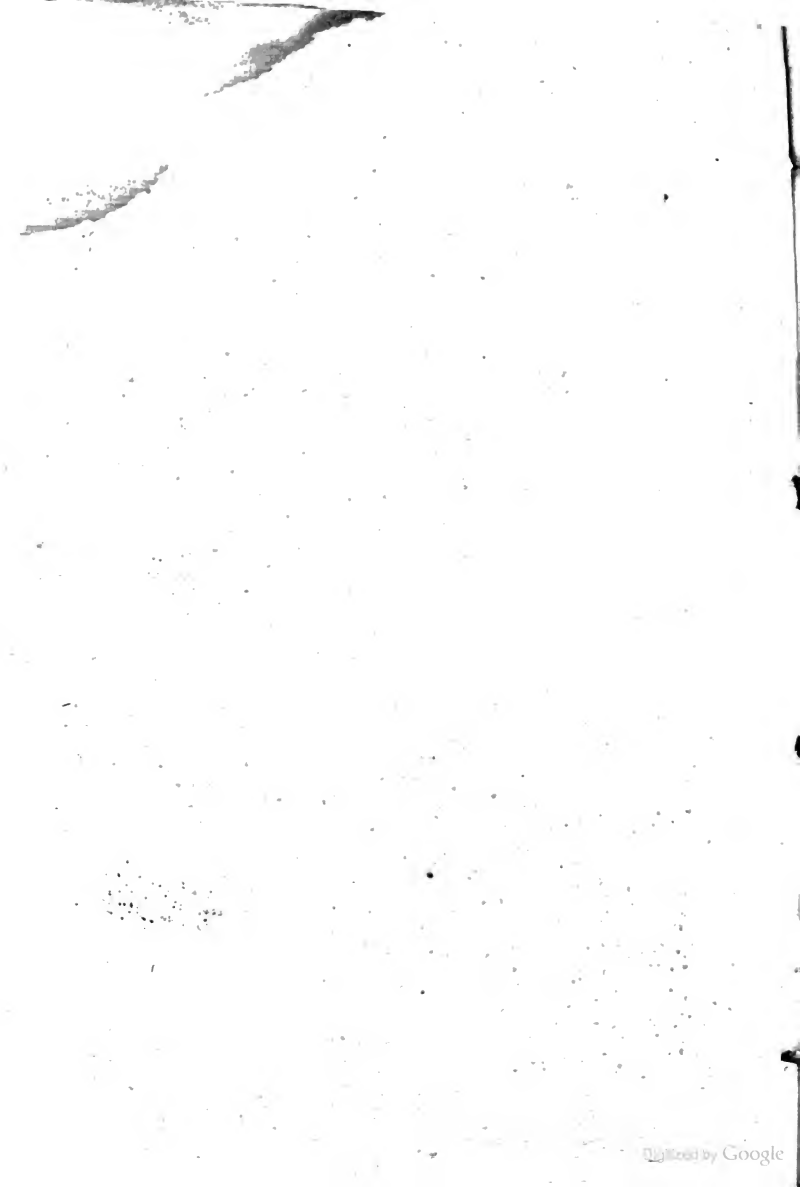

~~U 755~~

13. 19. 2. 8.

MATRIMONII

VALOR

A FRANCORVM

OPPVGNATIONIBVS

VENDICATVS.

AVCTORE FRANCISCO SALERNO SICVLO DOCT.

Theol. ac I. C. Canonico Panormitano, ac Prot. Apost.

Anno

1636.

S. Andrea

Della Valle

Cum Priuilegio, Matriri apud viduam Ildephonfi Martin.

BIBLIOTECA NAZIONALE
ROMA
MUSEO EBANICO

MATRIMONI

V A L O R

A F F A I R O R U M

O P P O S I T I O N I B U S

V E N D I C A T I S

FRANCISCO FRANCISCO SARRASCO SARRASCO

FRANCISCO SARRASCO SARRASCO

1830

1830

1830

1830

1830

EXCELLENTISSIMO PRINCIPI,
 D. Gaspari Guzmanio, Comiti Oliuarensi,
 Duci de San-Lucar, Marchioni de Liche, Ma-
 gno Indiarum Cancellario, Philippi Quarti Ca-
 tholici Regis Consiliario Belli, Statusque, Sum-
 mo regionum equorum Prefecto, His-
 paniarum Magnati,
 &c.

FRANCISCVS SALEARNVS S.P.D.

VSTRIACA Domus, Ex-
 cellētissime Princeps, verè Ca-
 tholica, verè pia, tuetur præ
 cæteris summâ Ecclesiæ, eius-
 que Capitis potestatem. Filip-
 po Magno Austriaco, Hispa-
 niarum, ac meæ Siciliæ Regi,

vti in reliquis, ita & in hac cura, tu indefessam ope-
 ram nauas. Tutatur hæc mea disceptatio (non pro
 dignitate, fateor) ius Ecclesiæ proprium, ea decer-
 nendi coniugiorum impedimenta, quæ *Dirimentia*
 viri Docti indigitarunt. Hominem ergo pro Eccle-
 siæ iure propugnantem in tuam sese committere
 clientelam, decet saltem, ni etiam oportet. Sub tuis
 igitur auspicijs in lucem prodeat hocce qualecum-
 que ingenij mei, meæque in te obseruantix tenue
 monumentum. Faxit Deus, vt non solum tibi, que

1071

92

tua

IUDICIUM

R. P. G A S P A R I S H U R T A D O
*è Societate Iesu, Doctoris Theologi Compluten-
 sis, & Supremæ S. Generalis Inquisitionis Qua-
 lificatoris: olim in Academia Complutensi Ar-
 tium liberalium publici professoris, & Collegii
 D. Ildephonsi, & in Collegio Complutensi
 Societatis Iesu Primarij S. Theologi &
 Professoris, &c.*

IVSSU, & autoritate D. Laurentij Iturri-
 çarra, Vicarij Generalis Matriti, vidi opus,
 cui titulus est, *Matrimony valora Francorũ
 oppugnationibus vendicatus, Auctore D. Fran-
 cisco Salerno Siculo Doctore Theologo, ac Iuris-
 consulto, Canonico Panormitano, ac Protonota-
 rio Apostolico elaboratum, & in eo nihil cen-
 soria nota dignum reperi; potius omnia sanæ
 doctrinæ consona: opus verè etuditum, do-
 ctum, & graue: viro Theologo, & Iurisperito
 dignum, & vt in communem vtilitatem ty-
 pis mandetur. Datum in hoc nostro Collegio
 Imperiali Societatis Iesu Matriti die decima
 Ianuarij ann. 1636.*

Gaspar Hurtado.

IUDICIUM

R. P. HIERONYMI FERNANDEZ
de Salcedo, Clericorum Regularium Minorum
Prouincialis, ac Supremæ S. Generalis
Inquisitionis Qualificato-
ris, &c.

Disceptationem istâ (cui titulus est, *Matrimonij valor à Francorum oppugnationibus vindicatus, Authore Francisco Salerno Siculo Doctore Teologo, ac I. C. Canonico Panormitano, & Prot. Apost.*) ex commissione Supremi Castellæ Senatus attenta animi consideratione legi, & in ea Catholicæ Fidei, bonis moribus, aut Christianæ polyticæ dissonum animaduerti nihil: immo Author, vir vere doctus, recta methodo, stylo facili, pro Sacramenti Matrimonij valore, pro iure Ecclesiasticæ authoritatis, & cum obseruatione potestatis Ciuilis, multa doctè, eruditè, breuiter, nihil obscure tractat. Quare opus censeo, quod typis euulgetur, non solum utile, sed valde necessarium. Madriti in nostra Spiritus Sancti domo, die 21. mensis Ianuarij, an. Dom. 1636.

Hieron. Fernan. de Salcedo.

Tie-

Suma del Privilegio.

Iene Privilegio de su Mag. el Doctor Don Fráncisco Salerno por diez años, para poder imprimir y vender este Libro, y no otra persona sin su licencia, so las penas en el contenidas, como cõsta de su original, refrendado de Fráncisco Gomez de la Sprilla, Secretario de Camara de su Magestad, su fecha en Madrid a 4. de Hebrero 1636. años.

ERRATA PRAECIPVA.

P Ag. 7. B. lin. 1. *rationem, ratio enim.* 9. B. 14. in *commodo, incommodo.* 10. 4. *Ecclesiæ, Ecclesia.* *ibid.* 9. *contradiceer, contradicere.* *ibid.* 26. *nude, nuda.* 11. B. 26. *fic, fit.* 13 21. *idem, eidem.* 30. B. 16. *deprõpium, depromptum.* 32. B. 22. *cuntineretque, contineretq.* 38. 10. *lucret, lueret.* 47. 6. *vi, vis.* *ibid.* 16. *simoniacæ, simoniacæ.* *ibid.* 27. *Prinipem, Principem.*

Leuiscula cautum Lectorem non fugient.

¶ Sic respondet Archetypo. Dat. Marriti, die 2. Martij 1636.

Lic. Murcia de la Lland.

Suma de la Tassa.

EStà tassado este libro por los Señores del Consejo a cinco maravedis cada pliego, como consta del testimonio que della dio Francisco de Arrieta, Escriuano de Camara. En Madrid a 4. de Março de 1636.

PA-

PARAGRAPHI disceptationis.

- I. Gallicæ Assertiones. pag. 1.
- II. Assertionum fundamenta. 9.
- III. Disceptationis institutum. 4.
- IV. Præmonita quedam. 4.
- V. Prima Gallica assertio trutinatur. 9.
- VI. Secunda Gallica assertio examinatur. 18.
- VII. Exempla aduersariorum perpēduntur. 28.
- VIII. Tertia Gallica assertio expenditur. 38.
- IX. Aduersariorū fundamēta excutiūtur. 39.

FRAN.

DISCEPTATIO

cæterique omnes Ecclesiastici Ordinis, qui conuenerunt, vna mente, vnaque voce consenserunt, ea Principum coniugia inania esse nulliusque momenti. Suam verò sententiam hinc, quas subnecto, assertionibus explicarunt.

§. I.

Gallicæ Assertiones.

PRIMA Assertio. Consuetudines, vsusque Regnorum efficere queunt, vt matrimonia quæpiam, prout sunt contractus quidam, nulla sint, inuvalidaque, modo huiuscemodi consuetudines rationi innitatur, antiquæ sint, legitimaque præscriptione roboratæ, atque ab Ecclesia approbatæ.

2. Secunda Assertio. Galliarum consuetudo nullatenus permittit, vt præfati Principes, præsertim propinquiore, qui se Regni hæredes esse contendunt matrimonia ineant absque Regis assensu, minusque eo penitus obnitente, ac reluctante.

3. Tertia Assertio. Huiuscemodi matrimonia illegitima sunt, inuvalida, nullaque, eius sanè conditionis defectu, sine qua contrahentes contrahere nequeunt validè, legitimèque: quæ quidem Franciarum consuetudo rationi innititur, antiqua est, legitimaque præscriptione roborata, atque ab Ecclesia approbata.

§. II.

Affertionum fundamenta.

4 **P**RÆCIPVA verò huiusce sententiæ fundamenta Galli Antistites, cæterique, qui conuenere, hunc ferme in modum explicarunt. In matrimonijs: tria omnino perpédi debent: Primum quidè est ius, quod finem obtinet hominum generationem: Secundū, contractus est, ciuilis, qui cōtrahentes vnit: Tertium est ratio Sacramenti. Et quod ad primum, ac tertium spectat, neque Reges, neque Pōtifices Sūmi, neque ipsamet Ecclesia attingere ea potest: horū enim alterum à naturali, alterum à Diuino iure depēdet. Sed quod pertinet ad secundum, queunt profectò Reges leges condere, atque impedimenta stabilire, quæ matrimonia dirimant, quæ proindè dirimentia nuncupamus. Si enim Reges infideles (inquiunt primum) hanc eandem habuere facultatem, potiori quidem iure id ipsum Catholici, Christianique Principes exequi queunt.

5 Secundo. Reges absque huiuscemodi potestate nequaquam eum finem attingere possent, cui Deus illos cōstituit, ac destinauit: nimirum subditorum bonum: malaq; nequirent auertere, quæ ex hisce matrimonijs, absque eorum assensu initis, oriri facillimè queunt.

6 Tertio. Edocent plures, posse Reges quādoq;

A 2.

præ-

DISCEPTATIO

præcipere, vt quispiam, sibi subiectus, matrimonium ineat, ita exigente publico, communique bono. Quã ob rem & matrimonium interdicerere poterunt; cum eiusdem prorsus iurisdictionis sit præcipere, ac prohibere. Ac prohibitionis quidem exemplum in Sacris literis habemus, puta *Genes. 24.* vbi Abraham seruo Elieser præcepit, vt filio suo Isaac vxorem non acciperet defiliabus Chananæorũ, & c. *28.* idẽ Isaac filio suo Iacob dixit: *Noli accipere cõingẽ. degenerere Chanaan.* Id autẽ Abraham, non vti pater præstitit, sed vti Superior, & Patriarcha, damna præuidens, ac præcidens, quæ ex huiuscemodi matrimonijs poterant exoriri.

7 Quartò. Gallix hac in re consuetudo vim obtinet legis, quippe quæ eas quatuor conditiones habet, quas vsus exigat, vt laudabilis existat: Cernimus enim illam rationi optimẽ inniti, antiquam esse, præscriptione legitima roboratam, atque Ecclesiæ auctoritate approbatam: Cuius quidẽ auctoritas haud expressa requiritur: Satis enim est, quòd eam consuetudinem ipsam et Ecclesia, eiusque caput Romanus Pontifex sciat, eamdemque toleret, ac patiat. Id verò exemplis ostenditur Baldouini Comitis, & Iudith; Ludouici Balbi, & Ansgardis (etsi interpret hæc duo nomina peruerterit; vt num. 51. admonebo) ac Maximiliani, Annæque Ducillæ Britannix.

8 Denique si Reges hanc, qua de loquimur, potestatem non obtinerent, lex Sallica parum omnino perduraret: Cui sanè totius prorsus Franciæ fundamenta inniti plusquam certissimum est.

§. III.

Disceptationis institutam.

9 **A**TQVE Hæc quidem sunt, quæ Conuentus ille protulit, quò suam hac in re sententiã firmisimè fulcirent: quæ tamen omnia ità debilia, ac nullius ferme roboris censerì debent, vt nihil minus probent, quam id quod ipsi contendunt, vti hoc loci apertissime, Deo fauente, cuius, vt opinor, causa agitur, ostendemus. Nostrę igitur disceptationis institutum est, demonstrare, matrimonia Principum, de quibus loquimur, valida, rataque esse; etsi illis, qui Regnum possidet, obnitatur. Quoniam verò in hoc negotio nos reorũ vices reuera subimus, quippe quos, matrimonij valorem defendentes, cui iura omnia fauent, Aduersarij acriter oppugnant; Reorum verò munus sit, Actorum intentionem, rationesque penitus elidere, quo victoriam consequantur, cum vulgare sit iuris axioma, Actore non probante, absolui reum, ac præsertim in matrimonij causis, cuius valor semper præsumendus est; ideo nobis aduersariorum rationes diluendę sunt, ac pro matrimonij valore propugnandum: vna tamen eademque opera & hanc eandem istorum oppugnabimus opinionem: quam obrem, & eorundem quoque ordinem sequi cogimur, vel inuiti, alium fortassis aptiorum alioqui sectaturi.

(.)

10 **S**ED Antequam id exequar, vnum, aut alterū præmonere operepretium est. Primum quidē differre prorsus matrimonij valorem ab ipsiusmet honestate; ita sanè, vt queat sæpè validū, ratumq; esse cōiugium, etsi omnino illicitum, & inhonestū. Id quidem sæpè matrimonijs, quæ, inuitis omnino parentibus, à filijs cōtrahūtur, accidere solet, *vti ipsi Miscellorū responsorū, lib. 1. resp. 16.* ostendimus copiose. Neque verò id peculiare huiusce Sacramenti censerī debet: quin id ipsum in alterius cuiuscunque Sacramenti vsu contingere potest (atque vtinam nunquam eue nit et) pimirum si cum is, qui illud alteri ministrat, tū is, qui suscipit, id agāt, non ob Dei gloriam, animæque salutem, sed ob lucrum aliquod, turpeque commodum, aliumue finem penitus iniquum, & inhonestum: tunc enim nemo certè negabit Sacramento valorem, ac firmitatem, etsi de cetero malè, illicitè, ac grauissima culpa ministretur, ac suscipiatur. Quo quidem casu Deū ex parte Sacramenti auctorem agnoscit, *Bellarminus, tom. 2. conti. lib. 1. de matr. Sacr. cap. 20. col. 1. post med.* Non verò ex parte ministrantis, ac susipientis, qui illum offendentes, Sacramento penitus abvtuntur, & vt exemplum ex ipso met matrimonij Sacramento proferatur, si cum filius, tum parentes in matrimonium (*de quo d. resp. 16.* loquebamur) ob prauum aliquē finem

SINGULARIS.

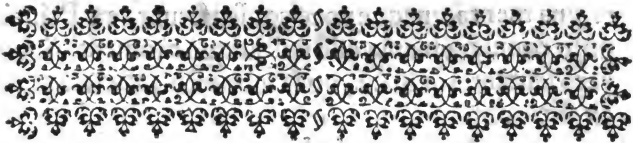
finem consentiant, profecto neque ipsimet hæretici inficias ierint, illud validum, ratumque fore cēsendū; idem tamen contrā diuinum, naturaleque præceptū agnoscere cōpellētur. Seiungendum igitur est in hisce, similibusque rebus, ius ab honestate; adeo vt posse quidpiam fieri, non sit licere id ipsum fieri.

II Secundò præmonendum est, iura omnia matrimonij valori plurimum fauere, ac suffragari. Hinc est, quòd, si dubium sit, nūm matrimonium validè cōtractum fuerit, nec nē; in matrimonij fauorem sententia proferri debet, vti passim iuris interpretes ostendunt, *Abb. in c. tua nobis, de despons. impub. Dec. cons. 133. Paris. cons. 53. num. 3. & cons. 58. num. 7. lib. 4. alijsque in numeri, quos citat, sequiturque, Menoch. lib. 3. præsumpt. 3. num. 9. Thom. Sanch. lib. 1. de matrim. disput. 18. num. 5. Mascard. de probat. tom. 1. conclus. 1027.* qui plura iura recenset: sed id probant omnes, ex cap. ex literis innēta glos. verb. in liberali de probation. & cap. fin. de sent. & re iud. ubi Pontifex decidit, duobus ordinarijs iudicibus diuersas sententias proferentibus, eam, quæ reo fauet omnino præferri; nisi in causa, quæ matrimonio fauet. Quā sanè doctrinam in vtroque prorsus foro obtinere locum *Sancius* ostendit. Hinc etiam est, opinionem alicuius Doctōris singularem, matrimonium tamen sustinentis, plurium sententiæ, illud impugnantium, omnino præferri; nisi hæc aperto textui innitatur, vt rectè edocuere plures, quos laudat, scētaturque, *Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 71. num. 30. & seq. Nauarr. summ. cap. 27. num. 287. Sanch. loc. cit. num. 7.* probantque

PARAGRAPHI

disceptationis.

I.	Gallicæ Assertiones.	pag. 1.
II.	Assertionum fundamenta.	9.
III.	Disceptationis institutum.	4.
IV.	Præmonita quedam.	4.
V.	Prima Gallica assertio trutinatur.	9.
VI.	Secunda Gallica assertio examinatur.	18.
VII.	Exempla aduersariorum perpeduntur.	28.
VIII.	Tertia Gallica assertio expenditur.	38.
IX.	Aduersariorum fundamenta excutiuntur.	39.

FRANCISCI SALERNI SICVLII.

DISCEPTATIO SINGVLARIS

*NVM APVD FRANCOS MATRI-
monia ab ijs inita, qui Principes sanguinis appellantur,
ad Regniq̄ue successionem aspirare possunt, valida sint
legitimaq̄ue, si non modo absque Regis assensu, verum,
etiam, ipso penitus obnitente, contracta sint, ac praefer-
tim ab ijs, qui eandem Regni successione sibi, vti Regi
propinquioribus, deferendam fore contendunt.*

DISCEPTATIONIS Ansam
dedit consultatio, quæ totidem fer-
me verbis, iussu Ludouici XIII. Gal-
liæ Regis, nuperrime Ecclesiastico
Francorum Conuentui proposita
est: Cui quidem respondentes Consulti Antistites,
A cate-

DISCEPTATIO

cæterique omnes Ecclesiastici Ordinis, qui conuenerunt, vna mente, vnaque voce consenserunt, ea Principum coniugia inania esse nulliusque momenti. Suam verò sententiam hisce, quas subnecto, assertionibus explicarunt.

§. I.

Gallica Assertiones.

1 **P**RIMA Assertio. Consuetudines, vsusque Regnorum efficere queunt, vt matrimonia quæpiam, prout sunt contractus quidam, nulla sint, inuvalidaque, modo huiuscemodi consuetudines rationi innitatur, antiquæ sint, legitimaque; præscriptione roboratæ, atque ab Ecclesia approbatæ.

2 Secunda Assertio. Gallix consuetudo nullatenus permittit, vt præfati Principes, præsertim propinquiore, qui se Regni hæredes esse contendunt matrimonia ineant absque Regis assensu, minusque eo penitus obnitente, ac reluctante.

3 Tertia Assertio. Huiuscemodi matrimonia illegitima sunt, inuvalida, nullaque, eius sanè conditionis defectu, sine qua contrahentes contrahere nequeunt validè, legitimèque: quæ quidem Franciæ consuetudo rationi innititur, antiqua est, legitimaque præscriptione roborata, atque ab Ecclesia approbata.

(.?)

§. II.

Affertionum fundamenta.

4 **P**RÆCIPVA verò huiusce sententiæ fundamenta Galli Antistites, cæterique, qui conuènere, hunc fermè in modum explicarunt. In matrimonijs: tria omnino perpèdi debent: Primum quidè est ius, quod finem obtinet hominum generationem: Secundū, contractus est, ciuilis, qui cōtrahentes vnit: Tertium est ratio Sacramenti. Et quod ad primum, ac tertium spectat, neque Reges, neque Pōtifices Sūmi, neque ipsamet Ecclesia attingere ea potest: horū enim alterum à naturali, alterum à Diuino iure depēdet. Sed quod pertinet ad secundum, queunt profectò Reges leges condere, atque impedimenta stabilire, quæ matrimonia dirimant, quæ proindè dirimentia nuncupamus. Si enim Reges infideles (inquiunt primū) hanc eandem habuère facultatem, potiori quidem iure id ipsum Catholici, Christianique Principes exequi queunt.

5 Secundò. Reges absque huiuscemodi potestate nequaquam eum finem attingere possent, cui Deus illos cōstituit, ac destinauit: nimirum subditorum bonum: malaq; nequirent auertere, quæ ex hisce matrimonijs, absque eorum assensu initis, oriri facillimè queunt.

6 Tertiò. Edocent plures, posse Reges quādoq;

A 2

præ

§. III.

Disceptationis institutum.

ATQVE Hæc quidem sunt, quæ Conuen-
 tus ille protulit, quò suam hac in re sententiã
 firmissimè fulcirent: quæ tamen omnia ità debilia, ac
 nullius fermè roboris censerì debent, vt nihil minus
 probent, quam id quod ipsi contendunt, vt hoc loci
 apertissime, Deo fauente, cuius, vt opinor, causa agi-
 tur, ostendemus. Nostre igitur disceptationis institu-
 tum est, demonstrare, matrimonia Principum, de qui-
 bus loquimur, valida, rataque esse; etsi illis, qui Reg-
 num possidet, obnitatur. Quoniam verò in hoc nego-
 tio nos reorù vices reuera subimus, quippe quos, ma-
 trimonij valorem defendentes, cui iura omnia fauent,
 Aduersarij acriter oppugnant; Reorum verò munus
 sit, Actorum intentionem, rationesque penitus elide-
 re, quo victoriam consequantur, cum vulgare sit iu-
 ris axioma, Actore non probante, absolutè reum, ac
 præsertim in matrimonij causis, cuius valor semper
 præsumendus est; ideo nobis aduersariorum rationes
 diluendę sunt, ac pro matrimonij valore propugnand-
 um: vna tamen eademque opera & hanc eandem
 istorum oppugnabimus opinionem: quam obrem,
 & eorundem quoque ordinem sequi cogi-
 mur, vel inuiti, alium fortassis aptio-
 rem alioqui sectaturi.

(.)

finem consentiant, profecto neque ipsimet hæretici inficias ierint, illud validum, ratumque fore cēsendū; idem tamen contrā diuinum, naturaleque præceptū agnoscere cōpellētur. Seiungendum igitur est in hisce, similibusque rebus, ius ab honestate; adeo vt posse quidpiam fieri, non sit licere id ipsum fieri.

II Secundò præmonendum est, iura omnia matrimonij valori plurimum fauere, ac suffragari. Hinc est, quòd, si dubium sit, nūm matrimonium validè cōtractum fuerit, nec nē; in matrimonij fauorem sententia proferri debet, vti passim iuris interpretes ostendunt, *Abb. in c. tua nobis, de de spons. impub. Dec. cons. 133. Paris. cons. 53. num. 3. & cons. 58. num. 7. lib. 4. alijquē in numeri, quos citat, sequiturque, Menoch. lib. 3. præsumpt. 3. num. 9. Thom. Sanch. lib. 1. de matrim. disput. 18. num. 5. Mascard. de probat. tom. 1. conclus. 1027. qui plura iura recenset: sed id probant omnes, ex cap. ex literis innēta glos. verb. in liberali de probation. & cap. fin. de sent. & re iud. ubi Pontifex decidit, duobus ordinarijs iudicibus diuersas sententias proferentibus, eam, quæ reo fauet omnino præferri; nisi in causa, quæ matrimonio fauet. Quā sanè doctrinam in vtroque profusò foro obtinere locum Sancius ostendit. Hinc etiam est, opinionem alicuius Doctoris singularem, matrimonium tamen sustentis, plurium sententiæ, illud impugnantium, omnino præferri; nisi hæc aperto textui innitatur, vt rectè edocuere plures, quos laudat, sectaturque, *Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 71. num. 30. & seq. Nauarr. summ. cap. 27. num. 287. Sanch. loc. cit. num. 7. probantque**

SINGULARIS.

bantque non in congruè, *ex cap. licet ex quodam in fine, de testib. vbi tolerabilius esse, ait Pontifex, aliquos cōtrā statuta hominū dimittere copulatos, quā cōiunctos legitimè contrā statuta Dei separare. Hinc demum equidem elicuerim, si statuta, consuetudines, leges, aliaque similia hominum decreta reperiantur, quæ matrimonia simpliciter, vt aiunt, prohibeant, nihilq; aliud addant, putà irritans, vt vocant, decretum, quo hæc matrimonia inualida, nullaque reddantur: hæc, inquam, omnia ità fore interpretanda, vt non valorē matrimonijs adimant, sed honestatem; quia videlicet ea illicita, inhonestaque erunt, etsi valida, rataque. Ità decidit post alios Romana Rota in Nouissim. decis. 750. num. 3. vol. 1. quam citat, ac sequitur Sanch. lib. 3. de matr. disput. 3. 2. nu. 2. aientem, speciale esse in matrimonio, irritum minimè reddi ex simplici prohibitione. Quod hi non ineptè eliciunt, *ex cap. 2. de matrim. contract. cōtrā interd. Ecclesie a l. secunda vota tr nsire non debuerit; non tamen est conueniens, vt, ob id solūm, Sacramentū coniugij dissoluatur, & Rota quidem, num. 4. aliam huic apprimè congruentem doctrinam affert. de promptam, ex glos. comm. approb. in Clem. 1. verb. inbibentes de iur. patron. quam innumeri sequuntur, quorum nonnullos eadem Rota inibi laudat; putà, quòd quotiescumque quis aliàs potestatem obtinet faciendi actum quempiam, & constitutio mandat, inquit, simpliciter sine clausula annullatiua, illū actum sub certa forma fieri; tunc, quamuis contra faciens sit puniendus; tamen**

actus

actus valet; & tenet. Sed in re nostra; quam tradidimus doctrinam, optime probat *Säch. lib. 7. de matrim. disput. 2. præsertim, num. 10.* ubi post alios docet, omnium esse sententiam; si prohibitio matrimonij simplex sit, nimirum absque decreto irritati matrimonium, aduersus eam initum, validum esse, ibiq; plures laudat idem penitus sentientes, aliaque tradit apud ipsum omnino consulenda.

Tertiò præmittendum est, inter Catholicos, quibuscum præsens quæstio est, certissimum esse, ac fide tenendum, matrimonium, inter fideles (nomine fidelium in tota hac disceptatione, baptizatos intelligimus, vt iuxta certissimam opinionem loquamur) contractum, Sacramentum esse proprie dictum, vt late probat *Bellarmin. tom. 2. cit. lib. vnic. matrim. Sacram. cap. 2. ex diuinis literis, consilijsque cap. 3. ex Patribus, cap. 4. rationibus, cap. 5. solutione earum, quibus nostrorum temporum hæretici vtuntur, seu maui abutuntur, quo hanc Catholicam veritatem euertant: idemque benè quoque præstitit, Valent. tom. 4. in 3. part. S. Thom. disput. 70. quæst. 1. punct. 5. Säch. lib. 2. de matrim. disput. 10. alique, neoterici passim. Huiusce vero Sacramenti formam, materiam, ac ministrum, nequaquam differre à forma, materia, ac ministro contractus coniugij inter Christianos initi, communis, ac vera sententia docet contra omnino singularem, viri alioqui docti *Melchioris Canis* opinionem, *lib. 8. de locis Theologicis, cap. 5. quem ijs argumentis imprudenter vtis, ait Bellarmi-**

B

niss

DISCEPTATIO

nus loco citato , *capitul. 6.* quibus hæretici nostri temporis Ecclesiam vexare possent : & hanc quoque *Cani* opinionem falsam vocat , *Valentia loco citato punct. 6.* qui post *Sotum* iudicat, temeritate non carere , ac notâ dignam arbitratur *Basil. Ponti. Legion. libr. 1. de matrim. cap. 8.* Docet igitur ea communis, ac vera sententia , idem prorsus sufficere ad contractum cuniugij celebrandum, & ad celebrandum eiusdem matrimonij Sacramentum, neque ad hoc alia quærenda sunt, præter ea, quæ in contractu legitimi coniugij inueniuntur. Id autem præstitit Christus Dominus , cum ciuile , seu naturale matrimonium, siue ciuile, & naturalem coniugij contractum ad rerum Sacrarum ordinem euexit, seu mauius eleuauit, quò scilicet imaginem referret coniunctionis Christi cum Ecclesia , & cum anima vniuscuiusque per gratiam , & Charitatem. Atque ita in lege Euangelica nullû prorsus est Christianorum legitimû cõiugium, quòd non sit etiam Sacramentum : simul enim , ac contractus iste à contrahentibus celebratur, statim signum est rei sacræ, gratiam conferens ex opere operato , adeo vt nequeat omnino hodie ratio contractus in Christianis cõiugijs à Sacramenti ratione vllatenus seiungi, sed iidem prorsus indiuisibiles actus , qui contractus sunt, sunt etiam Sacramentum , ac proinde inter hæc duo hodie, nõ nisi rationis distinctio in-

ter-

tercedere videtur : ijdem enim actus , qui contractum constituunt , constituunt etiam Sacramentum : quam obrem aiebat Sanchez *libr. 2. disputat. 11. numer. 27. versic. quarto. quia*, matrimonium , vt contractus est , & vt Sacramentum est , esse idem numero , & realiter , ac tantum differre penes diuersos respectus . Omnemque prorsus legitimum coniugij contractum esse etiam Sacramentum , edocuit Bellarmin. *dict. libr. vnic. de matrimon. capitul. 32. versic. Primò*. Hæc vero re ipsa ita accidunt , adiuuante obedientiali potentia , non autem opere rationis ; cum vere , ac realiter coniugium Christianorum à Christo Domino ad præfatum Sacrarum rerum ordinem sit euectum , atque ex profanarum rerum consortio contractus iste ab eodem Christo Domino extractus sit . Cuius sanè rei exemplum trahit *Basilus Ponti. Legion. libr. 6. de matrimon. capitul. 2.* hominis nimirum , ante ordinem susceptum , iurisdictioni politicæ subiecti , à qua tamen extrahitur per ordinis susceptionem : item & bonorum Ecclesiæ donatorum , quæ , cum antea iurisdictioni seculari subderentur , post factam Ecclesiæ donationem , à politica potestate penitus extrahuntur.

13 Quisquis igitur coniugio, eiusue formæ aut materix, addit, detrahitve, profecto, & Sacramento vel eius formæ, aut materix, aliquatenus addit, detra-

B a hitve

DISCEPTATIO

enim
 hitve: rationem coniugij à Sacramenti ratione separari, aut seingi, nullatenus potest. Hinc verò sequitur, eum, qui Sacramento, vel eius formæ, aut materiæ detrahere, vel addere nequit; profectò nec coniugio, eiusve formæ, aut materiæ, addere, aut detrahere posse. Atque hinc, *Petr. de Ledesm. de matrim. q. 42. art. 1. dub. 7. ad 1. et 2. quæ citat ac sequitur Sanchez lib. 1. cit. disp. 10. n. 6. Agid. disp. 24. dub. 2. alijque* edocent, matrimonium, quod defectu intentionis fidelium contrahentium, Sacramentum non est, neque in ratione contractus validum fore. Id quod colligitur, ex *Suar. tom. 1. de Sacrament. q. 64. art. 10. disput. 15. sect. 2. ad finem*, quia, inquit *Sanch.* ex Christi institutione inseparabile est à contractu matrimonij esse Sacramenti: vnde intentio non conficiendi Sacramentum repugnat intentioni legitimæ faciendi matrimonium, vt est contractus: sicut è contrà, qui intenderet facere Sacramentum matrimonij, non autem contractum, nihil efficeret: quia ex Christi institutione hæc duo sunt inseparabiliter coniuncta, & ita mutuò se ponunt, ac destruunt. Vnde non est simile, si obijcias, eum, qui Sacrum Ordine assumere vellet, non autem castitatis voto vllatenus obstringi, manere Sacro Ordine, seu eius characterè insignitum, non vero voti obligatione ligatum: id enim votum minimè est diuino iure ordini inseparabiliter annexum, vti certè est matrimonij contractui esse Sacramenti, sed solum Ecclesiæ statuto, quæ circa Sacramentorum substantiam nihil peni-

penitus immutare potest: et si contrà *Sancium in hoc ultimo censuerint alij*, *Vazquez 3. part. disput. 138. nu. 63. Rebell. de oblig. Iust. lib. 2. q. 5. quos citat; sectaturq; Basilus, dict. lib. 1. cap. 9. & Gaspar Hurtad. tom. 3. de Sacrament. tract. de matrim. disput. 3. difficult. 19. à nu. 70.* quorum tamen rationes rei nostræ non officiūt, cum ipsi de coniugij cōtractu loquamur, qui reuera Sacramentum est. Rectè vero post *S. Thom.* edocuit *Bellarmin. cap. 6. cit. totam matrimonij essentiam in signis consistere mutuam exprimētibus cōsensum: quæ quoniam vnus coniugis determinat alterius signa, verbaque, atque ab illis pariter determinantur, ideo in iisdem verbis materia, & forma distingui potest, debetque: quatenus enim determinat, forma cēseri debent; materia vero, quatenus determinatur, vti etiam post *Bellarmini.* aliofque explicuit *Sanch. lib. 2. de matrim. disput. 5. num. 6. Suar. tom. 1. de Sacram. q. 6. art. 8. disput. 2. sect. 1. quāuis, & alij nonnulli huiusce rei explicādæ modi admodum probabiles cēseri debeant, quos retulit Hurtad. dict. disput. 3. difficult. 21.* Huius vero Sacramenti ministrum esse ipsosmet contrahentes, benè quoque iisdem Doctores explicarunt.*

14 Quartò præmonendum est, non videri improbabilem quorundam opinionem, aiētium, posse Principem politicum, ac secularem leges condere, nonnulla matrimonia prohibētes, ne in reipublicæ dispendium, ac perturbationem contrahantur, statuentes, pœnas in eos, qui illa contraxerint, vti ijs

DISCEPTATIO.

ostendi potest, quæ post alios tradit *Sanchez libr. 4. de matrimon. disput. 25. numer. 1.* vbi probatur, iustas, validasque esse Principum leges, quæ filios, inuitis parentibus, matrimonia contrahentes, penitus exheredant. Cuius quidem rei ratio non ea videtur esse, quam penè omnes afferunt, putà matrimonium non modo Sacramentum, verum etiam contractum esse politicum, proindeque, vti talem, potestati Principum subiacere, cuius est curare, vt conuenienter quieti, pacique rei publicæ celebretur: etsi enim id fortassis verum sit, si de infidelium coniugijs loquamur; si vero de fidelium, id mihi dubium est, ob eam, quam sæpè tetigimus, rationem, quòd scilicet hodiè huiuscemodi contractus, inter fideles initus, ad supernaturalium rerum ordinem cuectus est, proindeque non amplius ad secularem iurisdictionem hoc nomine pertinere potest. Ratio igitur huiusce sententiæ esse potest, quod Ecclesia, pia fidelium mater, Principibus indulgisse videtur hanc eandem, quam eis hæc opinio tribuit potestatem, qua videlicet possent matrimonia quæpiam interdicare, quæ, si certè inirentur, nimium officerent reipublicæ quieti, pacique populorum: hoc enim recta regiminis ratio exigere videbatur. Id quod sanè & consuetudine videtur comprobatum: pluribus enim in locis statuta istæc, legesue reperiuntur. Hæ vero leges matrimonij valorem nullatenus attingūt.

NEC

nec attingere possunt ob ea, quæ postea exposituri sumus. Et recto populorum regimini satis est, quod superior matrimonia hæc interdicerentur, ne videlicet fiant, non verò ne validè fiant, vti & in pluribus alijs similis potestas Principibus tributa est, qua actus quospiam, grauissimas penas statuentes, prohibent; qui tamen actus, si fiant, validi, ratiq; existimantur.

¶ 15. Hæc autem omnia equidem abundè dixerim, vt aduersarijs aliquid liberaliter impertiamur. Si quidem de cetero generatim Principibus huiusmodi condendarum legum facultatem esse denegandam, quispiam ijs ostendere posset rationibus, quibus plures vtuntur, vt probent, inuvalidas esse leges, quæ filios, inuitis parentibus, coniugia contrahentes, exheredat, quos longa serie retulit, ac sequutus est *Sanch. d. lib. 4. disp. 25. nu. 2. Felin. in cap. Ecclesia dicens esse communè opinionè. n. 5. de constitut.* tum scilicet, quia ius canonum omnimodè in matrimonijs exigit libertatè, ideoq; ne ea vllatenus minuatur, irritam reddit pœnam sponsalibus appositam, *cap. Gẽm. de spons.* ex vero leges plurimùm minuūt huiusmodi libertatè: tũ quia causæ matrimoniales, cõdereq; leges circa matrimonia, ad secularè nõ pertinet potestatè, *c. caus. 2. qui filij sint legitimi, & c. 1. de spons. ac cõsulendus est Roder. Xuar. lib. 3. fori tit. de los casamiẽtos, l. 8. à n. 18.* id quod optimè probat *Bel-lar. d. lib. vni. de matr. c. 32.* quia hodie cõugij cõtractus Sacramētũ est: & quãuis nõ esset, res tamè est

conf.

vt rectè aiebat Bald. in l. omnem numer. 12. C. de Sena.
 Tertull. Ita, quia filij cōiugia, inuitis parentibus,
 absque iusta causa contrahentes, peccant, vt bene
 probarunt *Valentia, ac B. Illarminus, aliq̄ue apud San-*
chez lib. 4. de matrim. disput. 23. num. 9. alicubi statu-
 tā reperiuntur, quæ huiuscemodi matrimonia peni-
 tus interdiciunt, eaque vāda esse plures arbitran-
 tur, quorum aliquos ipsi *loc. cit.* retulimus, laudatq;
Ceuall. com. contr. com. q. 5. num. 6. Dian. tract. 2. de im-
mun. Eccles. resol. 74. & 104. quia, inquit Baldus, cō-
 trahere absque consensu patris, est cōtra bonos mores om-
 nium, & maximè prudentium, & inducit odium capitale,
 l. 2. §. si emancipatus, ff. de cōtratib. & ideo valet statutū
 non quia vetat substantiam matrimonij, hoc enim non po-
 test facere, nisi Papa; sed quia punit malos mores, & in
 republica facinora seminantes. Cum vero lex secula-
 ris Principis quidquam de integro circa matrimo-
 nia decernit, nisi de Pontificis venia, vel confirma-
 tione constet, putare quispiā posset, illam esse om-
 nino inualidam, nulliusque momenti, ob eas videli-
 cet rationes, quas nuperrimè retulimus, atq; post-
 modum vberius exponemus. Hoc tamen nunc re-
 olinquo meliùs cogitandum: neq; enim nobis id
 necessarium est, atque ideo hic ex institu-
 to de eo agere non oportet. (.)

DISCERATIO

S. V. *Prima Gallica assertio trutinatur.*

16 **H** I Sitaque hunc in modum breuiter præmonitis, diligenter, quoad fieri potest, examinandæ sunt eæ tres illorum Antistitum assertiones, earumque pondera rationum. Et prima quidem, num. 1. proposita, quæ, si in epitome redigatur, edocet, consuetudinem posse noua impedimenta inducere, quæ matrimonia dirimant, ac dirimentia nuncupantur, etsi certa mihi videatur, si hæc cõsuetudo à Summo Põtifice expressè approbetur; quofanè euentu non ipsismet vsus, sed Papam, huiuscemodi consuetudine motum, ea inducere impedimenta arbitraret: id quod fortè innuere voluit *post Host. & alios Syluest. verb. matrimonium 2. quest. 3. initio, num. 3. & Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 4. num. 3.* dum eam consuetudinem vim Pontificiæ constitutionis habere autumant; quo loco plures etiam *Sánchez* laudat eiusmodi consuetudinem approbantes: si tamen absque hac expressa Pontificis approbatione, hac de re loquamur; mihi quidem assertio nimis dubia est. Et fanè hanc vim nudæ cõsuetudini tribuere videtur *Alexander Papa III. relatus, in cap. super eo de cognat. spirit.* Quis fanè verba, quoniam presenti negotio plurimum conducere queunt, hoc loci transcribere decreui. *De his te volumus, inquit, consuetudinem tui Metropolitanæ Ecclesiæ, vel altarium*

cir-

circumpositarum inquirere, & diligēt us imitari, ita quod si eiusdem Ecclesie consuetudo habet, inter eos non sūt finere coniugium fieri, nec factum firmitatis robur habere, et simili modo in Ecclesia tibi commissa cōiugium huiusmodi fieri non permittas: et, si quos taliter coniunctos inueneris, iuxta earundem Ecclesiarum consuetudinem, ipso separare ab inuicem non omittas; verum, si de consuetudine habeatur, ut talia coniugia permittantur, id in Ecclesia tua dissimulare poteris, ita quod nec contradicere, nec tū videaris prestare assensum; quia, sicut grane est, antiquam consuetudinem circumadiacentium Ecclesiarū super his contemnere, sic quoque grauius videtur, si propter eam huiusmodi coniugys tuum indulgeas assensum, cum posset sic in exemplum assumi. Eandem fermē vim consuetudini tribuere videntur idemmet Pontifex, relatus in cap. 1. eod. tit. in postremis verbis, Innoc. 3. in cap. cum olim, de cler. coniug. & Concil. Carthag. relatum in cap. placuit dist. 32. ob quæ quidem iura hac in re maximē discordes Doctores inueniuntur; quorum quidem locis referendis supersedendum erit: tum quia breuitati studemus, quoad fieri potest: tū quia id accurate præstitit Sanch. lib. 7. disp. 4. & actum agere nobis in animo non est: consulēcus itaque hic auctor erit. Doctores verò fermē omnes in eo vnice laborant, ut illud Alexandri enunciatum ita interpretentur, ut nudē illi consuetudini vis inducendorum dirimentium impedimentorum minimē tribuatur.

17

Sunt igitur primū, qui docent, consuetudinem

C 2

dinem

dinem, eo Capitulo contentam, obtinere quidē vim istam, de qua loquimur; sed uti à Pontifice Summo expressis, disertisque verbis, approbatā, absque cuius sanè approbatione eam virtutem nullatenus obtineret; proindeque inferunt, eam consuetudinem in illius dumtaxat Capituli casu habere robur, in quo solo approbata reperitur; nō vero ad alios posse protrahi, in quibus Pontificia approbatio desideratur. *Hi sunt Host. Rosell. Silvester, & nonnulli alij;* quibus equidē eos annecterem, quos separatim laudat *Sanch. num. 9.* idem enim fermè, quod hi sentiūt; putā *Calderin. Alexand. de Newo. Paludan. alijq;* præsertim antiquiores.

Alij secundò volunt generatim, eam vim nō obtinere consuetudinem, nisi mixta sit laicorū, & clericorum, quam scandalum comitetur, quod ex matrimonij contractu, aduersus consuetudinis prohibitionem inito, pullularet: tunc enim docent, id matrimonium irritum fore; non quidem ratione cōsuetudinis huiuscemodi; sed quod Sacri Canones cum scandalo iniri coniugia minimè patiantur. Quorum sanè ratio est, quia, sicuti consuetudo habiles eos efficere nequit, quibus ius canonum matrimonium interdicit, *cap. quod super, in fin. de consangu. & affin.* ita neque inhabiles reddere poterit, quibus idēmet ius matrimonium permittit. *Hi sunt Couarr. Ludou. Lopez. Henriquez.*

Alij tertio cōsuetudinem non quidem mixtam, sed tamen scandalō comitatam, volunt, ut eam vim obti-

obtinere queat, arguentes à spirituali ad carnale matrimonium, *ex cap. cum olim, iuncta glos. in. de cler. coniug. ac cap. 1. cit. coniungentes, di. 7. cap. super eo, vt requiri scandalum ostendant, atque horum capitulorum dispositionem ad alios omnes casus extendentes. Hi sunt plures præsertim, in dict. cap. super eo de cog. spirit. glos. Butr. Abb. Præpos. Angel. Geffr. Drie. aliique innumeri, ac præsertim Nauarr. in summ. cap. 22. num. 73. vbi ait omnino desiderari, vt scandalum sequatur, non solum ex contractione, inquit, matrimonij, sed etiã ex perseuerantia in illo, etsi moneat Sanchez, horum Doctorum nonnullos scādali nullatenus meminisse: quamuis nemò prorsus sit, qui expressè asserat, illud minime desiderari, vt idem Sanch. n. 11. ingenuè fatetur.*

Alij quartò, non mixtam quidem, antiqui tamen iuris adminiculo adiutam, nedum scandalo comitatam, requirunt, vt vim, qua de loquimur, obtinere possit: quod scilicet ius antiquum tale matrimonium, quod cōsuetudo dirimit, dirimuerit; etsi huiuscemodi ius ostea fuerit antiquatū. *Hi sunt Glos. Ant. Præpos. Alex. de Neno. Angel. Syluest. & secundum aliquos, Abb.*

Alij quintò volunt valere quidem eiusmodi consuetudines, vt matrimonia impediant; non tamen vt dirimant; sed ad tempus in pœnam separabuntur. *Hi sunt Gloss. Geffred. Innoc. Alber. Archid. Turrecrem. Ioan. Andr. Anchar. Astensis. Tabiena, Vtguerius, Gaeta, Anton. Cucus, & nonnulli alij.*

Sexto atque ultimo alij sunt, qui volunt, consuetudinem legitime præscriptam, ac rationi consonam, qualis petitur *in cap. 3. de consuetud.* ad legem statuatam, & statuatam derogandam, vires habere inducendi nouum dirimens impedimentum, ac subinde matrimonium, aduersus eam consuetudinem initum, esse nullum: idque solam consuetudinem posse absque scandalo, & adminiculo alterius iuris; nec ad eam inducendam desiderari Pontificis scientiam, sed, eo penitus ignorante, posse talem consuetudinem legitime præscribi, suumque operari effectum, dummodo sit consuetudo mixta clericorum, & laicorum. Hanc sane doctrinam totidem verbis tradit *Sancti. d. disp. 4. n. 11.*

18 Atque hæc profecto Doctorum virorum sententiæ rem, qua de agimus, dubiam reddunt, vt quilibet animaduertit. quo quidem nomine eam amplecti cogimur, ac seligere, quæ magis matrimonio fauet, si vera est, vt certè censi debet, doctrina, quam antea *n. 11.* tradidimus. ex vero matrimonio magis, quam ceteræ, quinimo solæ iustifragantur, quæ eam vim, de qua loquimur; consuetudini negant, vt i prima, quæ Pontificis approbationem requirit, ac quinta, quæ eam vim denegat cuiusque tandem consuetudini, si de dirimentibus impedimentis sermo sit; non vero si de impedi-entibus loquamur. etsi dereliquo putem, hosce quintæ sententiæ patronos nequiquam negaturos, Papæ approbationem hac in re legis vim eiuscemodi

di v sui tribuere posse; quamuis de ea ipsi non meminert, quòd verè celsuerunt, tunc non consuetudine, sed Pontificè Sùmū ea inducere impedimenta, vti antea admonuimus. quam ob rē primæ, ac quintæ sententię patroni in vnum commodè coalescere queunt, & hanc equidem opinionem tot, tãtorumque virorum auctoritate fuleitam, cum vnus dumtaxat sufficeret, vti, *d. n. 11.* diximus, matrimonij valori omnino fauentem, cum ceteræ ei penitus aduersentur, amplectendam omnino arbitror: cum præfertim ea Canonum Iuri, ac rationi non incongruè innitatur.

19. Etenim in *cap. 1. de sponsalib. iuncta Gloss. verb. lege*, communique Doctorum interpretatione, statuitur, Galli cuiuspiam matrimonium, à se contra Gallicam consuetudinem initum, nequaquam fuisse irritum, vt ipse inaniter contendebat, proindeque ad vxorem redire, nihil obstante huiusmodi consuetudine, compulsus est. Neque dicas cum Sanchez *disput. 4. citat. num. 11.* consuetudinem, vt eam vim obtineat, debere esse mixtam laicorum, & clericorum, vti illa Gallica non erat: sola enim laicorū nihil circa matrimonij substantiam, atque Ecclesiasticas leges immutare potest: deficit enim, inquit, potestas in inducentibus consuetudinem, cum matrimonium spectet ad Ecclesię forum *cap. Tiam, de ord. cogn.* Nè, inquam, id dicas: quandoquidem hæc mera diuinatio censerī debet, nulli penitus rationi nixa: cur enim eam consuetudinem laicorum dumtaxat

taxat extitisse interpretemur, cum Pontifex in *inai-*
corum fuisse asseueret; Francorum autem appella-
 tione, non minus clericos, quam laicos, comprehen-
 di notissimum sit? Etsi de reliquo putem, aptius il-
 los ratiocinari, qui, eam vim consuetudini tribuen-
 tes, edocent, eam esse debere laicorum simul, ac cle-
 ricorum; tum quia alioqui in inducentibus consue-
 tudinem potestas deficeret, uti monuimus; tum ma-
 xime quia *cap. super eo. cit. de cogn. spirit.* quod est ad-
 uersariorum Achilles, hanc eandem conditionem
 requirere videtur, dum *Ecclesie* consuetudinem se-
 mel, atque iterum spectandam esse decernit.

20. Ratio autem, cui nostra sententia innititur, ut
 alias omittam, ea esse potest, quæ re in, me iudice,
 efficaciter euincit; nimirum, quia matrimonij con-
 tractus à Christo Domino ita eleuatus, euectusq;
 est ad ordinem sacrarum, ac supernaturalium rerum, si
 inter Christianos contrahatur, ut iam amplius in na-
 turalium rerum ordine non reperiatur: nullus enim
 hodie inter fideles huiuscemodi contractus inne-
 niri potest, qui non simul sit matrimonij Sacramen-
 tum, ac proinde ad supernaturalium rerum ordinem
 euectus, uti antea *num. 12.* explicatum est. Hinc fit,
 ut hodie in terris nemo prorsus sit, qui circa huius-
 modi contractum aliquid statuere queat, si eiusdem
 Christi Domini Vicarium excipias, qui nonnullam in
 eo decernere potest, uti postea exposituri sumus:
 omnis enim hominum potestas supernaturalibus,
 sacrisque rebus, inferior est, neque eas ullatenus at-

tingere

tingere potest. Quam ob rem, sicuti nonnulli consuetudini dumtaxat laicorum eam vim, de qua agimus, penitus negant, ea moti ratione, quòd scilicet in inducētibus potestas deficit, vt antea retulimus, moxque etiam repetemus; ita equidē aio, nulli penitus vsui eam vim fore tribuēdam, quamuis sit etiā clericorum; cum certum omnino sit, neque clericis eam facultatem, quæ ad id exigitur, conuenire; sicuti certissimum est eam soli Romano Pontifici competere, vt §. 9. vberius ostendemus. Hinc generatim edocuit, *Card. in Clement. sepè, §. & quia, quest. 4. de verb. signif. per dict. cap. 1. de spons. ibique not. & cap. fi. de spons. duor. & post eum Bertach. in Repert. verb. consuetudo, num. 21. consuetudinē circa matrimonij substantialia nullum robur obtinere.*

21 Confirmatur primò hæc eadem ratio, quia coniugij contractus, inter fideles initus, inseparabiliter est matrimonij Sacramentum, vt num. 12. admonuimus. Hinc verò fit, vt quemadmodum consuetudini nulla prorsus circa alia Sacramenta potestas tribuitur; ita & idem circa hoc, de quo loquimur, omnis etiam vis denegari debet.

22 Confirmatur secundò, quia eiusdem potestatis est obligare cōsuetudine, & obligare lege: at qui populus legem, matrimonia dirimentem, ferre non potest, quæ homines obstringat: neque igitur consuetudine id exequi potest. Cuius quidem ratiocinationis minor propositio ab omnibus conceditur, præsertim, si de cōiugio inter fideles inito lo-

D quamur,

DISCEPTATIO

quamur, uti certè ipsi loquimur: maiorem vero tradunt omnes, cum *S. Thom. 1. 2. q. 97. art. 3. ad 3. de benè explicat Syluest. verb. consuetudo, q. 3. num. 5.* Neque dicas, consuetudinem, de qua agimus, nequaquam vim legis obtinere directè ex populi voluntate; sed ex generali Sūmi Pōtificis consensu, què *in cap. fin. de consuet.* consuetudini tribuit, rationi cōsonæ, ac legitimè præscriptæ: ne inquam id dicas.

23. Etenim primū aio; generalem Pontificis consensum, virtute præfati Capituli consuetudini tributū, minimè extendi ad res supernaturalis ordinis, sacrasque, neq; ad Euāgelicæ legis Sacramenta, quale hodiè est omnis prorsus coniugij contractus inter fideles celebratus; sed pro rebus dumtaxat naturalis ordinis eam vim consuetudini Sūmus Pontifex impertiuit.

24. Secundò aio, potestatem constituendi impedimenta dirimentia, Papæ hodiè esse propriam, ac specialiter reseruatam, ut probat *Sanch. dict. libn. 7. disput. 3. num. 4.* ipsique §. 9. ostendemus. Hinc verò sequitur, illam neque consuetudini virtute prædicti Capituli conuenire posse: tum quia reseruatio generalis est, proindeque apta cōpræhendere quæcumque vsus: tum quia consuetudine quæri ea nequeunt, quæ sunt specialiter reseruata, ut post alios, monuit *Bertach. in Repert. verb. consuetudinis effectus numer. 10.*

25. Tertiò addere quispiam posset, Pontificè eam vim consuetudini fuisse impertitum, quoad ea
dum-

diu taxat abroganda, seu deroganda, quæ humani, ac positivi iuris existunt; non vero quoad illa, quæ aliquatenus ex naturali, diuinoque iure originem ducunt, ut id, de quo loquimur, esse videtur: matrimonium enim est vinculum naturali iure, diuinoque adinuentum, atque omnibus concessum: vnde intulit *Sanch. lib. 7. disput. 1. num. 6.* etiam in Papa ad impedimenti dirimentis valorem iustam causam omnino desiderari: quia, inquit, *non potest matrimonium ad libitum interdiceri; sed sicut dispensatio in ijs, quæ iure naturæ obligant, facta absque causa, est irrita, ita censendum est de prohibitione matrimonij absque legitima causa: quamuis dispensatio in ijs, quæ sunt de iure humano absque causa, valida sit, licet Pontifex peccet.* Vbi euidenter arguit hic auctor ex iure naturali præcipiente, atque obligante, ad ius naturale cõcedens, siue permittens: quem tamen arguendi modum postea improbat, *disp. 4. n. 12. eod. lib. 7.* vbi defendit, consuetudinem solam virtute, *ap. fin. cit.* posse constituere dirimentia impedimenta: ait enim, id nihil penitus obistere naturali iuri, diuinoque, cum hæc duo iura non præcipiant coniugium contrahi, sed solum permittant. Quod tamen discrimen, & præfatam illius rationem euertere, & non in omnibus naturali iure permissis perspici videtur: defensionis enim facultas, non nisi naturali iure permittente, homini competit: neque enim ius præcipit hominẽ se defendere, sed tantum permittit: quin sæpè salutare consilium est, permittente se potius occidi, quam iniquum in-

DISCEPTATIO

terimere inuasorem, in æternum periturum, si occidatur, vt bene, post alios, probauit *Lefsius lib. 2. de iust. cap. 9. dub. 8. num. 55*. Et tamen, neque ipsemet Imperator, nisi in quibusdam casibus, homini hanc facultatem adimere potest, quia iuris naturalis, etsi tantū permittentis, existit *Clem. Pastoralis de re iud.* atque ideo eam neque à consuetudine tolli posse, edocuit, post alios, *Farin. lib. 1. pract. & Theor. crim. tit. 5. q. 39. num. 29*. Sed quamuis hæc ratio contra *Sancium* vim aliquam obtineat; quidquid tamen de ea sit.

26 **Quartò** aio, cum doctissimo *Gaspere Hurtado Doctore Theologo Complutensi tract. de matrim. disp. 12. difficult. 2. n. 8*. in re nostra requiri scientiã, seu notitiã, atque approbationẽ, saltẽ tacitã superioris potẽtis statuere impedimẽta, seu, quod idẽ est, Ecclesiã, eiusve capitis, seu Generalis Cõcilij, quod vniuersalem Ecclesiam representat: id quod breui quidem, sed efficacissima, vt assolet, ratione demonstrat: quia, inquit, *nulla prohibitio, neque irritatio fieri potest, nisi ab habente iurisdictionem*. Quam obrem minimè sufficit in re, de qua agimus, generalis Pontificis consensu, virtute, *cap. fin. cit.* consuetudini tributus, sed necessaria est ipsius notitiã, tacitaque saltem approbatio, putã, quæ non sit solum dissimulatio quẽdam; sed quæ per aliquem actum explicetur, qui virtute contineat eiuscemodi approbationem.

27 **Denique** aio, in re nostra mihi videri, expressã

præssam requiri Pontificis approbationem. Mo-
 ueor, quia in *cap. super eo cit. de cognat. spirit.* idē Pō-
 tifex Episcopum monet, vt consuetudinem, de qua
 inibi loquitur, prudēter dissimulet, ita quod, subdit,
nec contradicere, nec tuum videaris præstare assensum,
quia sicut graue est, antiquam consuetudinem circumadia-
centium Ecclesiarum super his contemnere; sic quoq; gra-
uus videtur, si propter eā, huiusmodi coniugis tuum in-
dulgeas assensum, cum posset sic in exemplum assumi. Vbi
 sanè haud obscurè innuit Pontifex, eum huiuscem-
 di consuetudines minimè approbare, seu quod idē
 est, eis nullatenus assentiri, qui illas dumtaxat dis-
 simulat, non vero illis expræssum præstat assensum.
 Nimirum quandoque prauę hominum consuetu-
 dines tolerantur, quo maiora mala penitus euiten-
 tur, vt non ineptè colligitur, *ex cap. hi qui 26. q. 2. ibi-*
que, glos. fin. quæ alia iura refert. Quod quidem eius
 Capituli fragmentum, à nobis modo relatū, siue
 ad priorem, vti ego suspicor, siue ad posteriorem eius-
 dem Capituli casum referatur, loquaturque de di-
 rimentibus impedimētis, humano iure sancitis, pe-
 nitentis abrogandis (quam sanè vim cōsuetudini om-
 nes fermè denegant, si vnum, aut alterum excipias,
 quos retulit, ac sequutus est *Sanch. dict. disput. 4.*
u. 14.) non vero de nouis inducendis, nihil penitus
 refert: solum enim hic ostendere contendimus, hu-
 iusmodi consuetudines, ad matrimonium pertinē-
 tes, debere expræsse à superiore approbari, nec sa-
 tis esse dissimulationem.

Sed

DISCEPTATIO

28 Sed dicēs, dissimulationem istam debere omnino operari, vel cōsuetudinis approbationem, vel saltem dispensationem in ijs coniugijs, alioqui nullis, quippe contrā Canones ea dirimentes initis; quo scilicet coniuges in illis absque scrupulo permanere queant: si enim neutrum ea Pontificis dissimulatio operaretur, certè illa matrimonia nihilominus nulla manerent, proindeque coniuges separandi penitus forent.

29 Respondeo tamen primùm, si dispensationē in illis tantum coniugijs operari fateremur, nihil prorsus id nobis officeret: notissimum enim est, dispensationum virtutem censerī contractam rebus ipsis, personisque, quibus concessæ sunt, neque ulterius protrahi indulgetur. Deindè aio, illam Antistitis dissimulationem neutrum penitus operari: non quidem approbationem; quandoquidem inibi expressè præcipitur, ut nullatenus præstetur assensus, sine quo sanè approbatio consistere nequit: non dispensationem; tum quia ità censuit *Gloss. fin. in cap. cū iam dudum, de Prab.* ubi in fine ait Pontifex, multa per patientiā tolerari, quæ si deducta fuerint in iudicium, exigente iustitia, non deberent vllatenus tolerari: *Et tamen, inquit Glossa, per talem patientiam non fit dispensatio, arg. infrà de cognat. spirit. cap. super eos* tum quia solā dissimulatio perimititur ob scandalum, ut opinor, quod ex separatione eius coniugijs, consuetudine approbati, exoriretur: non igitur Pontifex dispensat: tum denique quia, si dispensaret, vel ipsemet

ipsemet Pontifex, vel Episcopus, habita Papæ venia, denuò fuerat contrahendum; primum enim matrimonium nullum erat, *ad trad. per Sanch. lib. 2. disput. 35. num. 2. & disput. 38. num. 12. vers. Sed hic intellectus.* Pontifex vero ait, solum esse dissimulandum. Congruus igitur eius capitis intellectus esse potest, fore quidem eo euentu dissimulandum, non quod matrimonium validum fuerit, cum cōtrà Canonum dirimentia impedimenta fuerit contractū, solum suffragante consuetudine, quæ eorum tollendorum vim nullatenus obtinet, vti crebrior Doctorum sententia docet; sed quia tunc coniuges bona fide existimant, se legitime coniugatos, eodemque modo omnis populus, cuius ea est consuetudo, firmiter arbitratur: quo circa, cum ex veritatis detectione graue scandalum non iniuria timeatur, iure optimo Pontifex, tacendum, ac dissimulandum esse statuit, eosque in matrimonio illo putatiuo, quod in vincibili ignorantia excusatur, permittendos esse decernit: quod fieri potest, quin etiam oportet, *ad trad. per eundem Sanch. dict. disp. 38. num. 6.* qui hunc ferme in modum, post alios plures, quos laudat *ibidem num. 12. vers. Legitimus ergo,* similem Canonum constitutionem interpretatur, putà *cap. Quia circa, de consang.* vbi, consultus Innocentius Tertius de quibusdam, qui subreptitia dispensatione cōtraxerant, hunc in modum respondet: *Dissimulare poteris, vt remaneant in copula, sic contracta, cum ex separatione graue videas scandalum imminere.* Simile quidpiam edo-

cent

cent Doctores agentes, num confessarius, qui nouit aliquos coniugatos ignorantia inualidè matrimonium contraxisse, eos admonere teneatur: qua de re copiose *Sanch. ead. disp. 38.*

30 Omitto, quod pertinet ad rem nostram, minime deesse graues Doctores scientiam Principis exigentes, vt consuetudo quæuis vim legis indicenda, abrogandaue habeat, vti *Sanch. dict. lib. 7. disput. 4. n. 17.* ingenuè cõfitetur. Imo in Sacramentalibus expressam Papæ approbationem requiri, edocuit *Hostiens. in summ. tit. de secund. nupt. num. 3. & in cap. vir. num. 2. eod. tit. vbi Henr. num. 2. & in cap. 1. de s̄f̄ōsal. in fin.* Et generatim desiderari consensum, non tantum permittentis Principis, sed etiam approbantis, edocuit *Vazquez tom. 2. in 1. 2. disput. 177. cap. 2. & Suarez lib. 7. de legib. cap. 12. Basilus Pontius Legionensis lib. 6. de matrim. cap. 6. num. 6.* qui id colligit ex *cit. cap. sup. r. eo. de cognat. spirit.* vti nos præstitimus; ac præterea ex *l. de quibus, ff. de legib. vbi non solum permittentis populi, sed etiam suis actibus approbantis, consensus ad consuetudinem requiritur. ibique nominatim auctor iste contra Sancium arguit, volentem sufficere consensum virtute, capit. fin. de consuetud. tributum. Basilium consule, si lubet.*

31 Neque verò iura, quæ *num. 16.* retulimus, huic nostræ sententiæ refragantur: siquidem ea commodissimè ità exponi queunt, vt non de dirimentibus impedimentis, sed de futurum coniugium tantum

tum impediētib; loqui intelligantur. Atque itā
 ea omnia fore interpretanda, edocuit rectissimē
Gloss. in cap. i. verb. Nisi consuetudo, de cogn. spirit. ait
 enim id, quod ex ijs iuribus elicitur, putā consuetu-
 dinem, personas ad contrahendum legitimas, red-
 dere illegitimas, locum dumtaxat obtinere in con-
 trahendo matrimonio, ut propter scandalum, inquit, im-
 pediatur matrimonium, quod alias legitimum erat; sed nō
 dirimitur iam contractum propter scandalum, ut hic satis
 patet ex consultatione, (quia nimirum hæc de contra-
 hendo, non de contracto interposita fuit) & non di-
 xit Alexander, quod coniuncti separentur, sed respondet,
 quod coniūgi non debent, si scandalum est; nam multa fieri
 prohibentur, facta tamen manent; sup. de iureiur. Quemad-
 modū alijsque. Et hæc textus expositionē vocat *Gloss*
graphus veriorē; quia propter scandalum, inquit, matri-
 monium, quod; Deo auctore, in Paradiso institutum fuit,
 per Ecclesiam dissolui non debet, *dist. 26. cap.* Deinde op-
 ponitur. Sed monet adhuc huic doctrinæ officere
dict. cap. super eo. quod tamen itā interpretari possu-
 mus, ac debemus, ut minus, quam fieri possit, matri-
 monio noceatur. Id vero fiet, si cū auctoribus quin-
 tæ sententię asseramus, ibi Pontificem loqui; non
 de perpetua quoad vinculum, sed temporali, aut
 etiam perpetua separatione, in pœnam aduersus cō-
 suetudinem contrahentium stabilita, quoad torum
 videlicet, rato matrimonij vinculo omnino manen-
 te, & ut scandalum, quod ex cohabitatione orire-
 tur, penitus præcidatur. Quæ sanè expositio aliqua

tenus ex Pontificis verbis elici potest: non enim dicit, matrimonium fore nullum irritumque, sed esse separandum: id quod de temporali, vel etiam perpetua tori duntaxat separatione, non incongrue intelligi potest, ut minus, ut innui, coniugio nocceat. cum præsertim huiuscemodi separationis exempla in canonibus sæpè reperiantur, ut in *cap. 1. de matrimon. contr. contra interd. Eccles.* monètque innumeri, quos laudat, sectaturque *Sanch. lib. 7. disp. 2. nu. 14.* & nonnunquam separatio absolute præcepta, non quoad matrimonij vinculum, sed quoad torum intelligi debet, ut in *cap. non oportet 2. in fin. 33. quest. 4.* vbi Concilium Herdense præcipit, feriarum tempore contrahentes, separari: nemo autem est, qui asserat, id coniugium inualidum esse; sed eam separationem quoad torum fore intelligendam, omnes asseuerant; atque etiam ad tempus, ut ibidem, *glos fin.* animaduertit. Et quamuis consuetudo, de qua præfatum, *cap. super eo* loquitur, ea sit, quæ contractum matrimonium firmitatis robur habere non sustinet, ut inibi dicitur; id tamen Papa in sua constitutione minimè repetit; sed solum monet, coniuges esse ab inuicem separandos, quoad torum scilicet, quod satis erat ad sedandum scandalum, quod inde oriebatur, summusque Pontifex præcidere procurabat. Hæc sanè omnia hunc in modum exponere finit, quin etiam cogit matrimonij fauor, additque animam illorum auctoritas, qui solum ad tempus matrimonia à consuetudine posse separari (in quo om-

nes firmè conueniunt) non autem dirimi asseuerant.

Et hæc quoad primam aduersariorum assertionem.

§. VI.

Secunda Gallica assertio examinatur.

VVLTHæc aduersariorum assertio, in Gal-
 liciæ consuetudinem reperiri, quæ nullatenus
 permittit, Principes, de quibus loquimur, præ-
 fertim Regi propinquiores, qui se Regni hæredes
 esse contendunt, matrimonia contrahere absque ip-
 sius Regis assensu, minusque eo penitus obnitente,
 Quæ sanè assertio vt vim aliquã obtineret, debuif-
 sent omnino aduersarij in ea ponere, consuetudinẽ,
 quam tuentur, ea coniugia penitus dirimere; non
 vero simpliciter dumtaxat asserere, illam non per-
 mittere hæc cõnubia iniri, id enim optime intelli-
 gi potest, quin etiam debet, vt ea quidem illicita, non
 autem, inualida reddat, si vera sunt, vt certè censerẽ
 debent, quæ ipsi, *num. 11.* prænotauimus, quod si ita
 ea consuetudo interpretetur, planè aduersarijs nihil
 prorsus hæc secunda assertio fauet. Deindè eadem
 assertio eas omnes includere deberet conditiones,
 quas ipsimet aduersarij in prima assertione posuere
 putà quod esset rationi innixa, antiqua, legitima
 præscriptione roborata, ac demum ab Ecclesia ap-
 probata. Nihil tamen horum in hac secunda asser-
 tione, vbi certè aptus erat locus, sed in tertia asser-

tionē ea omnia ponunt. At nos hoc aptiori, ut innuimus, loco breuissimè ostendemus, nullam harū conditionum huic à Francis confictæ consuetudini cōuenire.

33 Etenim primū, cuiam tandem rationi ea innitur consuetudo, quæ ipsimet naturali rationi potius aduersatur, uti statim ostēdemus? quæ omnimodē matrimonij libertatē à ciuilibus legibus, ut statim subiiciam, necnon & à canonibus tam acriter defensæ penitus obstitit: quæ iuri naturali, diuinoque necnon, & Pontificio, ciuilique derogat non parum, vtmox etiam probaturi sumus? quæ politicis Principibus ius illud tribuit, quod eis nullatenus competere potest, cum præsertim de fidelibus agamus, ac de coniugij contractu, qui simul est Sacramentū, proindeque ad supernaturalium rerum ordinē euectus, extractusque à secularium Principum iurisdictione, non solum per Ecclesiastica iura, verum etiā per ipsummet Christum Dominum, cum illum hūc in modum euexit, uti hæc omnia, aliaque huiusmodi ex dictis, dicendisque elici facillimè queunt.

34 Nec dicas plurima, nec minima incommoda, ex hisce coniugijs enasci posse, reip. malo. Fateor enim, id contingere posse: sed addo, huiusmodi malis abundē occurri posse, si eisdem Principibus facultas tribuatur, prohibendi quidem sub grauissimis pœnis hæc cōiugia, ne scilicet licitè cōtrahi queant, nō verò, ne valide cōtrahantur. Quod si neque hoc modo malis illis occurritur (quod esse

non.

non potest) tunc eidem Principi facillimum erit, à Summo Pontifice postulare, vt legē fanciat, ea matrimonia ita prohibentem, vt ipsa inualida reddat, vti superius num. 13. explicatum est. Rationabilis ergo huiusmodi consuetudo nequiquam existere potest. *Vide Menoch. de arbitrarijs Iudicium lib. 2. casu 82.*

35 Præterea antiqua, seu diuturna, seu legitime præscripta (quam enim Cæsare iuris interpretes, *Diuturnam*, Canonum professores, legitime præscriptam, appellant, vt monuit *Rebuff. tom. 3. in consuet. Reg. tit. de consuetud. in præfat. num. 39.*) hæc Francorum consuetudo esse non potest, quæ nusquam est, nec villo tempore cœpit: actus enim, qui ad eam constituendam proferuntur, ipsam nihil penitus iuvant, vti mox apertissimè ostendemus: nam satis vulgare axioma illud est, *Non entis nullæ sunt qualitates*. Sed certè, quamuis exempla hæc vera forent, præter ea, immemorabile quoque tempus in re nostra exigeretur: hoc enim prudens cuiusque iudiciū, & arbitrium, requireret, vt in re tanti ponderis consuetudo robur obtineret: siquidem, etsi discrepent non parum Doctores, inquirentes, quodnam tandè tempus constituendæ diuturnæ consuetudini requiratur, vt animaduertere licet apud *Menoch. diēt. lib. 2. casu 83. ac Basilium. Legion. lib. 6. de matrim. cap. 5.* satis tamen aptè nonnulli volunt, id iudicis arbitrio fore relinquendum, cum illud tempus lege definitum minimè reperiatur, vt edocuit *Vazquez tom. 2.*

DISCEPTATIO

in 1. 2. disput. 177. cap. 5. Cuiac. Coras. Ant. Fab. Duar. Osuald. quos retulit, ac sequentis est. Basil. dict. cap. 5. num. 9. Sed in rebus multum grauibus, inquit Menoch. d. casu 83. num. 9. arbitrabitur iudex, consuetudinem esse firmatam solo tempore, cuius memoria apud homines non existat; vt puta, cum aduersus Principi reseruata consuetudo inducitur. Ita ex cap. super quibusdā, §. pr. eterea; de verb. signif. tradunt Butr. Imol. Abb. ibi. num. 11. in fine, in cap. vlt. de consuet. Iason in l. de quibus, ff. de legib. num. 45. Crauet. de antiq. temp. 4. part. princip. initio, num. 11. & in 2. part. dict. 4. p. princip. num. 13. innumerique alij apud Mascard. lib. 1. de probation. concl. 424. num. 40. & seq. Atqui potestatem, qua de loquimur, Papæ hodie esse reseruatam infra §. 9. vberimè ostendemus. Quin imò non posse consuetudine ea quæri, quæ sunt specialiter reseruata, monuit, post alios, Bertach. in repert. verb. consuetudinis effectus, num. 10. & si consuetudo Ecclesiam plurimum lædat, radicitus extirpanda erit, cap. 1. iuncta gloss. de consuet. At vero quis hominū hodie ad hanc immemoriam ostendendam tot actus proferre posset, in quibus per hominum memoriam ita fuisse obseruatum constaret, iuxta doctrinam Crauet. loc. cit. cap. 4. seu §. Materia singularitatis, num. 23. Mascard. dict. concl. 424. num. 21. cum nemo hodie reperiatur, qui ann. 1492. extiterit, quo sanè tempore vltimus actus peractus est. Neque dicas, historijs hanc immemoriam iure cō timo probari: etsi enim nonnullam fidem historicis iurisperiti tribuant

būant apud *Mascard. cōcl. 287. lib. 1. vim tamē inducendæ consuetudinis quis illis impertiatur, cum, non nisi multis concurrentibus, Doctores publicis instrumentis eam tribuant, apud eundem *Mascard. concl. 425. lib. 1.**

36. Atque hoc etiam loco annotandum est, neque tres illos actus, ab aduersarijs prolatos, etsi veri essent, rei que, de qua agimus, apti, satis fore, vt hæc consuetudo in re tanti momenti roboretur, seu præscribatur: quamuis enim minime Doctores conueniant, quot actibus consuetudo induci queat; veterior tamen opinio est, si credimus *Menoch. lib. 2. de arbitr. casu 81. num. 4. id iudicis arbitrio relinqui, vti etiam post alios edocuit *Suar. dict. lib. 7. de legib. cap. 10. Basil. d. lib. 6. cap. 6. num. 1.* quis autem prudens rerum æstimator, ac iudex, arbitraretur, in re nostra, quæ tanti ponderis est, tres illos actus inducendæ consuetudini suffecturos, atque ita Summæ Pontificis potestati hisce tribus tantum actibus, cōtingentorum antorum curriculo peractis, derogatum: quis etiam censeat, ex furtiua hac vsurpatione, Ecclesiæ potuisse præiudicium generari, cum proculdubio emendādum foret, quod non cōcessione Romani Pontificis, sed sola surreptione præsumptum est, vti aiebat *Gregor. in cap. illud autem, dist. 9. 3.* Cum præsertim tot in probanda consuetudine requirantur, vt verisimiliter, inquit *Rebuff. tom. 3. cit. in consuet. Reg. tit. de consuet. art. 2. gloss. 3. num. 10.* transuerit in populi notitiam, & tacitum illius consensum, atque*

atque hoc idem iudicis arbitrio relinqui ait, *ex pluribus probatis actibus, Panorm. alijque in dict. cap. fin. de consuet. & est communis opinio.* Quis autem opinetur, actus, de quibus loquimur, inter ipsosmet Reges peractos, ita deuenisse ad populi notitiam, ut is consuetudinem hanc introducere voluerit, Ecclesiæ potestati derogantem, per eiusmodi actus, quos non solum, quippe à Regibus explicitos, ipse populus impedire non poterat; verum etiam illis, vel inuitus, assentiri cogebatur, ob hanc eandem, quam tetigimus rationem, proindeque omnimoda, ac necessaria libertas ad eam inducendam omnino defuisset? Omitto huiusmodi consuetudine populo nihil penitus iuris acquisitum; cum tamen consuetudinis munus sit toti populo acquirere, non priuato solum, (uti in re nostra Rex Galliarum foret) quod præscriptio facit, ut, post alios, monuit *Rebuff. loc. cit. in præfat. num. 1.* Neque hinc inferas, hisce actibus Francorum Reges ius, de quo agimus, saltem præscripsisse: Nam consuetudo aduersarij non præscriptioni, sed consuetudini innituntur, animaduertentes ius istud; uti spiritale, ita imprescriptibile ab omnibus existimari. *Cap. causam de præscript. et si, ob eandem penitus rationem, neque consuetudine quæri à laico queat, cap. Massana, de electione, cum concord.* Certè si hac in re præscriptio locum obtinere posset, cuncta prorsus Ecclesiæ iura, ei etiam specialiter reseruata, duobus, tribusve actibus, præsertim à seculi Principibus, præscribi facillimè possent: quod

quod tamen absurdissimum est, nedum cum ijs pugnat, quæ antea retulimus, quamuis autem plurima sint discrimina, quæ à Doctoribus inter consuetudinem, ac præscriptionem agnoscuntur, de quibus *Rebuff. loc. cit. in præfat. num. 14. & seqq. & Crauet. de antiq. temp. part. 4. cap. 1. seu §. 1.* ea tamen fermè omnia, quæ hoc loco contra consuetudinem tradimus, præscriptionem etiam euertere possunt.

37 Addiderim quoque, præfatam consuetudinem, ab aduersarijs confictam, plures pati defectus, minimè contemnendos, quorum aliqui ex iam traditis facili negotio elici possunt. Etenim primū legitima, perfectaque consuetudo exigat, vt, qui eā introducere volunt, sic faciendi potestatem habeant, & auctoritatem, cum lex non scripta sit; legem vero ferre nemo potest, nisi eam condendi potestatem obtineat. id quod tamen in re nostra penitus deest, vt antea annotauimus. Item eorum voluntatem exigat, qui illam introducunt, puta vt ab his eo animo actus fiant, quod illa inducatur. quod etiam deficit in re nostra: tum quia, neque à populo ij peracti iunt, tum quia, neque illos ipse impedire poterat. Rursus eorum scientia, ac patientia saltem, necessaria est, qui ea consuetudine lædi queunt. quæ etiā in Francorum consuetudine defuissent; cum alterutram saltem adfuisse ipsi, quorum est onus, minimè ostendant. cum præsertim sæpè Pontifices in factis Magnorum Principum conuiueant, vt maiora mala euitentur, quemadmodum, nō solum præcarum re-

DISCRIPTATIO

rum monumentis, verum etiam quotidiana experientia edocemur. Præterea requiritur etiam actuum, & quidem specificorum frequentia, non autem difformium, ac dissimilium, neque quorum vnus, vt in re nostra accidit, ab alio sexcentis, aut septingentis annis, distare perspiciatur, cum ex ijs populi consensus aptè colligi nequeat; quemadmodum neque ex pluribus actibus, eodem die peractis, elici potest, vt, post Bart. in l. de quibus num. 12. & in repeti. eiusd. legis, num. 17. ff. de legib. omnes consentunt: neque frequenter id fieri dicatur, quod septingentis annis interuallatum est, quodque tres solum actus in tot annorum curriculis explicitos comprehendit: frequentia enim, non solum actuum multitudinem, sed tempus quoque, boni viri arbitrio continuum, requirit. De his autem fermè omnibus vide Menoch. conf. 545. numer. 20. & seqq. lib. 6. & consil. 907. num. 47. & seqq. lib. 10. Surd. decis. 131. num. 8. & seqq. aliosque apud ipsos. in quibus equidem explicandis non immoror, quia, vti perspicua sunt, ita nobis minimè necessaria; solum ea leuiter tetigi, vt inde quisque argumenta contra aduersariorum consuetudinem desumere queat.

38 Denique hanc eandem, quam tuentur consuetudinem, aduersarij minimè probant, esse Ecclesie auctoritate roboratam, saltem tacitè, cum neque illius scientiam, siue notitiam, neque patientiam ostendant; ac sola dissimulatio non sufficiat, quin etiam expressa approbatio requiratur,

vti

vti hæc omnia *supra usum. 26. & 27.* annotaui-
mus.

39 Sed, præter hæc, aliud includeret hæc Fran-
corum consuetudo, si vera foret, quod ipsam euer-
teret omnino, inanemque, atque inuvalidam redde-
ret: Etenim, præter contrahentium consensum, al-
terius, putà Regnum possidentis, (siue tanquã Prin-
cipis, siue tanquam priuati hominis) requirit assen-
sum, siue vt quid matrimonio essenziale, siue vt quã
dam conditionem, eius valori necessariam: id quod
diuino iuri, necnon & Pontificio, ciuilique, atque
ipsimet naturali rationi aduersari, quispiam asserere
posset.

40 Et diuino quidem, quia *Genesis 2.* Deus,
coniugium instituens: *Propter hoc, inquit, relinquet
homo patrem, & matrem, & adheret uxori suæ Matth.
19. Marci 10. ad Ephes. 5.* quib. sanè locis satis innui-
tur, neque parentum necessarium esse consensum,
vti omnes fermè Catholici indè rectissimè eliciunt;
proindeque solum contrahentium assensum requiri,
cum, vel ipsis parentibus inuitis, contrahi coniu-
gium permittatur. hinc verò factum est, vt exdem
sacræ literæ vxores passim eas vocèt, quas Esau du-
xit, putà Iudith, & Basemath, Isaacho, ac Rebecca,
eius parentibus inuitis, quippe quæ horum ambo-
rum animum offenderant, *Genesis. 26. in fine: & ex cap.
28.* satis colligitur, eum tertiam accepisse vxorem,
putà Mahaleth, contra eorumdem parentum vo-
luntatem; neque tamen Isaac ea coniugia irritauit,

- uti etiam *Beellarum. d. tom. 2. lib. 1. cap. 19. prepos. 2.*
 animaduertit. Rursus Iacob Patriarcha sanctissimi-
 -mus, vnam quidem vxorem, scilicet Rachel, vel
 - Liam, parentum consilio, seu maioris præcepto du-
 - xit; tres vero alias, ac præsertim duas ancillas, puta
 - Zelpham, & Balam, inscijs omnino parentibus, ac-
 - cepit, *vt ex Gen. 29. & 30. elici potest.* Deniq; Tobia
 - valide cum Sara, etsi ignorantibus parētibus, matri-
 - monium contraxit, fuitque illud Deo, Angeloque,
 - acceptum, *Tob. 7.* Sed præsertim, si Esau exemplū
 - iuxta aduersariorum doctrinam, antea *num. 6.* pro-
 - positam, intelligatur, putà, quod Isaac in hoc nego-
 - tio, non uti pater, sed uti superior, ac Patriarcha, se
 - gesserit; proculdubio nobis plurimū fauet, vt qui-
 - -libet facillimè animaduertere potest. Ipsi tamen
 - hisce Scripturæ locis illud euincere contendimus,
 - solum contrahentium assensum sufficere ad matri-
 - monij valorem, ita vt neque ipsorummet parentum
 - consensus exigatur, proindeque minus aliorum, qui,
 - etsi Principes sumi, attamē nō tantā in subditis, vt
 - -parentes in filios, saltem hac in re, obtinent potesta-
 - -tem, vt ipsimet aduersarij agnoscere videntur dū d.
 - *num. 6.* aiunt, Abrahamæ præceptum, non uti patris,
 - (de quo scilicet videtur certum, id præcipere pos-
 - -se, alioqui ea obiectionis præoccupatio inutilis, ac
 - -superflua foret.) sed tanquam superioris, ac Patriar-
 - -chæ fuisse interpositum. *3. num. 22. gillio 230. 8.*
 - *4. num. 10.* Pontificis autem iuri illud aduersatur, tum
 - quia cænes expresse statuunt, parentum consen-
 - sum

- fum ad matrimonij valorem, à filijs initi, minime
 - requiri, putà, *cap. cum virum de regul. in fin. cap. tua de*
spons. cap. cum causa de rapt. alijsque iuribus, quæ secu-
ta est Trident. Synod. Sess. 24. cap. 1. de reform. matr.
 - quam ob rem, & hoc loco ratio antecedenti nume-
 - ro ex Sacris literis deprompta redire non incōgruè
 - potest: tum quia iidem canones disertis verbis de-
 - cernunt, solum contrahentium consensum ad con-
 - iugium requiri, ac satis esse, *vt cap. sufficit. 27. q. 2. c.*
cum apud, de sponsal. alibi que. Si ergo solus horum af-
 - sensus sufficiens est, alius certè requiri non potest:
 - tum quia eodem canonum iure, seruorum coniugia
 - valida sunt, etsi inuitis dominis contracta, *cap. 1. de*
cōiug. seruor. atque ita omnes prorsus Theologi do-
 - cent; cum tamen proculdubio maior sit dominorū
 - in seruos, quam superiorum, seu Principum, in sub-
 - ditos auctoritas, ac potestas. Vide quæ ipsi tradidi-
 - mus, *dict. resp. 16. lib. 1. & nouissimè Basil. de matrim.*
à cap. 1. lib. 2. Certè ita Ecclesia absurdum semper
 - existimauit ad matrimonij valorem requiri aliorū,
 - quam contrahentium, consensum, vt quamuis filio-
 - rum coniugia, sine parentum consensu inita, nō se-
 - cus ac clandestine contracta, semper detestata sit,
 - *Trid. Sess. 24. cap. 1. de reform. matrim.* attamen, etsi
 - clandestina irrita reddiderit; inuitis tamen parenti-
 - bus celebrata, rata esse voluit, tametsi illicitè con-
 - tracta. Hinc etiam voluit, Parochi quidem requiri
 - presentiam, videlicet humanam, quæ rationis vsund;
 - atque aduertentiam includit, non verò voluntatis con-

con-

DISCEPTATIO

consensum exigi, ut matrimonia coram ipso, ac testibus inita, valida sint, ut rectè post alios ostendit *Sanch. lib. 3. disp. 39. à num. 7. alijque. neoterici passim.* Nimirum, si quandoque ab aliorum, quam contrahentium consensu, matrimonij valor dependeret, sanè contingere posset, ut quispiam inuitus matrimonio in perpetuum priuaretur, quod in cōcupiscentiæ remedium post Adami lapsum, à natura, siue à Deo, naturæ auctore, institutum est; nec nõ ad vitam cælibem perpetuò traducēdam inuitus quoque obstringeretur, contra *cap. integritas 32. quest. 1.* Id autem accideret, si is, cuius consensus requiretur, nunquam penitus consentire vellet.

42 Obsistit quoque illud idem Cæsareo iuri, quod ita libera vult esse coniugia, ut conditionem, ac grauamen nubendi alterius arbitrio, licentia, vel cōsensu, penitus reiiciat, statuitque, ea omnino neglecta, hęreditatē, legatūve, ea lege relictu omnino deberi, uti recte monuit *Io. Bapt. de Plotis, cons. 87. num. 12. inter cons. matrim. Zeletti ex l. filia sue, ibiq; glos. Bart. ac Doct. ff. de condit. & demonstr. alijque, sed præsertim legēda est, l. cum tale, §. si arbitratus, ff. eod. vbi: si arbitratus Titij Seia nupserit, hæres meus ei fundum dato: viuo Titio, eam sine arbitrio Titij nubentem legatum accipere respondendum est, inquit Papinianus, eam; legis sententiā videri, ne quod omnino nuptijs impedimentum inferatur: J. d. si Titius, viuo testatore, decedat, licet conditio deficit, quia tamen suspensa quoq; pro nibilo foret, mulieri succurritur. Vbi quidem, glos. verbo inferatur, alia iura, idem fermè statuentia, laudat.*

dat. Hinc elicuit idem *Plotus n. 13.* statuta, constitutiones, aliaque huiuscemodi decreta, quæ matrimonia fieri prohibent absque parentum, aut fratrum, aut agnatorum, consensu, omnino inualida esse, eo quod matrimonia omnino libera esse debent; eaque contra hanc libertatem condita censentur; ac sunt quoque coniugia res spirituales, in quibus secularis magistratus iurisdictionem nullatenus habet; proindeque infert idemmet auctor, neque pœnas virtute eorum statutorum exigi posse; deberique legata, dotes, donationes propter nuptias, hæreditates, ac dotium lucra, etsi statuta illa seruata nō sint in matrimonijs cōtrahendis, quæ alioqui, nō nisi his seruatis, ea omnia deberi decernunt, laudat *Alexād. conf. 97. vol. 1. Ancha. 21. Cur. Sen. 27. Dec. 331. Sum. Angels. verb. matrimonium, Ioan. Andr. Dom. aliosque de qua tamen re ipsi egimus, dict. lib. 1. resp. 16.*

43. Rationi denique illud ipsum aduersatur nō solum, si Regis, vti priuati hominis, consensus hac in re requiratur, quod certius est, verū etiam, si tanquam Principis, talis assensus exigatur. Primum quidem, quia homo in ijs, quæ pertinent ad matrimonium *valide* contrahendū per ipsoꝝ dūtaxat; contrahentium consensum, nulli penitus politicorum Principum subditur potestati. Nequit igitur horum consensus in contrahendo coniugio vllatenus requiri: quæ sanè consecutio euidentis est: nullo enim alio nomine is exigi potest. Assumptum vero ostēditur, primum quidem, quia, cū omnis prorsus po-

DISCEPTATIO

testas à Deo sit, vti docuit *Apostolus ad Roman.* 13. proindeque illam quoque, quam in subditos Principes obtinent, ab eodem et Deo ortum ducere fatendum sit; sit sanè consequens, vt huiusce potestatis limites ex ipsiusmet Dei, illam tribuentis, intentione desumendi sint. Atqui Dei voluntas, & intentio ea fuit, vt illa potestas in ijs, quæ pertinent ad matrimonia contrahenda, minimè eã vim obtineret, vt illa rata, irritave facere posset, ob adhibitum videlicet, vel negatum Principum consensum, cum generatim Deus neque ipsorummet parentum, aut Dominorum, assensum, sed solum contrahentium hæc in re requiri decernat, vti antea, *nu.* 40. admonuimus. Quam sanè Dei voluntatem iura quoque canonum explicuisse censendum est. Cum præteritum id potestatis eos obtinere rectæ Regnorum administrationi, ac regimini, necessarium minimè foret, vt prænotatum est. Deinde, post legem Evangelicam matrimonij contractus, inter fideles celebratus, non in rerum naturalium, sed supernaturalium ordine reperitur, proindeq; extra limites humane, ac secularis potestatis, vt ipsamet naturalis ratio dicitur. Rursus sicuti homo quoad ea, quæ ad indiuidui operationem pertinent, Principis voluntati non subditur, ita & quoad ea, quæ ad speciei conservationem, per generationem assequendam, spectant, minimè subijciendus erit, cum nulla prorsus in vno, quàm in alio potior ratio perspiciatur. Quem admodum ergo subditus Principi neuiquã subij-

citur

citur, quin liberè comedere, ac dormire, aliaq; hu-
 iusmodi, eo quoque inscio, vel inuito, quæ ad in-
 diuidui conseruationem spectant, facere queat; ita
 & illi minimè subditur, quin liberè, valideque ma-
 trimonium cōtrahere possit, etsi Princeps ipse om-
 nino renitatur; cum id ad speciei conseruationem
 pertineat. Atque hac eadem fermè ratiocinatione
S. Thom. in suppl. 3. part. quest. 52. art. 2. probat, ser-
 uorum coniugia, inuitis quoque dominis, valida ef-
 se. Et id ipsum fermè est, quod idem Sanctus Do-
 ctor *2. 2. q. 104. art. 5. in corp.* edocuerat, puta omnes
 prorsus homines natura pares esse in ijs, quæ perti-
 nent ad corporis sustentationem, & prolis genera-
 tionem. Vnde non tenentur, inquit, nec serui domi-
 nis, nec filij parentibus obedire de matrimonio cō-
 trahendo, vel virginitate seruanda, vel aliquo alio
 huiusmodi. & hæc quidem omnia attulit, vt pro-
 baret, non teneri subditos suis superioribus in om-
 nibus obedire, vt in ijs, quæ ad naturam corporis
 spectant, in quibus, ait, homo homini obedire nō te-
 netur, sed solum Deo; quia omnes homines natura
 sunt pares, puta in ijs, quæ pertinet ad corporis su-
 stentationem, & prolis generationem. Cuius sanè
 vltior ratio ea esse potest, quam ipsemet Sanctus
 Doctor tetigit, *dict. quest. 52. art. 2. in corp.* quia sci-
 licet ius positium à iure naturali progreditur: at-
 que adeo ciuilis dominatus, qui iuris est positui, ijs
 præiudicare non potest, quæ iuris naturalis existūt;
 cuius quidem rei exempla cum in indiuidui opera-
 tione

DISCEPTATIO

tione, tum in speciei operatione ponit. Præterea solus homo in sua generandi facultate, alijsque naturalibus, dominium habet; quarum sanè potestati, ac dominium Princeps nullatenus habet, ita ut subditum earum de usu priuare queat; exempli gratia ne vnquam videat, ne comedat, &c. Poterit ergo subditus de ea generandi facultate absque Principis consensu, quin etiam cum eiusdem dissensu, tanquam de re sua valide disponere, puta eam alteri tradere per coniugij contractum, etsi de reliquo id ipsum quandoque contra Principis prohibitionem illicitè fiat. quo sanè argumento pro filiorum coniugijs usus est *Valent. tom. 4. in 3. part. disput. 10. quest. 3. punct. 6.* qui hac in re consulendus erit: vberius enim explicat tum hæc, tum antecedentè S. Th. ratione: nobis satis fuit eas leuiter breuitatis gratia tetigisse.

44. Neque dicas, posse Principem irritos reddere subditorum contractus, vti minoris, pupilli, absque curatoris, seu tutoris auctoritate contrahentium. Idem igitur in matrimonio exequi potest. Ne, inquam, id dicas: siquidem primùm rectissime probat *Sanchez lib. 6. de matrim. disp. 38. à num. 29.* eos omnes contractus non ipso iure irritos esse sed rescindendos, proindeque naturalem parere obligationem, etsi non ciuilem, ideoque non omnimodè efficacem. Deinde bona istæ externa, quorum administratio quibusdam à Principe interdicitur, subiecta omnino sunt ciuili, ac politicæ gubernationi superiorum, qui circa ea aliqua disponere queant,

queant, prout viderint expedire: quam obré & eorum administrationem adimere possunt, & contractus circa ea initos, si certo modo fiant, ratos habere, secus vero factos, irritos decernere, nulliusque momenti: at vero circa generandi facultatem, ceterasque naturales nullam Princeps obtinet potestatem, proindeque cōtractus, circa eam initi, eius potestati nullatenus, saltem quoad valorem, subiiciuntur, certè, si ita ei subdi possent, vt Principis cōsensu ad eorum robur requireretur, absque dubio posset ipsemet Princeps perpetuò subditos eius facultatis vsu priuare; si scilicet nunquam eorum matrimonijs assentiretur: quod absurdissimum est, vt antea admonuimus. In re vero nostra addendum est, hodiè fidelium coniugium, ad rerum supernaturalium ordinem à Christo Domino euectum, ad politicam, ac secularem potestatem non posse vllatenus pertinere. Præterquam quod in ijs omnibus contractibus perfectus vndequaque consensus à legibus exigitur, qualis proculdubio non est minorū, ac pupillorum, l. 1. ff. de minor. monuitque Sarm. de redicib. p. 1. cap. 2. num. 3. Sanchez dict. disp. 38. n. 36. vers. Secundo responderetur, ad matrimonij vero cōtractum satis omnino est qualiscunque consensus, modo sit liber, puta à ratione deliberata profectus, neque enim necessariò exigitur consilij maturitas, vt ait Bellarm. dict. lib. 1. de matrim. cap. 9. vers. Tertio probatur post initium. Sed solus liberi arbitrij vsu s requiritur, sufficitque, qualis etiam requiritur, satisq;

est ad peccandum, ad merendum, ad vouendum, &c. alioqui matrimonia passim dirimendi occasio præberetur: quocirca solam pubertatem in contrahentibus canones requirunt.

45. Certe, si à ceteris contractibus ad hunc, quo de loquimur, argui posset, illud etiam aperte euinceretur, posse videlicet humanis legibus iam initum cōiugium, validumque, postea omnino dissolui, rescindi que; quemadmodum & id ipsum in alijs quibusdam contractibus, humana iura decernunt. quin posse eosdemmet contrahentes communi, mutuoque consensu, ab huiuscemodi matrimonij cōtractu penitus resilire; cum omnibus alijs cōmune sit, id contrahentes exequi posse; nihil enim tam naturale esse, legumlatores arbitrantur, quam eo genere quidquam dissoluere, quo colligatū est, ideoque nudi consensus obligationem contrario consensu dissolui, docēt, *l. nihil tam naturale, ff. de regul. iur. §. hoc amplius insit. quib. mod. toll. oblig.* Quis verò istæc asserat Catholicus Doctor? hi certe omnes pro matrimonij indissolubilitate acerrime propugnāt, uti Bellarm. dict. lib. 1. controuer. 4. à cap. 12. Valent. dict. tom. 4. in 3. part. disput. 10. quæst. 1. punct. 7. Sánchez lib. 2. disput. 13. Gaspar. Harad. tom. 3. de Sacram. tract. de matrim. disput. 8. Basil. lib. 1. de matrim. cap. 12. 13. 14. alijsque passim, etsi discrepent nonnihil, quoniam eadem iure matrimonium indissolubile censeatur, nū scilicet diuino naturali, atque ex ipsiusmet matrimonij natura, an solū diuino

diuino positiuo, an ipsa Sacramenti ratione, significationis uel, num demum ecclesiastico iure: quamuis crebrior sit eorum sententia, etiam quoad matrimonium ratum, id ex diuino iure, siue naturali, siue positiuo, aliquatenus provenire; & si de consummato loquamur, certum esse in omni prorsus sententia, saltem diuino iure positiuo indissolubile esse matrimonium consummatum, monuit *Hurtad.* loc. cit. diffie. 3. initio, & *Sanch. loc. cit. nu. 2. ex Matth. 19. 1. ad Corinth. 7. & ad Rom. 7. qui quidem auctor ibid. num. 3. post Abulensi. 1. Reg. cap. 8. quest. 45. & 192. in fine,* inde infert, infidelium quoque matrimonium consummatum indissolubile esse, cum lex Christi omnes penitus obstringat; etsi de reliquo id etiam quoad vinculum solui queat, si coniugum alter ad fidem conuertatur, atque alter ei cohabitare nolit sine iniuria Creatoris, ut Doctores loquuntur: idque aperte constat ex *1. ad Corinth. 7. ibi, si infidelis discedit, discedat &c. cap. si infidelis 28. quest. 2. cap. 4. & cap. gaudemus, de diuort.* Sed id ex Christi Domini dispensatione, per Apostolum explicata, contingit: quamobrem tunc matrimonium illud, non ab homine diuini, sed à Deo, cuius interpretem habemus Apostolum Paulum, recte *Bellarminus* animaduertit. Nimirum igitur probaret argumentum ab alijs contractibus coniugij contractui adaptatum, proindeque nihil penitus probare censendum est, ut Doctores omnes in huiusmodi casibus rectissime monent.

DISCEPTATIO

46. Hisce quidem omnibus, quæ hæctenus à n. 39. tradidimus, illud certè euinci videtur, Principem quemcunque politicum, ac secularem, censerì penitus incapacem eius iuris, quod Franciæ Regi ea seculi auctoritate appingere contendit: huic enim rei ratio ipsa, ac iura omnia refragantur. Hinc vero elici potest, neque consuetudinem Principi cuipiã illud iuris tribuere posse, refragante videlicet naturali, diuinoque iure, Potificio, Ciuilique, atque obdistente penitus ratione: Et si enim consuetudinis, vsusque longæui non vilis sit auctoritas; verum non vsque adeo sui est valitura momento, vt, aut rationem vincat, aut legem, *cap. consuetudinis, dist. 11. vide dist. 8.* quo igitur modo ea introducere potest, vt ad matrimonij valorem, non solum cõtrahentium, sed Principum quoque secularium consensus requiratur: id quod omni iuri, ac rationi repugnat, vt satis hæc usque probatum est, cum præsertim populus expressè per statutum id iuris seculi Principibus tribuere nequeat, vt generatim omnes edocent, eundem populum nequire statuta condere, quæ adiungunt matrimonio valorem: ac proinde minus id tacitè per consuetudinè exequi potest *ad trad. sup. n. 21.* vnde hæc in re, neque ex parte tribuentis, potestas; neque ex parte recipientis, capacitas inuenitur. Quibus addi etiam & alia, haud incongrua ratio, potest, quia, vbi adest cõtrahentium cõsensus, inibi coniugia nihil penitus eorum deest, quæ ad illius essentiam spectant: verum igitur, ratumque, atque

que adeo indissolubile matrimonium erit. Huiusce enthymematis assumptum, seu maius antecedens, ostenditur, quia, cum contrahentium consensus adfit, ministri quoque, qui ipsimet sunt, intentio reperitur; adest materia, quæ sunt ipsorummet contrahentium personæ, adest denique forma, puta mutui consensus signa, verbave: quid igitur deest? Hac fermè eadem ratione usus est *Bellarmin. d. lib. 1. c. 19. versic. Tercio probatur*, ad ostendendum filiorum coniugiū, parentibus inuitis, inuitum, esse validum, ratumque: ibique eam latius confirmat. qua tamen ante ipsum mihi videtur usus *Magister in 4. dist. 28. ac S. Thom. ibid. quæst. 1. art. 3. in arg. sed contra. 2. & in corp. quæ à supplementi collectore ponitur, quæst. 45. art. 5.* Bellarminus autem, quæ huic rationi objici possunt, lococitato dissolvit.

47 Ex his autem omnibus, hoc §. 6. expositis, illud ultimo loco, contra aduersarios fore eliciendū arbitror; nullam videlicet earum opinionum, quas *num. 17.* retulimus, posse eos deligere, quæ ipsis suffragetur. Etenim prima expressam exigit Pontificis approbationem. Secunda cōsuetudinem requirit, scandalo comitatam, mixtamque laicorum, & clericorum: quæ sanè in sua consuetudine reperiri ipsi minime demonstrant. & certè, quod scandalum suboriri potest, si quispiam, regio prognatus sanguine, alicui, præsertim regio quoque sanguine prognatæ, matrimonio copuletur, quamuis id, obnitente Rege, exequatur? quam etiam ob causam, neque

DISCEPTATIO

ijs tertia sententia fauet, quæ scandalum etiam re-
 quirat: ac præsertim *Azpiloueta*, qui, non solum id
 exigit in contractione, vt ipse loquitur, matrimonij,
 sed etiam in perseverantia in illo. Quarta vero, non
 solum eam scandalo comitatam exigit, sed etiã an-
 tiqui iuris adminiculo communitam: quod sanè ad-
 uersariorum consuetudini penitus deest. Quinta
 vero ijs vnde quaq; refragatur. Sexta denique mix-
 tam exigit laicorum, & clericorum: idque suæ con-
 suetudini ipsi conuenire minimè probant.

Moneo demum, hæc prorsus omnia, quæ hucus-
 que tradidimus, abudè à nobis dicta: siquidem hæc
 consuetudo à Francis conficta est; neque enim ex-
 pla, quæ hi proferunt, ei vllatenus fauent, vt subij-
 cio, ac planè demonstro.

§. VII.

Exempla aduersariorum perpenduntur.

48 **E** Tenim, quod spectat ad primum Baldui-
 ni, ac Iudithæ exemplum, quo aduersarij
dict. nam. 7. vsi sunt, res se habuit planè in mo-
 dum. Balduinus quidam nobilis, vt ex alijs refert
Card. Baron. tom. 10. Ann. Eccles. ann. 862. vers. His
accessit, quod Balduinus, fol. mihi 230, qui Ferreus nū-
 cupatus, & Flandriæ Comes fuit, Caroli Calui vas-
 fallus, huius filiam viduam, Iudith nomine, rapuit,
 vt eam in vxorem haberet. Hac de re conquerens
Carolus apud eund. Baron. ibid. vers. Quando altera
vice,

Vice: Filiam, inquit, nostram Iudith, viduam secundum leges Diuinas, & mandanas sub tuitione Ecclesiastica, & regionum de Burge constitutam, Balduinus sibi furatus est in vxorem; quem post legale iudicium Episcopi Regni nostri excommunicauerunt, secundum sacros Canones, & definitionem sancti Gregorij Pape, qui dicit: Si quis viduam furatus fuerit in vxorem, ipse, & consentientes ei, anathema sint. Balduinus gemens, ac dolens, Romam ad Nicolaum I. Pontificem se contulit, illum interpellans, vt suis precibus conciliaret sibi Carolum, quem iusta causa infensissimum pateretur, antequam, desperatione victus, ad Northmannos confugere cogeretur. Præstitit Nicolaus (Baronij verba sunt, *loc. cit. vers. dedit eisdem legatis, fol. 236. & 237.*) misericordis patris officium, prodigi filij, peccatis suis in deterius prolabētis, commiseratus, & literas hac de re ad Carolum scripsit, vbi inter alia, hæc ait: *Ad nostrum Pontificium Balduinus vassallus vester ardenti animo accedere studuit, qui vestram se habere indignationem, eo quod Iudith filia vestram, illum præ ceteris diligentem, sine vestra voluntatis cōsensu, in coniugium elegerit, eamque volentem acceperit, ore proprio retulit.* Item ad Reginam Hermetrudam, Iudithæ matrem, scribens idemmet Pontifex ait, Balduinum Iuditham contra diuinarum legum sanctiones rapuisse. Tandem ann. 863. Balduinus à Carolo in gratiã receptus est: id quod aperte docent, auctore Baron. *dict. ann. 863. vers. Porro ipsum Balduinum, fol. 269.* eiusdem Nicolai literæ ad

H eum-

DISCEPTATIO

eumdem Carolum Regem redditæ, quibus ipsi Pontifex eo nomine gratias agit: quod & Hincmari Rheimensis Antistitis epistola ad eumdem Nicolaum Papam, quæ recitatur à Frodoardo (scu, vt alij placet, Flodoardo) *Histo. Rhemensis, lib. 3. cap. 11. vel 12.* plenius ostendit: vbi Hincmarus, Pontificem alloquens: *Interim, inquit Balduinus, & Iuditha leges ciuiles, quas elegerant, obseruarunt. Similiter Rex noster, filius vester, huic desponsationi adesse noluit, sed reipublica ministros, & officarios misit, vt vobis pollicitus fuerat, hos inter se matrimonium contrahere, iuxta leges humanas, permisit, & Balduinum maximis honoribus affecit, vt postulaueratis.* Hæc Hincmarus, vt Baronius refert: etsi in alijs codicibus non nihil verborum immutatum sit. nonnulli volunt, ob istud coniugium à Carolo Balduinum Comitatu Flandriæ donatum.

49. Hæc præmissa facti serie, quis nisi cæcuset, velit huiuscemodi exemplo sententiam aduersariorum ostendi? Vbi hic Balduini coniugium, ob consensus regij defectum, redditur inualidum, irritumque? Si Iuditha, quippe femina, à Regni successione lege Sallica arcebatur, cur eius exemplum rei nostræ adaptatur, qui de ijs agimus, qui ad eam aliquatenus aspirant? Certè huic Balduini connubio non nisi raptus impedimentum obijci iure poterat; quod sanè Carolus magnificiebat, cum illud Gregorij, videlicet secundi, in Romana Synodo, relatum, in *cap. si quis virginem. 36. quæst. 2. v* surpabat, aiebat.

aiebatque, illum, vti raptorem, proindeque diuina-
 rum, humanarumque legum violatorem, iure opti-
 mo ab Episcopis excommunicatione fuisse innoda-
 tum: ab Episcopis, inquam, quoniam eam Pontifi-
 cis non esse latam, sed ferendam excommunicatio-
 nem, edocent plures, quos laudat, seclaturque *San-*
chez lib. 7. de matrim. dispu. 12. n. 2. et si alij inibi lau-
 dati cōtrariū opinētur. neq; Rex matrimoniū illud,
 veluti absq; ipsius, vti patris, vel vti Regis, volūte
 initum, esse nullum alicubi contendit; semper enim
 Balduinum furatum prædicat, raptorem nominat,
 ceteraq; huiuscemodi dicit, quæ, et si ipsiusmet Re-
 gis renitētem voluntatem includant, cuius pote-
 stati patriæ rapta filia subdebatur; tamē hic dūtaxat
 voluntatis defectus minimè valori matrimonij re-
 fragatur; et si de cetero raptus rationem compleat,
 qui tunc temporis fortassis matrimonium, saltem in
 Gallia, irritum faciebat: quod fortè etiam Rex Ca-
 rolus opinabatur, nec omnino ineptè: et si enim
 ipsis Apostolorum temporibus raptus nequaquam
 fuerit dirimens impedimentum, vt colligi videtur,
ex Can. 66. Ap. stolorum, qui habentur initio, tom. 1. con-
ciliorum: Vbi: si quis virginem, inquit, nō desponsam,
vt allata, habet, segregetur: si autem aliam accipere non li-
ceat, sed illam retinere, quam elegit, etiam si pauper sit.
 Attamen postea eam vim raptus crimen habuisse,
 colligitur fermè ab omnibus Doctoribus, *ex cap. de*
puellis, cap. si autem, cap. placuit 36. quest. 2. vt monuit
Sanchez. disput. 12. n. 41. quæ sanè iura eo Caroli Caii

DISCEPTATIO

tempore viguisse, non modo probabile, sed etiam certissimum est: vnum enim, aut alterum, etsi paulò ante id temporis conditum sit; Meldësis tamen sanctio, ipsomet regnante, & consentiente, ab eo concilio lata fuit: vtrumque vero ostenditur, quia *cap. de Puellis*, ex Concilio Cabilonensi depromptum à Gratiano dicitur: duplex vero Prouinciale Concilium in Cabilonensi vrbe Galliaë Celticæ, quæ & Lugdunensis, celebratum est, vtrumque ante Calui tempora; primum quidem ann. Dom. 658. tempore Clodouei Regis; alterum vero ann. 813. Caroli Magni tempestate, vtrūque à me accurate inspectū, in *tom. 3. cōciliorum*, sed in neutro ea sanctio reperta: fortè non omnes eius concilij inibi referuntur. *cap. si autem, ex Concilio Meldensi, cap. 63.* certissimè totidem verbis depromptum est. quod etiam *se. 1. cap. 66.* statuit, eiusmodi virginum, aut viduarum raptores, secundum Synodalem B. Gregorij inquit, diffinitionem, ipsos, eorumque complices anathematizari, ipsosque raptores sine spe coniugij perpetuò permanere. quo fortassis loquendi modo Ecclesia supè priscis illis temporibus vtēs, aliquos, in grauium delictorum pœnam, ineptos reddebat coniugijs ineundis, vti etiam *Basilius Pontius Legio lib. 6. de matr. cap. 3. num. 3.* suspicatus est. Atque hoc quidem concilium, eodem Caluo Regnante, ac cōsentiente, coactum est ann. Dom. 845. quod *ead. tom. 3. cōcil.* coërcetur: etsi postea huiusce Cōcilij decreta non recepta à *Carolo Baronius* admoneat, *tom. 10.*

tit.

cit. ann. 845. vers. verum etsi decreta, fol. 35. Sed forte
 caput hoc minimè repudiaret, cum ea solù respue-
 re visus sit, quæ sibi obstrere videbâtur, & non om-
 nia respuisse idem auctor attestatur, *ann. 846. vers.*
sanctis enim, fol. 40. vbi hanc ob causam Northman-
 nis parere coactus dicitur, qui noluit Episcopis o-
 bedire. Denique *cap. placuit de sumptum ait Gratia-*
nus ex Concilio Aquisgranensi : sed non indicat, num
 ex primo, quod ann. Dom. 816. tempore Ludonici
 Pij Imperatoris, qui Calvi pater fuit, an vero ex se-
 cundo, quod ann. 833. eodem Pio Imperatore, ce-
 lebratû est. sed in neutro id ego reperi. simile quid-
 piam in secundo statutum de raptoribus animad-
 uerti. Addiderim *cap. de raptoribus 36. quest. 1.* quod
 excerptum est ex *Aurelianensi Cœcilio 1.* quod ann.
 Dom. 506. tempore Clodouei Regis, illius scilicet,
 qui ex Francorum Regibus primus Christiana sa-
 cra suscepit, vt aliquibus placet, in Aureliæ vrbe
 Galliæ Celticæ celebratum est. statuit istæ Syno-
 dus *cap. 4.* vt, si ad Ecclesiam raptor cum rapta con-
 fugerit, & feminam ipsam violentiam pertulisse
 constiterit, statim liberetur de potestate raptoris, &
 raptor mortis, vel pœnarum impunitate concessa,
 aut feruendi conditioni subiectus sit, aut redimen-
 di se liberam habeat facultatem. Si vero, quæ rapi-
 tur, patrem habere constiterit, & puella raptori cõ-
 senserit, potestati patris excusata reddatur, & rap-
 tor patri superioris conditionis satisfactione obno-
 xius teneatur.

Horum

DISCEPTATIO

50 Horum igitur iurium memor. Carolus, ijs Balduinum teneri, proindeque irritum coniugium, si erat initum, contendebat; cum saltem in Gallia, si non in tota Ecclesia, ea iura seruari oporteret: eo enim temporis nondum edita erat Innocentij Tertij constitutio, quæ *cap. fin. de rapt.* refertur, eaque iura correxit, decernens, inter raptorem, ac raptâ matrimonium consistere posse: Innocētius enim Tertius ann. Dom. 1198. Ecclesie gubernacula suscepit, vti historie passim attestantur. Arbitrabatur quoque Carolus, Balduinum non eo nomine excusari, quod Iuditha raptui, fugæque consenserat, vti coram Pontifice facta est: (etli nonnulli hac de re dubitent, vti *Fr. de Belleforest. in Carol. II.*) siquidem cauebat. *l. vn. d. & si quidem vers. pœnas autem. C. de rapt. virg.* aperte statuere, raptum perpetrari, siue mulier velit, siue nolit; *Quia hoc ipsum,* inquit, *vellet mulierum ab insidijs nequissimi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur: nisi etenim eam sollicitauerit, nisi odiosis artibus circumuenerit, non facit eam vellet in tantum dedecus sese prodere.* quâ de re vidend. *Sanch. dist. disp. 12. n. 9. & 11. & quæ ipse tradidi Miscell. resp. lib. 1. resp. 22.* Sciebat quoque Rex, raptum etiam admitti, cum femina, sub parentum custodia constituta, ex eorum domo, ipsis inuitis, aut etiam ignorantibus, abducitur; quamuis ipsa consentiat, *vt ex l. 2. verb. vsque adeo, ff. de iniurijs,* probat *Sanch. loc. cit. num. 12. & 13.* alijque innumeri, quos ipse recenset. cum præsertim nullus de incundo coniugio tra-

tractatus præcessisset, ad trad. post multos per eumd.
Sanch. num. 15. Hisce itaque innixus Rex, matrimonio
 illud dissoluere enitebatur, non quòd ipsius,
 vti Regis, assensus defuerit, de quo nè minimam
 quidem fecerat mentionem. hinc vbiq̃ Balduinū
 raptus arguebat, quo sibi, non vti Regi, sed quate-
 nus patri iniuriam irrogarat: & hoc nomine illum
 ab Episcopis excōmunicari curauit, Gregorij san-
 ctioni nixus. ac Pontifex quoque illum huiusce cri-
 minis reum facit, ad Hermentrudam scribens, dum
 Iuditham contra Diuinarum legum sanctiones rap-
 uisse illum asseuerat, ita tādē factum est, vt, eo-
 dem assente Carolo, Balduinus, ac Iuditha,
iuxta leges humanas, seu seculi leges, matrimoniū con-
 traxerint: puta, vti ipse interpretor Hincinari verba,
 patri reddita filia, matrimonio denuò liberrimè cō-
 sensit, quòd præfata humana iura exigere videban-
 tur, ac præsertim Aurelianense Concilium, quòd
 de raptoribus ad Ecclesiam confugientibus loqui-
 tur: quòd in re nostra, vti prædiximus, euenit. vel, si
 maui asserere, valido coniugio additas fuisse hu-
 manas ciuilesve cærimonias, quæ ad matrimonij
 essentiam minimè pertinebant: quòd sc. licet nihil ei,
 etiam accidentale, vt vocant, deesset, simulque de-
 nuò contractum: ita firmum, ratumque maneret,
 vt omnis prorsus scrupulus, qui ob raptū oriri po-
 terat, præcideretur.

51 Sed id Nicolaus veluti conuiens fieri
 permisit, quòd maiora mala, atque incommoda eui-
 taren-

DISCEPTATIO

46 Hisce quidem omnibus, quæ hæcenus à
 n. 39. tradidimus, illud certè euinci videtur, Princi-
 pem quemcunque politicum, ac secularem, censerì
 penitus incapacem eius iuris, quod Franciæ Regi
 ea secta da assertio appingere contendit: huic enim
 reitatio ipsa, ac iura omnia refragantur. Hinc vero
 elici potest, neque consuetudinem Principi cuipiã
 illud iuris tribuere posse, refragante videlicet natu-
 rali, diuinoque iure, Põrificio, Ciuilique, atque ob-
 sistente penitus ratione: Etsi enim consuetudinis,
 vsusq; longæui non vilis sit auctoritas; verum non
 vsque adeo sui est valitura momento, vt, aut ratio-
 nem vincat, aut legem, *cap. consuetudinis, dist. 11. vi-
 de. dist. 8.* quo igitur modo ea introducere potest, vt
 ad matrimonij valorem, non solum cõtrahentium,
 sed Principum quoque secularium consensus requi-
 ratur: id quod omni iuri, ac rationi repugnat, vt sa-
 tis hæc usque probatum est, cum præsertim populus
 expressè per statutum id iuris seculi Principibus
 tribuere nequeat; vt generatim omnes edocent, cõ-
 dem populum nequire statuta condere, quæ adi-
 mant matrimonio valorem: ac proindè minus id
 tacitè per consuetudinè exequi potest *ad trad. sup. n.*
22. vndè hac in re, neque ex parte tribuentis, pote-
 stas; neque ex parte recipientis, capacitas inueni-
 tur. Quibus addi etiam & alia, haud incongrua ra-
 tio, potest, quia, vbi adest contrahentium cõsensus,
 inibi coniugio nihil penitus eorum deest, quæ ad il-
 lius essentiam spectant: verum igitur, ratumque, at-
 que

ue adeo indissolubile matrimonium erit. Huiusce
 nthymematis assumptum, seu maius antecedens,
 stenditur, quia, cum contrahentium consensus ad-
 t; ministri quoque, qui ipsimet sunt, intentio repe-
 tur; adest materia, quæ sunt ipsorum et contrahen-
 um personæ, adest denique forma; puta mutui con-
 nsus signa, verbave: quid igitur deest? Hac fermè
 adem ratione vsus est *Bellarmin. d. lib. 1. c. 19. versic.*
Tertio probatur, ad ostendendum filiorum coniugiũ,
 arentibus inuitis, inuitum, esse validum, ratumque:
 dique eam latius confirmat, qua tamen ante ipsum
 ihi videtur vsus *Magister in 4. dist. 28. ac S. Thom.*
vid. quaest. 1. art. 3. in arg. sed contra. 2. & in corp. qua-
supplementi collectore ponitur, quaest. 45. art. 5. Bellar-
 minus autem, quæ huic rationi obijci possunt, loco
 citato dissoluit.

47 Ex his autem omnibus, hoc §. 6. expositis,
 lud ultimo loco, contra aduersarios fore eliciendũ
 rbitror; nullam videlicet earum opinionum, quas
 um. 17. retulimus, posse eos deligere, quæ ipsis suf-
 ragetur. Etenim prima expressam exigit Pontifi-
 is approbationem. Secunda cõsuetudinem requi-
 it, scandalo comitatam, mixtamque laicorum, &
 lericorum: quæ sanè in sua consuetudine reperiri
 osi minimè demonstrant. & certè, quod scandalum
 iboriri potest, si quispiam, regio prognatus sangui-
 e, alicui, præsertim regio quoque sanguine proгна
 e, matrimonio copuletur, quamuis id, obnitente
 lege, exequatur? quam etiam ob causam, neque

DISCEPTATIO

ijs tertia sententia fauet, quæ scandalum etiam re-
 quirat: ac præsertim *Azpiloueta*, qui, non solum id
 exigit in contractione, vt ipse loquitur, matrimonij,
 sed etiam in perseverantia in illo. Quarta vero, non
 solum eam scandalo comitatam exigit, sed etiã an-
 tiqui iuris adminiculo communitam: quod sanè ad-
 uersariorum consuetudini penitus deest. Quinta
 vero ijs vnde quaq; refragatur. Sexta denique mix-
 tam exigit laicorum, & clericorum: idque suæ con-
 suetudini ipsi conuenire minimè probant.

Moneo demum, hæc prorsus omnia, quæ hucus-
 que tradidimus, abudè à nobis dicta: siquidem hæc
 consuetudo à Francis conficta est; neque enim exē-
 pla, quæ hi proferunt, ei vllatenus fauent, vt i subij-
 cio, ac planè demonstro.

§. VII.

Exempla aduersariorum perpenduntur.

48. **E** Tenim, quod spectat ad primum Baldui-
 ni, ac Iudithæ exemplum, quo aduersarij
dict. nam. 7. vlt. sunt, res se habuit hunc planè in mo-
dum. Balduinus quidam nobilis, vt ex alijs refert
Card. Baron. tom. 10. Ann. Eccles. ann. 862. vers. His
accessit, quod Balduinus, fol. mihi 230, qui Ferreus nū-
cupatus, & Flandriæ Comes fuit, Caroli Calui vas-
fallus, huius filiam viduam, Iudith nomine, rapuit,
vt eam in vxorem haberet. Hac de re conquerens
Carolus apud eund. Baron. ibid. vers. Quando altera
vice,

Vice: Filiam, inquit, nostram Iudith, viduam secundum leges Diuinas, & mundanas sub tuitione Ecclesiastica, & regionum de Burge constitutam, Balduinus sibi furatus est in uxorem; quem post legale iudicium Episcopi Regni nostri excommunicauerunt, secundum sacros Canones, & definitionem sancti Gregorij Papæ, qui dicit: Si quis viduam furatus fuerit in uxorem, ipse, & consentientes ei, anathema sint. Balduinus gemens, ac dolens, Romam ad Nicolaum I. Pontificem se contulit, illum interpellans, vt suis precibus conciliaret sibi Carolum, quem iusta causa infensissimum pateretur, antequam, desperatione victus, ad Northmannos confugere cogeretur. Præstitit Nicolaus (Baronij verba sunt, *loc. cit. vers. dedit eisdem legatis, fol. 236. & 237.*) misericordis patris officium, prodigi filij, peccatis suis in deterius prolabētis, commiseratus, & literas hac de re ad Carolum scripsit, vbi inter alia, hæc ait: *Ad nostrum Pontificium Balduinus vassallus vester ardenti animo accedere studuit, qui vestram se habere indignationem, eo quod Iudith filiam vestram, illum præ ceteris diligentem, sine vestra voluntatis cōsensu, in coniugium elegerit, eamque volentem acceperit, ore proprio retulit.* Item ad Reginam Hermetrudam, Iudithæ matrem, scribens idemmet Pontifex ait, Balduinum Iuditham contra diuinarum legum sanctiones rapuisse. Tandem ann. 863. Balduinus à Carolo in gratiã receptus est: id quod aperte docent, auctore Baron. *dict. ann. 863. vers.* Porro ipsum Balduinum, fol. 269. eiusdem Nicolai literæ ad

H

eum-

DISCEPTATIO

eundem Carolum Regem redditæ, quibus ipsi Pō-
tifex eo nomine gratias agit: quod & Hincmari
Rhemensis Antistitis epistola ad eundem Nico-
laum Papam, quæ recitatur à Erodcardo (scu, vt alij
placet, Fiodoardo) *Histo. Rhemensis, lib. 3. cap. 11.*
vel 12. plenius ostendit: vbi Hincmarus, Pontificem
alloquens: *Interim, inquit Balduinus, & Iuditha le-
ges ciuiles, quas elegerant, obseruarunt. Similiter Rex
noster, filius vester, huic desponsationi adesse noluit, sed
reipublicæ ministros, & officarios misit, vt vobis pol-
licitus fuerat, hos inter se matrimonium contrahere, iuxta
leges humanas, permisit, & Balduinum maximis honori-
bus affecit, vt postulaueratis.* Hæc Hincmarus, vt Ba-
ronius refert: etsi in alijs codicibus non nihil verbo-
rum immutatum sit. nonnulli volunt, ob istud con-
iugium à Carolo Balduinum Comitatu Flandriæ
donatum.

49. Hæc præmissa facti serie, quis nisi cæcu-
tiet, velit huiuscemodi exemplo sententiam aduer-
sariorum ostendi? Vbi hic Balduini coniugium, ob
consensus regij defectum, redditur inualidum, irri-
tumque? Si Iuditha, quippe femina, à Regni suc-
cessione lege Sallica arcebatur, cur eius exemplum
rei nostræ adaptatur, qui de ijs agimus, qui ad eam
aliquatenus aspirant? Certè huic Balduini conu-
bio non nisi raptus impedimentum obijci iure po-
terat; quod sanè Carolus magnificiebat, cum illud
Gregorij, videlicet secundi, in Romana Synodo, re-
latum, in *cap. si quis virginem 36. quæst. 2.* vsurpabat,
aiebat.

iebatque, illum, vti raptorem, proindeque diuinam, humanarumque legum violatorem, iure optimo ab Episcopis excommunicatione fuisse innodatum: ab Episcopis, inquam, quoniam eam Pontificis non esse latam, sed ferendam excommunicationem, edocent plures, quos laudat, seclaturque. *Sanez lib. 7. de matrim. dispu. 12. n. 2.* et si alij inibi laudati cōtrariū opinētur. neq; Rex matrimoniū illud, eluti absq; ipsius, vti patris, vel vti Regis, volūtate nitum, esse nullum alicubi contendit; semper enim alduinum furatum prædicat, raptorem nominat, et eaq; huiuscemodi dicit, quæ, etsi ipsiusmet Regis renitētem voluntatem includant, cuius potestati patriæ rapta filia subdebatur; tamē hic dūtaxat oluotatis defectus minimè valori matrimonij reagatur; etsi de cetero raptus rationem compleat, ut tunc temporis fortassis matrimonium, saltem in Italia, irritum faciebat: quod fortè etiam Rex Carolus opinabatur, nec omnino ineptè: etsi enim iustis Apostolorum temporibus raptus nequaquam esset dirimens impedimentum, vt colligi videtur, *et Can. 66. Apostolorum, qui habentur initio, tom. 1. conciliorum: Vbi: si quis virginem, inquit, nō desponsam, et allata, habet segregetur: ei autem aliam accipere non licet, sed illam retinere, quam elegit, etiam si pauper sit.* Et tamen postea eam vim raptus crimen habuisse, colligitur fermè ab omnibus Doctoribus, *ex cap. de uellis, cap. si autem, cap. placuit 36. quæst. 2. vt monuit anch. disput. 12. n. 41.* quæ sanè iura eo Caroli Caiui

DISCEPTATIO

tempore viguisse, non modo probabile, sed etiam
 certissimum est: vnum enim, aut alterum, etsi paulò
 ante id temporis conditum sit; Meldēsis tamen san-
 ctio, ipsomet regnante, & consentiente, ab eo con-
 cilio lata fuit: vtrumque vero ostenditur, quia *cap.*
de Puellis, ex Concilio Cabilonensi depromptum
 à Gratiano dicitur: duplex vero Prouinciale Con-
 cilium in Cabilonensi vrbe Gallix Celticæ, quæ &
 Lugdunensis, celebratum est, vtrumque ante Cal-
 uii tempora; primum quidem ann. Dom. 658. tem-
 pore Clodouei Regis; alterum vero ann. 813. Ca-
 roli Magni tempestate, vtrūque à me accurate in-
 spectū, in *tom. 3. cōciliorum*, sed in neutro ea sanctio
 reperta: fortè non omnes eius concilij inibi referū-
 tur. *cap. si autem, ex Concilio Meldensi, cap. 63.* certif-
 simè totidem verbis depromptum est. quod etiam
se. 1. cap. 66. statuit, eiusmodi virginum, aut vidua-
 rum raptores, secundum Synodalem B. Gregorij
 inquit, diffinitionem, ipsos, eorumque complices
 anathematizari, ipsosque raptores sine spe coniugij
 perpetuò permanere. quo fortassis loquendi modò
 Ecclesia supè priscis illis temporibus vtēs, aliquos,
 in grauium delictorum pœnam, ineptos reddebat
 coniugijs ineundis, vti etiam *Basilius Pontius Legia-*
lib. 6. de matr. cap. 3. num. 3. suspicatus est. Atque hoc
 quidem concilium, eodem Caluo Regnante, ac cō-
 sentiēte, coactum est ann. Dom. 845. quod *cod. tom.*
3. cōcil. coërcetur: etsi postea huiusce Cōcilij decre-
 ta non recepta à *Carolo Baronius* admoneat, *tam. 10.*
tit.

it. ann. 845. vers. verum et si decreta, fol. 35. Sed forte
 caput hoc minime repudiaret, cum ea solū respue-
 re visus sit, quæ sibi obsistere videbatur, & non om-
 nia respuisse idem auctor attestatur, *ann. 846. vers.*
sanctis enim, fol. 40. vbi hanc ob causam Northman-
 nis parere coactus dicitur, qui noluit Episcopis o-
 bedire. Denique *cap. placuit* desumptum ait *Grati-
 anus ex Concilio Aquisgranensi*: sed non indicat, num
 ex primo, quod ann. Dom. 816. tempore Ludovici
 Pij Imperatoris, qui Calvi pater fuit, an vero ex se-
 cundo, quod ann. 833. eodem Pio Imperatore, ce-
 lebratū est. sed in neutro id ego reperi. simile quid-
 iam in secundo statutum de raptoribus animad-
 verti. Addiderim *cap. de raptoribus 36. quest. 1.* quod
 excerptum est ex *Aurelianensi Concilio 1.* quod ann.
 Dom. 506. tempore Clodovei Regis, illius scilicet,
 qui ex Francorum Regibus primus Christiana sa-
 cra suscepit, vt aliquibus placet, in Aureliæ vrbe
 Galliæ Celticæ celebratum est. statuit istæ Syno-
 dus *cap. 4.* vt, si ad Ecclesiam raptor cum rapta con-
 iugerit, & feminam ipsam violentiam pertulisse
 constiterit, statim liberetur de potestate raptoris, &
 raptor mortis, vel pœnarum impunitate concessa,
 ut seruiendi conditioni subiectus sit, aut redimen-
 di se liberam habeat facultatem. Si vero, quæ rapi-
 tur, patrem habere constiterit, & puella raptori con-
 senserit, potestati patris excusata reddatur, & rap-
 tor patri superioris conditionis satisfactione obno-
 xius teneatur.

Horum

DISCEPTATIO

50 Horum igitur iurium memor. Carolus, ijs Balduinum teneri, proindeque irritum coniugium, si erat initum, contendebat; cum saltem in Gallia, si non in tota Ecclesia, ea iura seruari oporteret: eo enim temporis nondum edita erat Innocentij Tertij constitutio, quæ *cap. fin. de rapt.* refertur, eaque iura correxit, decernens, inter raptorem, ac raptâ matrimonium consistere posse: Innocētius enim Tertius ann. Dom. 1198. Ecclesię gubernacula suscepit, vti historię passim attestantur. Arbitrabatur quoque Carolus, Balduinum non eo nomine excusari, quod Iuditha raptui, fugæque consenserat, vti coram Pontifice facta est: (etli nonnulli hac de re dubitent, vti *Fr. de Belleforest. in Carol. II.*) siquidem callebat. *l. vn. §. & si quidem vers. pœnas autem. C. de rapt. virg.* aperte statuere, raptum perpetrari, siue muer velit, siue nolit; *Quia hoc ipsum, inquit, velle mulierum ab insidijs nequissimi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur: nisi etenim eam sollicitauerit, nisi odiosis artibus circumuenerit, non facit eam velle in tantum dedecus sese prodere. quâ de re vidend. Sanch. dict. disp. 12. n. 9. & 11. & quæ ipse tradidi Miscell. resp. lib. 1. resp. 22.* Sciebat quoque Rex, raptum etiam admitti, cum femina, sub parentum custodia constituta, ex eorum domo, ipsis inuitis, aut etiam ignorantibus, abducitur; quamuis ipsa consentiat, *vt ex l. 1. verb. vsque adeo, ff. de iniurijs, probat Sanch. loc. cit. num. 12. & 13.* alijque innumeri, quos ipse recenset. cum præsertim nullus de incundo coniugio tra-

tractatus præcessisset, ad trad. post multos per eumd.
Sanch. num. 15. Hisce itaque innixus Rex, matrimo-
 nium illud dissoluere enitebatur, non quòd ipsius,
 Regi, assensus defuerit, de quo ne minimam
 quidem fecerat mentionem. hinc vbique Balduinū
 aptus arguebat, quo sibi, non vti Regi, sed quate-
 nus patri iniuriam irrogarat: & hoc nomine illum
 ab Episcopis excōmunicari curauit, Gregorij san-
 ctioni nixus, ac Pontifex quoque illum huiusce cri-
 minis reum facit, ad Hermentrudam scribens, dum
 Iuditham contra Diuinarum legum sanctiones ra-
 uisse illum asseuerat, ita tādē factum est, vt, eo-
 em assentiente Carolo, Balduinus, ac Iuditha,
ixta leges humanas, seu seculi leges, matrimoniū con-
 traxerint: puta, vti ipse interpretor Hincinari verba,
 patri reddita filia, matrimonio denuò liberrimè cō-
 nsiit, quod præfata humana iura exigere videban-
 tur, ac præsertim Aurelianense Concilium, quod
 de raptoribus ad Ecclesiam confugientibus loqui-
 ar: quod in re nostra, vti prædiximus, euenit. vel, si
 nauis asserere, valido coniugio additas fuisse hu-
 manas ciuilese cærimonias, quæ ad matrimoni-
 consentiam minimè pertinebant: quò scilicet nihil ei-
 tiam accidentale, vt vocant, deesset, simulque de-
 uò contractum ita firmum, ratumque maneret,
 et omnis prorsus scrupulus, qui ob raptū oriri po-
 erat, præcideretur.

51 Sed id Nicolaus veluti conuiuens fieri
 permisit, quò maiora mala, atque incommoda eui-

taren-

rarentur, ipse enim de reliquo suam hac de re sententiam patefecit, cum, ad Concilij Conuincinensis, seu Syluanectensis Episcopos scribens, Balduini, ac Iudithæ coniugium fuisse ualidum, haud obscure declarat; debuitque Carolum illis hac de causa molestiam non afferre; et si ipse non iussa mittere, sed offerre preces maluit; quò iratum Caroli animum ad meliora prouocaret; uti certè assequutus est. Hæc Nicolai epistola refertur *tom. 3. concilior. post responsa ad consulta Bulgarorum*, estque quarta earum Decretalium, quæ inibi referuntur de Rothaldi Suefion. Episcopi restitutione. eiusdem verba recito. *Ceterum, inquit, de Balduino, de quo multa iam scripsistis, sciat Beatitudo vestra, non nos regulas, atque sancta decreta uelle corrumpere; sed quia ad limina Apostolorum ueniens* (hic interijcitur parenthesis, quæ subsequitur) (Iuditha, Caroli Calui, Francorum Regis, filia, sperata primum Balduini Ferrei, Flandriæ Comitibus uxor Edelfo Anglorum Regi Roma per Gallias redeunti anno 857. Deinde & eiusdem filio Adalbaldo nupsit anno 858. uida, cum in Gallias redijisset, contineretque se plurimum Syluanecti, non reclamante Ludouico fratre eius, rapta est à Balduino, & cum eo Romam profecta, purgauit eum de raptu. Pontifex uero intercessores pro eo Legatos ad Carolum misit Rothaldum, seu Rodoaldum Portuen. & Ioannem Ficoden. Meg. plura ad annum 863. *id nobis petijt, se adiuari; quamquam nosse-mus, quod filius noster Carolus, gloriosus Rex, legaliter possit*

off. t. ei, si vellet, filiam suam in uxorem dimittere, &
 misericordiae suae gratiam impertiri; tamen non iussa mi-
 nus, sed preces obtulimus: quod textus epistolarum no-
 rarum, quas ad iam fatum excellentissimum Regem, &
 liam nostram Reginam, ad id obtinendum, direximus,
 obis satis poterit indicare: nā pro tam pretiosa (alij le-
 unt, & fortè melius, Perniciosa) temeritate ipsius vi-
 i, maxime cum consideremus dilectissimi filij nostri Ca-
 oli sublimis contritionem cordis, & pectoris naturalem
 ffectum, & nos valdè doluimus, & ei tota mentis affe-
 ctione usque hodiè cōpatimur. sed vestra fraternitas præ-
 tedeat, sicut ait Apostolus, (ad Ephes. 5. ad Coloss. 4.)
 edimentes tempus, quoniam dies mali sunt, & iam, si. ut
 si in vestra pagina testamini, periculosa tēpora instant.
 Et ergo peius aabūc aliquid oriat, interueniētes apud
 undem gloriosissimum Regem, filium carissimum, quò
 iusius cordis mīserorem pellatis, & eidem Balduino nō
 hquequaue inflexibilis perseueret: præcipuè quoniam
 pestolorum auxilia deprecatus est, & diuina præsidia
 equisunt: nulli enim Regem graue esse videri debet, con-
 ruc suo debitum cunctum denariōrum dimittere, qui for-
 sse à summo Regem, & Domino Diminorum decem-
 illia talentōrum sibi dimitte desiderat. Quis quæso
 on videt in tota nōdo relata Pontificis ratiocina-
 one, ipsum planè supponere, Balduini, ac Iudithæ
 on iugum fuisse validum, ratumque; tum quia, etsi
 reces offerat, fatetur tamen, se iulla mittere po-
 nisse: quod satis indicat matrimonij valorem, ac
 ruitatem: tum quia uxorem nominat, ac virum:

DISCEPTATIO

tum quia non petit, vt Rex sinat iniri coniugiũ, sed ne Carolus inflexibilis perseueret, pœnas à Baldvino petiturus; eique minorem dimittat reatum, qui à Domino maiora fortassis sibi condonari desiderat. idem fermè innuit eiusdem Pontificis epistola ad Hincmarum Rhemorum Antistitem, vt satis ex Hincmari literis liquet, quibus Papæ respondit, quas retulit *Fledoradus dict. lib. 3. cap. 12.* Hæc vero omnia, fauorque matrimonij in re, quæ vetustate confenuit, id coniugium validum fuisse nos fateri compellunt.

52. Neque huic Pontificis sententiæ iura, *nu. 49.* relata, vllatenus refragantur; nam, præterquam quod ijs fortassis aptè nequaquam ostenditur, matrimonium inter raptorem, ac raptam in validũ fore existimandum, vti *Sanch. disp. 12. cit. nu. 41.* præsensit, ibi: *non video autem in eis verbum, per quod tale matrimonium denotetur fuisse irritum:* non ineptè quoque probat *Basilus lib. 7. de matrim. disp. 69.* iura hæc non toti Ecclesiæ communia, sed quibusdam propria extitisse. (quamuis id, postquam illa Gratiani Decreto conclusa sunt, asseuerare non aúsim), Hinc vero sequitur, vel non obstrinxisse ea iura Baldvini, ac Iuditham; vel, si eos obligabant, Papam in ijs dispensasse; vel declarasse, illa hanc obligandivim non habuisse, vti ab Episcopis, seu Episcoporum Concilio, condita, qui constituendorum dirimentivum impedimentorum non obtinent facultatem, vt probat *Sanch. 7. lib. 7. cit. disp. 1. num. 9.* saltem de facto, quod

quod omnes admittunt, ut monuit *Hurtad. tract. de
 natrim. disp. 12. cit. diffic. 2.* quinimo Pontifex eius
 matrimonij valorem non iniuria supponebat, eidem
 iuxta Meldensis Concilij canoni, *cap. 65.* quod, ut
 liximus, eodem Carolo consentiente celebratum
 est, referturque *in dict. cap. si autem. 36. quæst. 2.* ubi
 planè decernitur, raptores, qui raptas nondum sibi
 matrimonio copularunt, cogendos, ut eas parenti-
 bus protinus restituant: si ergo coniugium initum
 fuerit, ad id compellendi nullatenus erunt. atque id
 inè Papa innuere videtur, cum ait, Regem legali-
 ter potuisse (id est debuisse, ut iam subijcio) filiam
 iam in uxorem dimittere Balduino, idque se Ni-
 colaus iubere potuisse, etsi precibus maluerit obti-
 nere; quia videlicet post coniugium inter raptorè,
 & raptam, validè saltem tunc temporis initum, vi-
 deo vxor relinquenda erat, nec parentibus vllatenus
 restituenda. vocem *potuisse* pro *debuisse* modo inter-
 pretatus sum, & rectè: etsi enim verisimum sit, ver-
 um, *Potest*, affirmatiuè prolatum, non necessitatis
 esse, sed voluntatis, *sepè, ff. de offic. Præs. etiam si
 d iudicem referatur, l. quicquid, ff. de iud. l. 1. C. quo-
 10. 10. & quando iud.* Quandoque tamen verbū istud
 necessitatis est, si id subiecta, ut aiunt, materia re-
 quirat: ita sumitur *in l. si mandauero. 2. §. fin. iuncta
 loss. verb. ita potest, ff. mandati, Auth. sed & periculum.
 sine censu, & reliquis fund. comp. non poss. ibiq; Gloss.
 verb. Pot. est,* id colligit, quia statim Imperator ver-
 um, *Cogitur*, usurpat, aliaq; non absimilia iura.

DISCEPTATIO

Gloss. in l. obseruare, versus fin. verb. Debet, ff. de offic. Proconsul. recenset, monet que contra verbum debet nonnunquam pro potest. usurpari in ijs legibus, quas inibi laudat. In re vero nostra id subiecta materia petit, quia statim Pontifex, etli non cogat, cogere, tamen se posse asseuerat. id quod sanè verum non esset, nisi Rex illud exequi obstringeretur.

Secundum exemplum, (quod Hispanicè ita mihi exhibitum fuit, *De Luis Lebego, y de Sear bija de Carlos el amarillo*; Gallicè enim, aut Latine conscriptum reperire nequii) etli plurimùm in euoluendis Franciæ Historijs laborauerim, adiuuere non potui. Comperi quidem Ludouicum Balbum, (cui *Lebgi* agnomen, paululum immutatum, congruere videbatur, cum *le Begue* Gallicè, Latine *Balbus* nuncupetur) binas vxores sibi eodem tempore matrimonio copulasse, alteramque repudiasse postmodum, cum scilicet Episcopi, qui in ipsa eius consecratione post Caroli Calui (patris ipsiusmet Ludouici) obitum conuenère, eundem Ludouicum duabus vxoribus implicatum dirimerunt, & ad meliorem frugem restituerunt, vti ex alijs refert *Card. Baron. tom. 10. ann. 877. vers. Nam eodem anno fol. mibi 528.* Sed neutri earum *Sear* nomen erat, verum vni *Ansgardis*, alteri *Adelheidis*, seu, vt alij habent, *Adelaidis*, neque earum denique vlla Caroli Pallidi (qui nec fuit vnquam) filia fuit. Consului virum doctum, atque Annalium, Gallicæque

que linguæ literatè peritum. monuit is exemplum
 ad hoc esse Ludouici, qui ob linguæ impedimentum
 Balbus appellatus est, nominaque immutata Gal-
 lici sermonis ignoratione, in qua interpret verfabat-
 ur, cum Gallicè conscripta, Hispanicè reddebat:
 neque enim Ludouicus Lebegus (seu *de Vigo*, vt a-
 lius nescio quis interpretatus est) neque Sear, neq;
 Carolus pallidus reperitur. reponendum igitur ad-
 monuit loco *Lebegi*, seu, *de Vigo*, Gallicè *Lebeque*,
 latinè *Balbus*, Hispanicè *Tartamudo*; loco *Pallidi*,
 seu *Amarillo*, reponendum Gallicè *Chauue*, latinè
Caluus, Hispanicè *Caluo*. Huiusce quidem nominis,
 alteriusque similitudo, puta *laune*, quod *pallium* la-
 tinè, *Amarillo* Hispanicè significat, erroris ansam
 interpreti dedit. Res igitur ita se habuit.

54 Ludouicus Balbus Rex II. Franciæ, filius
 Caroli Calui Franciæ quoque Regis, vxorem cu-
 xit, contra patris voluntatem, Ansgardem, infimæ
 plebis mulierē, ex qua duos filios suscepit; qui am-
 bo Franciæ Reges extitere, puta Ludouicum Ter-
 tium, & Carlomannum. Matrimonio quoque co-
 pulatus est idem Ludouicus Balbus Adelheidi, ex
 qua habuit Carolū Gallix Regē, quem simplicem
 appellarunt. Quamuis vero Ansgardē postea co-
 ætè repudiarit; non ideo tamen matrimonium irri-
 tum fuit. Id quod optimè monent *Scauola de San-
 cta-Marcha*, & *Ludouicus item de Sancta-Marcha*,
 Galli Auctores, & aduocati in Parisiensi Parlamē-
 to, qui hodiè viuunt, in historia, quam iunctim ver-
 nacula

DISCEPTATIO

macula lingua conscribere, de Franc. Reg. tom. 1. lib. 4. c. 2. fol. 204. quorum quidem verba, si latinè reddantur, hæc fermè erunt. Ludovicus bis matrimonio copulatus est, primum quidem Ansgardi, plebeia mulieri, contra patris Caroli Calvi voluntatem, quam obrem illà repudiare coactus fuit. Hinc nonnulli illam, vti concubina, duosque filios ex ea susceptos, veluti illegitimos, aestimant, contra historię veritatem, quia matrimonium validum fuit. ijdemque Auctores, loc. cit. cap. 3. fol. 205. historici nonnulli, injuriunt, Ludovicum Tertiũ, & Carlomannum illegitimos vocant. Sed Prisci aliter loquuntur, & ipsemet Hincmarus Archiepiscopus Rhemensis, qui vti scribit Flodoardus, lib. 3. hist. Rhemensis, cap. 19. causam iustam neutiquam adinvenit dissoluendi conjugij Ansgardis matris suprascriptorum Ludovici, & Carlomanni. Rex etiam illorum pater eos legitimos reputabat, atque etiã maiore natu dumtaxat in Regno succedere ardinarat, proindeque paulò ante obitum, & suam Coronam misit, ensẽ, atque Regum ornamenta per Guidonem Episcopum Bellouacensem, ac per Comitem Albinum cui Galli obediunt. Nihilominus tamẽ ambos fratres vti Reges recognoscere decreverit, quò civilia bella praeceperunt, quæ timebantur, si Carlomannus absque vlla Regni parte remaneret. Item Papius Massonius, Advocatus quoque in Parisiensi Parlamento, apud Francos magnæ auctoritatis vir, lib. 2. Ann. Franc. in Ludovico Balbo ait, hoc idem conjugium, quo de agimus, validum extitisse. Idemque monent alij fermè omnes, qui de rebus Gallicis tractaverunt. Sed & Ba-

ronius,

ronius, diligentissimus priscarum rerum indagator, diēt. rom. 10. ann. 879. init. fol. 549. Ludouici Balbi obitum referēs, ait illum reliquisse, post se filios duos, inquit, ex Ansgarde priori coniuge, id est Ludouicum, & Carlomannum; ex posteriori Adeleide genuit Carolum posthumum, cognomento simplicē, &c. Vbique pro certo supponens, & Ansgardem Balbi vxorem fuisse, & duos filios ex ea habitos omnino legitimos extitisse. Certè nemo est, qui asserat, illud connubium inde irritum fuisse, quod Regis defuerit assensus.

§ 5 Illud vero & hic annotauerim, præfatum Rhemorum Archiepiscopum certissimè fuisse arbitratum, Ansgardis coniugium ratum, firmumque extitisse; contra vero Adelaidis inualidum, nulliusque momenti: vti enim refert *Flodoardus, diēt. libr. 1. hist. Rhemenf. cap. 19.* is Antistes ad Ludouicum, & Carlomannū defuncti Regis filios scripsit, quare Ansgardim, vxorem abiectam, eum, puta Ludouicum Balbum, recipere non coegerit, & Adelaidim ab eo retineri non prohibuerit. quæ sanè aperte innuunt, Hinemarum censuisse legitimam Balbi vxorem fuisse Ansgardim, non vero aliam, quæ retineri permittebatur, cum tamen dimitti debuerit.

§ 6 Quod denique ad tertium spectat Annæ, sic Maximiliani Romanorum Regis exemplum, primum admonuerim, historicos non paucos asserere, eos inter non coniugium, neque sponsalia, sed tractatus illos dumtaxat adhibitos, qui matrimonium, sponsaliaque præcedere solent; & ad summū spon-

DISCEPTATIO

Sponsalia inita, non conjugij contractum. Ita Ioannes Tilius cōmentar. de reb. Franc. lib. 1. in Carolo Octavo, fol. 92. Annam Maximiliano promissam autumat; idemque Paulus Iovius, lib. 1. suæ histor. asseuerat: quos & nonnulli alij imitati sunt. Id quod sane, si verum est, ne minima quidem, vel apparatus difficultas remanet, cum apud omnes prorsus certissimum sit, per matrimonium, quod subsequitur, sponsalia, quæ præcessere, omnino dissolui, aperteque statuitur, in cap. si inter de sponsalib. c. 1. de sponsa duorum, & cap. fin. 27. q. 2.

57 Sed quoniam alij volunt, conjugium inter eos fuisse contractum, etsi de cetero omnes penitus conueniant, quod per Maximiliani procuratorem in Britannia inicum sit; illudque inde probat Bertrand. de Argentre in histor. Britan. libr. 12. cap. 56. quod omnia fermè eius tēporis priuilegia, rescripta, aliaque huiuscemodi instrumenta, quæ in publicis Britannię tabulis, siue mauiis Registris, reperiuntur, hunc in modum incipiunt: Maximilianus, & Anna Dei gratia Romanorum Reges, ac Britannia Ducēs; ideo recēlenda historia erit, uti illam post alios retulit Abrahamus Brouius, mox laudandus, quæ, sicuti nihil prorsus nobis officit, ita neque aduersarijs vllatenus suffragatur. Res igitur contigit hunc in modum.

58 Maximilianus hic Romanorum Rex initio mensis Ianuarij ann. 1492. vxorem duxit Annam Francisci Britannorum Ducis filiam, quo huiuscemodii
connu-

onnubio Principatu Britannico potiretur. Quod
 er procuratorem, adhibitis matrimonij solemnibus,
 us, peractum est; ac præsertim Annam, torum cõ-
 igalem in testium præsentia ingressam, Maximiani
 vice idem procurator, nudato crure genute-
 us, in lectum immisso, contigit, perinde quasi ita,
 uellæ notitia habita, matrimoniũ pro rato, firmo-
 ue haberetur. Id ægre ferens Carolus Galliarum
 Rex Octauus, sibi Annæ nuptias maturandas, eam-
 ue Maximiliano præripere cogitauit, adhibitisq;
 onnullis Britannicis mulieribus, quæ id puellæ
 iaderent, sponderentque, Pontificem Romanum
 icilc eam prioris coniugij legibus soluturũ, quas
 ec violatas esse autumabant, dum tutius, ac cer-
 us matrimonium initur. quibus tandem, alijsque
 ersuasa Anna se, dictionemque Britannicã in fidẽ
 Caroli Regis contulit, paucisque post diebus Ca-
 olus Annam sibi despõdit. Exarsit hinc ferale bel-
 um inter Carolum, & Maximilianum, cuius par-
 es Ferdinandus Hispaniæ, & Henricus Angliæ
 leges tuebãtur, indignè, & non iniuria, ferentes,
 uellam, Maximiliano ritè matrimonio iunctam,
 ontra ius, fasque eripi, & ad aliud connubium tra-
 i: Hisce commotus Alexander Papa sextus, qui
 anc temporis Summo Pontificatu fungebatur, ad
 os omnes de pace Nuncium destinauit. inter alia
 acis fœdera, illud in primis fuit, vt Carolus Annã
 bi vxorem retineret: tum Carolus ad alios omnes,
 id præcipuè ad Alexandrum oratores misit, qui

K

tran-

DISCEPTATIO

transactorum confirmationem postularent; atque hi, ad illū profecti, omnia, vt Rex auebat, retulerūt. Ita post *Arnoldū Ferroniū*, lib. 1. *Beut* lib. 4. & 5. *Polyd. Virg.* lib. 26. *Naucler. gener.* 50. *Sabellio. Ennead.* 10. lib. 7. scribit, etsi paulo latius, *Abrahamus Bzoniū* in *Annal. Eccles. post Baron.* tom. 18. ann. 1493. numer. 1. fol. mibi 375.

59 In hac facti seriè primum animaduertendum est, illud coniugium minimè fuisse dissolutum: eo quod Regis consensus defuerit, neque Anna ad Regni successionem, quippe femina, aspirare vllatenus poterat, sibi lege Sallica penitus refragante, Gallicaque iurisdictione immunis, illum expectare cōsensum cogi nullo modo poterat. Deinde annotandum est, istiusmodi coniugium ratum tantummodo, non vero fuisse cōsummatum, proindeque potuisse Pontificem illud dissoluere, vti innumeri edocent, quos citāt, sectanturque Neoterici *Gasp. Hurrad. tract. cit. de matrim. disp. 8. diffic. 3. numer. 11. Hēriq. lib. 11. cap. 8. Sanchez lib. 2. disput. 14. num. 2. & disput. 15. & 16. Garcia de benef. part. 7. cap. 10. numer. 83. ac præsertim Bertrand. dict. cap. 56. ait, id Apostolicam Sedem, ob pacis bonum, aliaque reipublice commoda, quandoque præstitisse, ac re ipsa in hoc coniugio, quo de loquimur, Sanctam Sedem exequutam asseuerat. quòd equidem inde haud obscure, ni fallor, elicuerim, quòd omnia, quæ ab ijs Principibus peracta fuerant, Nicolaus Pontifex confirmauit. ea vero inter illud præcipuum erat, quòd*

quod Carolus sibi Annam uxorem retineret. Id autem qui fieri poterat, nisi priori rato coniugio Apostolica auctoritate penitus dissoluto? Et quamvis initio hoc secundum connubium prorsus inualidum fuerit, cum primum adhuc à Pontifice solutum nulla ratio esset; post tamen eam, quam prædiximus, confirmationem, proindeque prioris vinculi solutionem, Carolus, & Anna pluribus annis cohabitarunt, filiumque susceperunt, etsi Carolo prædefuncto sit, ut hanc quoque scelerum lucret poenam, & absque successoribus vitam cum morte commutaret, timonuit *Bzouius loc. cit. ann. 1495. num. 19. & ann. 1498. num. 4.* ex hac vero diuturna cohabitatione, præsertim ante Tridentinum Concilium, atque etiam forte post illud, si de Gallia loquamur, quis nescit, matrimonium, etsi antea inualide initum, postea ratum esse contractum debere præsumi? Denique animadvertendum est, coniugium, quo de loquimur, per procuratorem fuisse initum, proindeque plura requirebat, quorum defectu inualidum extitisset. de quibus *Sanch. lib. 2. cit. disput. 11. alijque apud ipsum:* & fortassis horum aliquid defuit, ob quod illud fuerit dissolutum. præterquam quod sunt, qui sentiant, matrimonium, per procuratorem contractum, non esse Sacramentum, quos refert *Hurtad. vel. tract. de matr. disput. 3. n. 63. Sanch. loc. cit. nu. 26. & Basil. Pont. lib. 1. cap. 10.* in quorum quidem sententia, si matrimonium sit dumtaxat ratum, facillime obui potest.

DISCEPTATIO

Et hæc quod attinet ad secundam aduersariorum
assertionem.

§. VIII.

Tertia Gallica assertio expenditur.

IAM vero hæc tertia aduersariorum assertio
ijs facillime conuellitur, quæ hucusque ex-
plicata sunt: tres enim hæc Gallicæ assertiones
vnū veluti Syllogismū ita cōponūt, vt prima sit ma-
ior propositio, secunda sit minor, tertia sit consecutio,
illatiove. Itā enim ferme ij ratiocinantur. Con-
suetudo rationi innixa, antiqua, legitima præscrip-
tione roborata, atque ab Ecclesia approbata, effice-
re potest, vt matrimonia quæ piā inualida sint: Sed
in Francia consuetudo reperitur, quæ non finit Prin-
cipes sanguinis, præsertim Regi propinquiore, qui
Regni se hæredes esse contendunt, matrimonia cō-
trahere absque Regis assensu, multoque minus, eo
penitus obnitente: Matrimonia igitur hunc in mo-
dum inita, illegitima erunt, nulliusque momenti,
quæ sanè illatio negari penitus debet, cum iam ma-
iorem huiusce Syllogismi propositionem explica-
uerimus, ac minorē omnino inficiati simus; ac proin-
de explosa manet hæc tertia assertio, quæ est
aduersariorum consecutio, vt mo-
nitum est.

§. IX.

Aduersariorum fundamenta excutiuntur.

IAm nos tempus admonet, vt rationum pondera, quas *num. 4. & seq.* retulimus, perpendamus; quarum fermè omnium dilutio, ex ijs, quæ hactenus exposuimus, facili negotio colligi potest. sed singillatim earû vim hoc loci examinare operepretium est.

Aio igitur primùm, distinctionem illam, quæ *num. 4.* relata est, verissimam cenferi debere; sed annectendum, non benè hodiè in Christianorum cõiugijs ciuilem contractum à Sacramenti ratione se iungi: hæc enim duo in eiusmodi matrimonijs inseparabiliter coniunguntur, vt *num. 12.* monitum est. istam ob rem cui vnum negatur, alterum concedi non debet. Hinc infirmum protinus cognoscitur argumentum ex infidelibus Principibus desumptû, & fidelibus adaptatum: etsi enim hanc, qua de agimus, potestatem ij obtinerent, obtinuerintvè; quoniam tamen eorum coniugium non est Sacramentum, nihil profectò mirum esse debet, si matrimonij contractus illorum potestati subijciatur, at vero, cû fidelium coniugium sit hodiè Sacramentum, isque contractus à naturalium rerum ordine extractus, ad supernaturalium ordinem euectus sit; minus profectò mirum esse debet, si hodiè fidelibus Principibus ille minimè subijciatur.

Et

DISCEPTATIO

62 Et, vt hæres clariùs enitescat, animaduertendum est primùm, in eo omnes penitus Doctores conuenire, quod scilicet re ipsa, & de facto, vt aiunt, hodiè non integrum est politicis Principibus baptizatis quidpiam disponere circa fidelium matrimonia, saltem dirimenda: (quod certè nobis satis, superque est) quicquid contra hanc communem, veramque sententiam innuerit solus *Petrus à Soto lect. 4. de matrim. ad fin.* volens Principes hac in re sponte sua, ac pietate ductos, Ecclesiæ celsisse: non tamen propterea id legi esse auferendum, vt illegitimos aliquos reddere possit matrimonijs in eundis. sed in eo omnes prorsus eòuenire rectè monuit *Gasp. Hurtad. dict. tractat. de matrim. disput. 12. num. 6.* quo quidem constituto, protinus ruit hoc primum aduersariorum argumentum, vt patet.

63 Secundo animaduertendum est, eosdem Doctores non parum discrepare in reddendo eius communis, veræque sententiæ rationem. Censent enim primò eorum nonnulli, Principem secularem baptizatum vi suæ iurisdictionis, & officij, obtinere quidem eam, qua de agimus, potestatem: sed hanc hodie Ecclesiæ prohibitione impeditam reperiri: quare volunt, hac prohibitione seposita, eam politicis Principibus conuenire. *Hi sunt Henriq. lib. 12. de matrim. cap. 1. Ægid. disp. 30. dub. 1. atque alij, qui refert, sequiturque Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 3. num. 2.* quamuis re vera non omnes ab eo laudati, clarè hanc sententiam, quæ politicis Principibus vi sua

urisdictionis eam tribuit potestatem, amplectantur. Exemplo sit in primis *Gloss. fin. in cap. si quis annullam. 29. quest. 2.* quæ non securè hanc doctrinam tradidit, sed utitur verbo, *videtur*, citatque *Hosfienem*, qui contrarium edocuit. & mox eadem *Gloss. fin. in cap. si quis ingenuus ipsam causa, & quest.* expressè contrariam amplectitur opinionem, refertque illud, *matrimonia iure poli hodie regi, 2. quest. 3. §.* Hinc colligitur. idemque docuit in *cap. cum ad verum, verb. Temporalium, dist. 96. cap. Quoniã. verb. pro curru. dist. 10.* Item Sanctus Thomas, ac Bellarminus sequenti sententiæ suffragantur, uti. *num. 78. animadvertemus. Sotus quoque in 4. dist. 40. quest. vn. art. 5.* ait quod si post Evangelicam legem politicus Princeps harum ferendarum legum facultate fungeretur, cum eadem penes Ecclesiam existat, accidere posse, ut sæpè sibi huiusmodi potestates contradicerent, quod in perniciem Ecclesiæ vergeret. Addit præterea, Ecclesiæ incumbere de Sacramentis censere; & in ijs, quæ ad cœlorum Regnum pertinent, civilem remp. subijci spirituali. atque hinc infert, nequire Civilem in matrimonij causis, præsertim in personis legitimis, illegitimisve constituendis, ab Ecclesiæ sanctionibus, & potestate deflectere: alioqui, subdit, duo essent capita, quod utique monstrum vineam Domini demoliretur. Et mirum certè foret, si id Principi absolutè, vi scilicet politicæ potestatis *Sotus* appingeret, qui num Ecclesiæ clandestina coniugia facultas reddendi irrita competeret, de-

DISCEPTATIO

definire non auit in 4. dist. 28. quest. 1. art. 1. ad 1. id quod notari etiam potest de *Ruord. Tapper. art. 20. Louaniens. ante 8. Professionem Religionis*: quippe qui illud ipsum indecisum reliquit, uti postea animaduertam. Atque id ipsum, quod de hisce auctoribus annotauimus, in alijs quoque animaduerti potest. sed quod mirū magis esse debet, nō modo *Sanchez* hos pro sua sententia laudauit; verum etiam *num. 4.* monet, hanc eandem opinionē edocere sequentis sententiæ patronos, negantes, inquit, hanc potestatem Principi seculari, non ex vi eius potestatis, sed ratione Pontificiæ reservationis: qui tamen clarissime huic sententiæ obsistunt, edocentes fidelium coniugium, quippe Sacramentum, remque omnino sacram, extra secularis potestatis limites reperiri, uti iam subiicimus.

64 Alij ergo plures secundò rectissimè asseuerant, secularibus Principibus baptizatis eam potestatem neque vi suæ iurisdictionis, & officij vllatenus conuenire, nedū Ecclesiæ præcepto impeditā reperiri. *Hæ sunt Glossa locis antecedenti nu. cit. ac Doctores in cap. 1. de sponsalib. Bær. num. 12. Abb. num. 9. Alexand. de Neuo. num. 21. & seq. Præpos. num. 7. Feilin. num. 10. & seq. Hostiens. in summ. de secund. nupt. in fin. Couarr. in 4. Decretal. 2. part. cap. 6. §. 10. num. 16: alijsque plures Iurisperiti apud Sanch. dict. disp. 3. num. 1. Idemque edocent Theologi in 4. dist. 42. vbi S. Tho. q. 2. art. 2. ad 4. S. Bonauent. art. 2. q. 2. ad finem. Ricard. art. 2. q. 2. in fin. corp. Palud. q. 1. art. 2. concl. 7.*

num.

num. 25. & dist. 26. quest. 3. art. 3. num. 13. Maior disp. 29. quest. 2. concl. 1. in fin. Sot. loc. cit. & dict. dist. 42. quest. 2. art. 2. ibique Ouandus disp. vn. propos. 11. Cando summ. Sacramentorum, de matrim. cap. 16. in fin. Bellarmin. (quicquid dixerit Sanchez) locis postea citandis. Gaspar Hurtado tract. cit. de matrim. disp. 12. dist. ult. 2. num. 6. Basilius Pontius Legionensis lib. 6. de matrim. cap. 2. alijque plures docti viri à me consulti hanc sententiam profitentur.

65 Probant hi fermè omnes hanc secundam sententiam, quæ re vera communior, ac verissima censerì debet: tum quia fidelium coniugium est Sacramentum proindeque res quædam spiritualis, ac sacra, atque ideo extrà limites secularis potestatis; neque (equidem addo) in eo ciuìlis contractus à Sacramenti ratione separari potest, vti sæpè monuimus; tum quia cap. tuam de ordine cognit. matrimonij causas ad solius Ecclesiæ forum pertinere decedit: id quod Francorum Regis Ludouici prudentiam latere Honorius Tertius mihi non credit; imò ad Episcopos dumtaxat, non item ad inferiores attingere definit cap. multorum 25. quest. 6. & cap. accidentibus de excess. Prælat. addiderim quoque cap. lator, qui filij sint legitimi, cap. 2. de don. int. vir. & vxor. & cap. Ecclesiæ sanctæ Mariæ, de constit. vbi aperte decernitur, laicorum statutum, quod spectat ad Ecclesiam, vel res ad eiusdem iurisdictionem pertinentes, etiã Ecclesiarum respiciens commodum, & fauorè, nullius prorsus firmitatis existere, nisi ab Ecclesia fue-

rit approbatum: vnde simile quodpiam Basilij vrbi præfecti illa reprobatur potissima ratione inibi dicitur, quod auctoritate non fuit Romani Pontificis roboratum. Hinc benè intulit *Plot. conf. 87. num. 15. inter. conf. Matrim. Ziletti*, matrimonij causas esse omnino spirituales, ideoque posse Ecclesiasticum iudicem seculari iudici inhibere, nè in eas vigore statutorum huiuscemodi, alteriusve iuris se vllatenus intromittat. *Dom. Gem. aliq. Doct. in cap. statutum. 1. de Hæret. in 6. Rosell. verb. matrimonium. 1. num. 18. edp. 1. & per tot. tit. de sponsalib. ac ferme omnes animaduertunt. Tum quia dict. cap. 1. de sponsalib. disertis, apertisque verbis; Francorum legem, matrimonij valori detrahentem, nullam, inualidamq; esse decernit: vbi etsi Glossographus pro lege, consuetudine interpretetur, equidem non video, cur à verbi illius proprietate discesserit. Tum denique, quia in §. Hinc colligitur, post cap. Euphemium. 2. quæst. 3. matrimonia hodiè regi dicuntur iure poli, non iure fori. Hodiè, inquam ego, idest postquam coniugij contractus à fidelibus initus ad supernaturalium rerum ordinem euectus est.*

66 Sed mihi quidem hæc res videtur posse aptius explicari, si minimè vestigemus, num ipsa Principum potestas subditorum coniugia attingere queat, ita vt defectus quispiam, num ipsimet insit, inquiratur; sed queramus generatim, num matrimonium res sit, quæ Principum potestati subijciatur; tuncque distinguendum erit inter coniugium, quod

quod Sacramentum non sit, & illud, quod Sacramentum est, dicendumque primum subijci loquimur hic semper cum crebriori sententia) non vero secundum; siue de cetero infidelis sit Princeps, siue Christianus, fidelisque: non enim id provenit principalis potestatis defectu, si proprie loquamur, quia scilicet ille Christianus sit, vel non sit; sed quia coniugij contractus, quod est Sacramentum, non amplius in rerum naturalium ordine, quæ solum ad secularem quorumcunque Principum pertinent potestatem, sed in supernaturalium, sacrarumque ordine, proindeque à seculari iurisdictione penitus extractus reperitur. Hinc autem fit, ut hac in re Principum fidelitas, seu infidelitas, siue maior religio, quæ ab omnibus ferme in ea perpeditur, neque faueat, neque obsit; sed solum obiecti capacitas perpendi debet, num scilicet obiectum, seu res ipsa capax sit secularis subiectionis, necne; ac decidendi ratio ex ipso obiecto, non ex potestate desumatur, ut & in alijs huiuscemodi potentijs cum physicis, tum moralibus philosophari consuevere, qui aptius ratiocinantur. Atque ita questionis resolutio simplicior est, & vniuersalior, firmissimæque innitur rationi, puta quia coniugium, quod est Sacramentum, res sacra est, proindeque solum Ecclesiæ potestati, iurisdictionique subijcitur.

67 Quamuis autem nostra hæc, communisque sententia satis hucusque expositis rationibus ostendatur, vltèriùs tamen eam confirmauerim: tum quia

DISCEPTATIO

certum omnino est, illam matrimonio plurimū suffragari, dum Ecclesiæ dumtaxat illud subijcit, fauere & ipsius Ecclesiæ iurisdictioni, dum Sacramentorum, omniumque ad ea pertinentium dispositionem Ecclesiasticæ solum tribuit potestati: quo sanè nomine, etsi cetera deessent, proculdubio amplectenda foret. Tum quia aduersans opinio plura inuehit, quæ absurda censi debent.

68 Vult enim primū, conjugij contractum, quippe humanum, ciuilemque, Ecclesiæ quoque subijci potestati. quæ tamen ratio ita nudè sumpta potius contrariam infert consecutionem: cōtractus enim ciuiles, quippe temporales, potestati Principū politicæ subijciuntur, ad quos temporalium administratio spectat, sicuti spiritualium dispositio ad Pontificem Summum: idem enim mediator Dei, & hominū homo Christus Iesus, sic actibus proprijs, dignitatibusque distinctis officia potestatis vtriusque discreuit, vt & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent; & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum Imperialibus legibus vterentur: atque ita post Euangelicam legem vltra sibi nec Imperator iura Pontificis arripit, nec Pontifex nomen, aut iura Imperatoris usurpat, vt bene aiebat *Nicolaus Papa 1. in epist. ad Michaelem Imperat. relatus in cap. quoniam, dist. 10. cap. cū a. l. verum, dist. 96.* Hæc quoque dignitatum, ac potestatum distinctio à Domino facta dignoscitur: ipse enim duo hæc luminaria condidit in Ecclesiæ fir-

mamento, luminare quidem maius, putà Pontificalem dignitatem, vt diebus, id est spiritualibus præesset; & luminare minus, regalem videlicet potestatem, vt noctibus, nimirum carnalibus, seu temporali- bus præficeretur, vti concinnè aiebat Innocentius Papa Tertius relatus in *cap. solite, de maior. & obed.* Certè, quemadmodum ordo in naturalibus rebus, rectè vniuersi orbis gubernationi necessarius, penitus inueteretur, si Luna diebus, Sol noctibus, vel hisce simul, ac diebus præesse vellet; ita in moralibus rebus idem contingeret, si Imperator Pontificis iura, vel contra vsurparet. quod sanè eueniret, si ciuilibus coniugij contractus, qui temporalis est, vti aduersarijs placet, Pontificis potestati subderetur. Vnde rectè Bernardus Eugenium Papam alloquens *lib. 1. de consider. habent hæc infima*, inquit, *& terrena iudices suos Reges, & Principes terræ: Quid fines alienos inuaditis? quid falcem vestram in alienam messem extenditis?*

69 At, inquiunt, id exigit Sacramenti ratio, ordinatioque ad spiritale bonum animarum, quæ contractum illum inseparabiliter comitatur: Sacramentorum vero dispositio ad Ecclesiam spectat, dedecetque, vt ad politicos Principes attineat. At id quidem rectè, inquam ego: sed addo hoc idè argumentum planè demonstrare, eiusmodi contractum, ad sacrorum rerum ordinem à Christo Domino euectum, extrà Principum iurisdictionis limites reperiri, proindeque ad illius potestatem pertine-

uimur, cumulatiuè, vt aiunt, Papæ, ac Principi tributam, quod fieri incongruum non est, vti ostendit dem *Menoch. de presumpt. lib. 2. presumpt. 18. num. 7.* § 8. Etenim cum eodem Iacobo respondeo, id verū esse, quando duo sunt iudices eiusdem penitus ciuitatis, lociue, non vero cum ita distant, vti Imperator, & Pontifex, quorum sanè iurisdictiones omnimodè discriminantur. legique pro hac re potest non solum *Menoch. conf. cit. verum etiam Crauet. dict. conf. 411. num. 28. vers. iura enim, lib. 3.* Præterquam quod cumulatiua iurisdictione aliquem habet superiorem, qui illam communicet, eaque integraliter vtatur: id vero in summis hisce Principibus Ecclesiastico, ac politico, neminem in terris superiorem agnoscentibus, contingere non potest; sed eorum quisque vi suæ potestatis absque alterius dependentia eam integram iurisdictionem obtineret.

71 Quod si denique dicas, habere Pontificem Summum indirectè temporalem potestatem, vti benè probat *Bellarmin. tom. 1. lib. 5. de Rom. Pontif. per tot. ipsique nonnulla tradidimus lib. 1. resp. Miscell. resp. 24. d. num. 14.* Tunc equidem aio, id verum esse, sed aduersarijs nihil penitus suffragari; primum quidem, quia iura omnia, Doctoresque Pontifici eã tribuunt iurisdictionem, non vi huiusce indirectæ temporalis, sed vi spiritualis potestatis, eo quod cõiugij contractus inter fideles initus Sacramentum est, ordinatusque proximè ad spiritalem animarum salutem, spiritaleque fidelium bonum. Deindè indi-

recta

DISCEPTATIO.

recta hæc temporalis Pontificis potestas in cōden-
 dis legibus tunc obtinet locum ex sententia Catho-
 licorum, ac præsertim *Bellarmini loco cit. cap. 6. vers.*
Quantum ad leges, cum civilis aliqua lex ad animarū
 salutem necessaria est; Princeps tamen politicus eā
 condere nolit; aut si alia eidem animarum salutem no-
 xia dignoscatur; Princeps tamen eam abrogare nō
 velit; tunc enim & nouam Pontifex ferre, & vete-
 rem antiquare penitus potest: si vero nullum horū
 Princeps à Pontifice requisitus exequi detrectet;
 tum quidem Papa vt Papa civilem legem statuere,
 confirmare, vel infirmare Principum leges iure mi-
 nimè potest: neque enim ipse, vt talis est, ordinariè
 hæc efficere potest, vt ibidem *Robertus* animaduertit;
 sed veluti obiter, & vt *Sanctus Bernardus* loco
 antea laudato loquitur, incidenter: *Sed aliud est, in-*
quit, incidenter excurrere in ista; aliud vero incumbere
istis, tanquam dignis tali, & talium intentione rebus. At
 vero Ecclesia in re, qua de agimus, non quidem in-
 cidenter, sed ei maximè incumbens, leges circa ma-
 trimonia sanciuit, neque prius seculares Principes
 requirens, sed vtens proinde sua, nō temporali illa,
 sed spirituali, & Ecclesiastica potestate: atque ideo
 non solum post canones, quos antea *num. 65.* lauda-
 uimus, quibus aduersæ sententiæ patroni probāt, eā
 sibi facultatem Ecclesiam reseruasse; sed ante quo-
 que id temporis, & ab ipsomet eiusdem Ecclesiæ
 nascentis exordio, leges circa matrimonia Pontifi-
 ces iure suo cōstituerunt. quod si id quandoque Im-
pe-

peratores praestiterè, veluti Theodosius, id certe exequuti sunt, Romano approbante, aut permittente Pontifice, absque cuius approbatione ex prorsus irritae censebantur, vt rectè *Bellarmin. loc. cit. cap. 32. vers. Argumenta duo*, animaduertit. Non igitur ob reservationem, aut temporalem potestatem, sed vi suae potestatis spiritualis in hisce condendis legibus eo iure Ecclesia semper vsa est. Et certè, cur Ecclesia eam sibi facultatem merè temporalem reseruet, auferretque Principibus, si hi statuere huiusmodi leges minimè detrectabant? Hæc profectò reseruatio facta absque Principum inobedientia aperte innuit, eam facultatem spirituales esse, proindeque eis minimè competere vi suae temporalis potestatis, atque ob hanc causam, non ob inobedientiam, eis à Pontificibus auferri, vti certè fieri deberet, si temporalis censenda esset, sicuti iam explicatum est. idque etiam eadem iura id reseruantia significant, quippe quae satis aperte innuunt, non id de nouo statui, sed abundè decerni, quod antea, exigente ipsarum rerum natura, seruari oportebat. Id quod praesertim elicitur ex *cap. tuam. de ord. iudic.* ibi enim non id de integro stabiliri videtur; sed potius ponitur vti prudentibus notum; proindeque Francorū Regis prudentiam Pontifex non latere praesumit: quilibet enim prudens id facili negotio cognoscere potest, qui rationis vsu pollens res sacras politicae iurisdictioni subdi non posse clarissimè animaduertit. Idemque fermè in alijs iuribus innuitur. Ea

M

igi-

ines prorsus Doctores probant ex cap. *gaudemus*, de
deuort.

73. Hæc vero consecutio, quod scilicet infide-
 les Principes irrita reddere queant subditorum fi-
 delium coniugia, proindeque de Sacramentis dis-
 ponere, mihi placere nullatenus potest. quidquid
 dixerit Sanchez laudato nemine, *disput. 3. lib. 7. num.*
 7. id secure edocens: quod ratio Sacramenti, inquit,
 superaddita matrimonio fidelium, non impedit in
 Principibus potestatem impedimenta dirimentia
 statuendi; sed sola Põtificis reservatio, quæ ad Prin-
 cipes infideles extendi nequit. Cuius quidem argu-
 menti virtus, si vera foret, illud omnino conuelle-
 ret, quod auctor iste semel, atque iterum edocuerat,
 puta reservationis, de qua loquimur, rationem, quæ
 mouit Pontificem, extitisse, quod fidelium consu-
 gium hodiè naturæ limites excedit, & ad esse Sa-
 cramenti supernaturale euectum reperitur: vnde
 dedecuit, vt tanti Sacramenti dispositio ad secula-
 res Principes pertineret. Et ob contrariam sanè ra-
 tionem *num.* 8. eiusdem disputationis, edocuit,
 infideles Principes posse hodiè leges suis subditis
 infidelibus, quibus quædam matrimonia,
 causa, interdican, ac ant; maxi-
 tia c. nit, in ipsorum monijs ra-
 seru. m Sacrame e sint. Vi-
 Sat. nam mod. nia inter se
 lep. si enim S. ratio fideiũ
 ta nihil. edit in infide
 2 li-

DISCEPTATIO

libus Principibus potestatem impedimēta dirimentia statuēdi; cur quæso in Christianis Principibus, qui maiori quidē favore prosequēdi forent, in causa esse debet, vt ea reſeruatione fiat, quo eiusmodi potestās in illis penitus impediatur? si dedecet ad ſeculares Principes, fidelesque eam Sacramenti dispositionē pertinere; quare eam ad infidēles Principes spectare conueniens erit? Si ideo in infidelibus cessat reſeruationis ratio, quia eorum coniugia Sacramenta minimē existunt; cur certe postea hæc eadem Sacramenti ratio omnino contemnitur? Quod fidelibus Principibus ob Sacramenti reuerentiam denegandum *Sancius* putat; id infidelibus facillimē concedit. At equidem ei hac in re assentiri nulloatenus possum, tum ob ea, quæ modo annotauimus; tum quia omnes ferimē Doctores, quos ille *num. 5. citat.* recenset, expræſſam faciunt mentionem de infidelium coniugijs; pro certo, vti ego opinor, supponētes, fidelium matrimonia infidelibus Principibus subiectorum ijsdem Principibus nullo modo subesse; quod ego certissimum puto. quam ob rem, cum ea consecutio admitti non possit, sanē neque id, vnde ea sequitur, admitti debet.

74. Jam vero neque vlla prorsus ratio est, quæ hoc primum aduersariorum argumentum, primamvè eorum auctorum opinionem vllatenus firmet. Quod enim primum aiunt, id ostēdere easdem omnino rationes, quibus Catholici Doctores probāt, potuisse Ecclesiam clandestina matrimonia irrita red-

reddere, nulliusque momenti putà in *Concilio Trident. Sess. 24. cap. 1. de matrim.* Id, inquam, mihi verū nullatenus videtur: ex enim omnes rationes, aperte ni fallor, ostendunt, soli Ecclesiæ, non item secularibus Principibus eam competere potestatem. Id autem planum fiet, si earū vi, rectè perpendatur. Probant enim Catholici quidā, potuisse Ecclesiam ea matrimonia facere irrita, directè irritando contractum primum, quia fidelium matrimonium contractus est, quò vnus fidelis ordinatur ad alterum in bonum spirituale totius Ecclesiæ. atqui, inquā ego, quæ ad spirituale Ecclesiæ bonum diriguntur, ad ipsius tantum dispositionem pertinere ducunt. Secundo illud ostendunt, exemplo professionis factæ ante nouitiatus annū, vel ante 16. expletum, & simoniacæ beneficiorū cōmutationis, quas Ecclesia irritas fecit. At, dicā ego, istæc, vti spiritualia ad ipsius quoque Ecclesiæ iurisdictionem pertinent. Tertio illud probant exemplo ciuilibus reipublicæ, cui facultas est reddendi omnino irritos ciuiles contractus, vt re ipsa præstitit in minorum contractibus absque curatorum auctoritate initis, ac primigeniorum, seu maioratum alienatione. Sed hæc quoque ratio aperte supponit, fidelium coniugium ad Ecclesiæ pertinere iurisdictionem, proindeque ad politicum Principem spectare non posse, nisi cum consensu, inquit *Bellarmin. dict. lib. 1. de matrim. cap. 21. vers. respondeo si matrimonium, & sub ordinatione ad Principem Ecclesiasticum*: non enim eadem potestas ad duo diuersa tribunalia æquè, pertinere potest.

Ite

DISCEPTATIO

75 Item alij probant, illud idem Ecclesiã indirectè potuisse exequi, inhabilitando personas, quia in ijs, quæ ad spirituales spectant Ecclesiæ bonum, quale est matrimonium, fideles, tamquã eius mēbra, illi subduntur, quando igitur spirituali Ecclesiæ bono expedit, eos ad certum ineundi matrimonij modum inhabiles reddere potest. Quæ sanè ratio aperte etiam probat, matrimonij contractum ad Ecclesiam dumtaxat pertinere, in cuius spirituale bonum ordinatur.

76 Hanc eandem rationem illi confirmant, quia sicut, inquirunt, in naturali corpore membra vniuersa influxum, vt operationes exercent, à capite recipiunt: sic in mystico Ecclesiæ, membra debent recipere influxum moralem ad cōtractus ineundos spectantes ad bonum Ecclesiæ spirituale, qualis est matrimonium, ac proinde, sicut membra naturalia sine influxu naturalis capitis incapacia sunt naturalium operationum; ita absque capitis moralis influxu fideles inhabiles erunt ad matrimonium ineundum. Hæc sanè confirmatio probat Ecclesiã, siue eius caput Pontificem Summum tribuere fidelibus influxum necessarium, ac sufficientem ad cōiugium cōtrahendum, proindeque alterius, puta secularis Principis, velut alterius capitis, influxum nõ exigere, cuius ideo defectus nihil coniugij valori detrahere potest; cum præsertim influxus iste ad rem in spirituale Ecclesiæ bonum ordinatam exigatur.

77 Confirmât iterum eandem rationem exemplo

plō ciuilis reipublicæ, quæ nonnullos ad contrahē-
 dum absque certis solemnitatibus inhabiles facit,
 veluti prodigos, minoresque absque tutorum, seu
 curatorum auctoritate; nec non & vxores absque
 virorum licentia, veniavè. De quorum quidem cō-
 tractibus, aliorumque similium integrum volumen
 edidit *Stepha. Lambertengus* cuius inscriptio est, *Tra-*
ctatus de contract. eorum, quibus sine certa solemnitate
contrahere permissum non est, & plura etiam tradidit
Tiraq. tract. de legib. connub. præsertim, glos. 6. 7. & 8.
 vbi bene explicat, quonam modo horum consensus
 in hisce contractibus requiratur; num scilicet ad in-
 tegrandam, vt aiunt, & legitimandam personam il-
 lius, qui actum ipsum facit, vt propterea ad formā,
 ac solemnitatē pertineat, vimque auctoritatis ob-
 tineat; an vero non aliam ob causam exigatur, nisi
 quia actus priuatim tangit commodum, vel incō-
 modum eius, qui consentire debet; ac proinde non
 exigi ad solemnitatem: etsi de cetero vt rōnis modo
 requiratur, eius defectus actum inualidum, seu inef-
 ficacem penitus reddat, vt inibi vberius *Andreas* ex-
 posuit, ac *Lambertengus tract. cit. glos. 7.* Ex hoc igi-
 tur ciuilis reipublicæ exemplo inferunt, potuisse
 quoque Ecclesiasticam id exequi in connubijs in eū-
 dis. sicut enim, inquit, homo ordinatur ad bonū
 reipublicæ; cuius est membrum, eique subordina-
 tur quoad contractus ciuiles; ita subordinatur Ec-
 clesiæ, cuius est membrum mysticum, quoad con-
 tractus ad bonum spirituale spectantes. Quæ sane
 illatio,

illatio, ratioque, cui innitur, aperte etiam probat, ad Ecclesiam solum coniugiorum pertinere dispositionem, cum ei tantum contractus ad spirituale bonum attinentes subijciatur. Certe hæc confirmatio, ratioque antea relata, cum exemplo ciuiliis reipublicæ innitantur, quoad ipsammet rempublicam ciuilem, eiusque Principem, qui est eius caput, nihil prorsus in re, qua de agimus, cōuincere potest: neque enim eadem resp. sui ipsius exemplum, seu sibi metipsum exemplo esse vllatenus potest.

78 Sed dices ex hac eadem potestate, quam in ijs contractibus obtinet ciuiliis respública, colligi, inferrique, posse, eandem, similemve ei competere in connubij contractu; cum præsertim ex eo non tantum animarum salus, bonumque Ecclesiæ spirituale, sed etiam pax, & concordia temporalis non modicum pendeat. Sed ipsi iam antea, *num. 38.* admonuimus, hunc arguendi modum admitti non posse, neque quoad ipsius Ecclesiæ hac in re potestatem obfirmandam, ne inde etiam postmodum contra Catholicam veritatem inferatur, eam posse fidelium coniugia rata, ac consummata omnino dirimere, vt *dict. num. 38.* explicatum est. Deinde huic ferme argumēto respondit doctissimus *Cardinalis Bellarm. dict. lib. 1. cap. 21. cit. vers. Respondeo si matrimonium*, vbi: si matrimonium, inquit, esset solum contractus ciuiliis, possent sine dubio politici Principes impedimenta constituere, personas legitimas, vel illegitimas efficiendo, sicut etiam fecerunt sæpè.

Im-

Imperatores, præsertim ethnici, vt pater, *ff. de Rit. nuptiarum, & C. ad l. Iuliam. de adult.* vbi sunt multæ leges de contractu matrimonij; tamen, quia nũc apud Christianos matrimonium est Sacramentum, & ex contractu illo ciuili Sacramentum Ecclesiæ pendet, & Sacramentorũ dispensatio ad Ecclesiam pertinet, ideo potestas impedimenta matrimonij constituendi maximè propriè ad Principem Ecclesiasticum pertinet: ad politicum autem non pertinet, nisi cũ cõsensu, & subordinatione ad Principẽ Ecclesiasticum. tumque subdit, quod antea ipsi annotauimus, putà eãdem potestatem ad duo diuersa tribunalia æquè immediate, ac propriè pertinere non posse. Atque ita *S. Thomas in 4. dist. 34. q. vnic. art. 1. ad 4.* quamuis concesserit, inquit *Robert.* matrimonium, vt est ciuilis contractus, pendere posse à lege ciuili (quem locum pro se *Sanctus* citat: idemque repetitur à *Collectore suppl. 3. part. quest. 50. art. 1. ad 4.*) tamen *dist. 42. q. 2. art. 2. ad 4.* id ita explicat, vt locũ habeat lex ciuilis, si auctoritas etiam accesserit Ecclesiæ: *Prohibitio, inquit, legis humanæ non sufficeret ad impedimentum matrimony, nisi interueniret auctoritas Ecclesiæ, quæ idem etiam interdicit.* Nisi etiam, & fortassis non absque ratione, dicere velis, nomine ciuilis legis Sanctum Doctorem non ius Cæsarum intelligere, sed positium, Ecclesiæ videlicet; quia in contrario argumento non ciuilem, sed humanam legem vocat, & in resp. ad illud *propè finem, ius positium appellat.* innuitque de eo

N loqui,

recta hæc temporalis Pontificis potestas in cōden-
dis legibus tunc obtinet locum ex sententia Catho-
licorum, ac præsertim *Bellarmini loco cit. cap. 6. vers.*
Quantum ad leges, cum civilis aliqua lex ad animarū
salutem necessaria est, Princeps tamen politicus eā
condere nolit; aut si alia eidem animarum saluti no-
xia dignoscatur, Princeps tamen eam abrogare nō
velit: tunc enim & nouam Pontifex ferre, & vete-
rem antiquare penitus potest: si vero nullum horū
Princeps à Pontifice requisitus exequi detrectet;
tum quidem Papa vt Papa civilem legem statuere,
confirmare, vel infirmare Principum leges iure mi-
nimè potest: neque enim ipse, vt talis est, ordinariè
hæc efficere potest, vt ibidem *Robertus* animaduer-
tit; sed veluti obiter, & vt *Sanctus Bernardus* loco
antea laudato loquitur, incidenter: *Sed aliud est, in-*
quit, incidenter excurrere in ista; aliud vero incumbere
istis, tanquam dignis tali, & talium intentione rebus. At
vero Ecclesia in re, qua de agimus, non quidem in-
cidenter, sed ei maximè incumbens, leges circa ma-
trimonia fanciuit, neque prius seculares Principes
requirens, sed vtens proindè sua, nō temporali illa,
sed spirituali, & Ecclesiastica potestate: atque ideo
non solum post canones, quos antea *num. 65.* lauda-
uimus, quibus aduersæ sententiæ patroni probāt, eā
sibi facultatem Ecclesiam reseruasse; sed ante quo-
que id temporis, & ab ipsomet eiusdem Ecclesiæ
nascentis exordio, leges circa matrimonia Pontifi-
ces iure suo cōstituerunt. quod si id quandoque Im-
pe-

peratores præstitere, veluti Theodosius, id certe exequuti sunt, Romano approbante, aut permittente Pontifice, absque cuius approbatione ex prorsus irritæ censebantur, vt rectè *Bellarmin. loc. cit. cap. 32. vers. Argumenta duo*, animaduertit. Non igitur ob reservationem, aut temporalem potestatem, sed vi suæ potestatis spiritualis in hisce condendis legibus eo iure Ecclesia semper vfa est. Et certè, cur Ecclesia eam sibi facultatem merè temporalem reseruaret, auferretque Principibus, si hi statuere huiusmodi leges minimè detrectabant? Hæc profectò reseruatio facta absque Principum inobedientia aperte innuit, eam facultatem spirituales esse, proindeque eis minimè competere vi suæ temporalis potestatis, atque ob hanc causam, non ob inobedientiam, eis à Pontificibus auferri, vti certè fieri deberet, si temporalis censenda esset, sicuti iam explicatum est. idque etiam eadem iura id reseruantia significant, quippe quæ satis aperte innuunt, non id de nouo statui, sed abundè decerni, quod antea, exigente ipsarum rerum natura, seruari oportebat. Id quod præsertim elicitur ex *cap. tuam de ord. iudic.* ibi enim non id de integro stabiliri videtur; sed potius ponitur vti prudentibus notum; proindeque Francorū Regis prudentiam Pontifex non latere præsumit: quilibet enim prudens id facili negotio cognoscere potest, qui rationis vsu pollens res sacras politicæ iurisdictioni subdi non posse clarissimè animaduertit. Idemque fermè in alijs iuribus innuitur. Ea

M

igi-

DISCEPTATIO.

igitur sententia concedere cogitur, vel iniuria Ecclesiam potestatem, qua de loquimur, sibi iniuria usurpasse: quod sanè absurdissimum est; taleque ab omnibus Catholicis, censei debet. Quod quidem absurdum non modo vim obtinet contra eius sententiæ patronos, qui volunt, Ecclesiam ita hodiè eam habere potestatem, vt eam ipsam politicis Principibus abstulerit; verum etiam contra Francos robur, nec minimum habet: quamuis enim ipsi velint, contra communem omnium opinionem, de facto seculi Principes eam habere potestatem; non tamen abnegat, vt opinor, eam quoque Ecclesiam, eiusque caput Romanum Pontificem obtinere: quam tamen planè usurpasset, si verum aduersariorum placitum foret, vt iam explicatum est.

72 Præterea & aliud, nec minoris ponderis, absurdum inuoluit eadem sententia, ac primum illud Gallorum argumentum: ita enim contra vtroque argui licet. Si Christiani Principes hodiè eam obtinent potestatem, vti Gallis placet; vel si de facto non obtinent, id solum accidit ob Ecclesiæ prohibitionem, vti volunt primæ illius sententiæ defensores; poterunt sane infideles Principes fidelium sibi subditorum coniugia irrita reddere, inuvalidaq; impedimentis dirimentibus sua lege constitutis: id enim probat aduersariorum argumentum, vt patet; ac præterea, quia infideles Principes, seu non baptizati, Ecclesiasticis constitutionibus, hanc sibi reseruatis potestatem, nullatenus arctantur, vti om-

ness

mes prorsus Doctores probant ex cap. gaudemus, de
divorc.

73. Hæc vero consecutio, quod scilicet infide-
les Principes irrita reddere queant subditorum fi-
delium coniugia, proindeque de Sacramentis dis-
ponere, mihi placere nullatenus potest. quidquid
dixerit Sanchez, laudato nemine, disput. 3. lib. 7. num.
7. id secure edocens: quod ratio Sacramenti, inquit,
superaddita matrimonio fidelium, non impedit in
Principibus potestatem impedimenta dirimentia
statuendi; sed sola Põtificis reservatio, quæ ad Prin-
cipes infideles extendi nequit. Cuius quidem argu-
menti virtus, si vera foret, illud omnino conuelle-
ret, quod auctor iste semel, atque iterum edocuerat,
puta reservationis, de qua loquimur, rationem, quæ
mouit Pontificem, extitisse, quod fidelium coniu-
gium hodiè naturæ limites excedit, & ad esse Sa-
cramenti supernaturale euectum reperitur: vnde
dedecuit, vt tanti Sacramenti dispositio ad secula-
res Principes pertineret. Et ob contrariam sanè ra-
tionem num. 5. & 8. eiusdem disputationis, edocuit,
infideles Principes posse hodiè leges suis subditis
infidelibus indicere, quibus quædam matrimonia,
iusta causa exigente, interdican, ac dirimant; maxi-
mè quia cessat, inquit, in ipsorum matrimonijs ra-
tio reservationis, cum Sacramenta minimè sint. Vi-
deat Sanchez, quonam modo istæ omnia inter se
conuenire queant: si enim Sacramenti ratio fidelium
cõiugio superaddita nihil omnino impedit in infide

libus Principibus potestatem impedimēta dirimentia statuēdi; cur quæso in Christianis Principibus, qui maiori quidē fauore prosequēdi forent, in causā esse debet, vt ea reseruatō fiat, quo eiusmodi potestās in illis penitus impediatur? Si dedecet ad seculares Principes, fidelesque eam Sacramenti dispositionē pertinere; quare eam ad infideles Principes spectare conueniens erit? Si ideo in infidelibus cessat reseruationis ratio, quia eorum coniugia Sacramenta minimē existunt; cur certē postea hæc eadem Sacramenti ratio omnino contemnitur? Quod fidelibus Principibus ob Sacramenti reuerentiam denegandum *Sancius* putat; id infidelibus facillimē concedit. At equidem ei hac in re assentiri nullatenus possum, tum ob ea, quæ modo annotauimus; tum quia omnes ferme Doctores, quos ille *num. 5. citat.* recenset, expressam faciunt mentionem de infidelium coniugijs; pro certo, vti ego opinor, supponentes, fidelium matrimonia infidelibus Principibus subiectorum iisdem Principibus nullo modo subesse; quod ego certissimum puto, quam ob rem, cum ea consecutio admitti non possit, sanè neque id, vnde ea sequitur, admitti debet.

74. Iam vero neque vlla prorsus ratio est, quæ hoc primum aduersariorum argumentum, primavè eorum auctorum opinionem vllatenus firmet. Quod enim primum aiunt, id ostēdere easdem omnino rationes, quibus Catholici Doctores probāt, potuisse Ecclesiam clandestina matrimonia irrita red-

reddere, nulliusque momenti putà in Concilio Tri-
dent. Sess. 24. cap. 1. de matrim. Id, inquam, mihi verū
nullatenus videtur: ea enim omnes rationes, aperte
ni fallor, ostendunt, soli Ecclesie, non item seculari-
bus Principibus eam competere potestatem. Id au-
tem planum fiet, si earū vi, rectè perpendatur. Pro-
bant enim Catholici quidā, potuisse Ecclesiam ea
matrimonia facere irrita, directè irritando contra-
ctum primum, quia fidelium matrimonium con-
tractus est, quò vnus fidelis ordinatur ad alterum in
bonum spirituale totius Ecclesie. atqui, inquā ego,
quæ ad spirituale Ecclesie bonum diriguntur, ad
ipsius tantum dispositionem pertinere ducunt. Se-
cundo illud ostendunt, exemplo professionis facte
ante nouitiatus annū, vel ante 16. expletum, & si-
mo niace beneficiorū cōmutationis, quas Ecclesia ir-
ritas fecit. At, dicā ego, istæ, vti spiritualia ad ipsius
quoque Ecclesie iurisdictionem pertinent. Tertiò
illud probant exemplo ciuilis reipublicæ, cui facul-
tas est reddendi omnino irritos ciuiles contractus,
vt re ipsa præstitit in minorum contractibus absque
curatorum auctoritate initis, ac primigeniorum, seu
maioratum alienatione. Sed hæc quoque ratio a-
perte supponit, fidelium coniugium ad Ecclesie
pertinere iurisdictionem, proindeque ad politicum
Principem spectare non posse, nisi cum consensu,
inquit Bellarm. dict. lib. 1. de matrim. cap. 21. vers. res-
pondeo si matrimonium, & sub ordinatione ad Prinipē
Ecclesiasticum: non enim eadem potestas ad duo di-
uerfa tribunalia æquè, pertinere potest.

Ite

DISCEPTATIO

75 Item alij probant, illud idem Ecclesiã indirectè potuisse exequi, inhabilitando personas, quia in ijs, quæ ad spiritualia spectant Ecclesiæ bonum, quale est matrimonium, fideles, tamquã eius mēbra, illi subduntur, quando igitur spirituali Ecclesiæ bono expedit, eos ad certum ineundi matrimonij modum inhabiles reddere potest. Quæ sanè ratio apertè etiam probat, matrimonij contractum ad Ecclesiam dumtaxat pertinere, in cuius spirituali bono ordinatur.

76 Hanc eandem rationem illi confirmant, quia sicut, inquirunt, in naturali corpore membra vniuersa influxum, vt operationes exerceant, à capite recipiunt: sic in mystico Ecclesiæ, membra debent recipere influxum moralem ad cōtractus ineundos spectantes ad bonum Ecclesiæ spirituale, qualis est matrimonium, ac proinde, sicut membra naturalia sine influxu naturalis capitis incapacia sunt naturalium operationum; ita absque capitis moralis influxu fideles inhabiles erunt ad matrimonium ineundum. Hæc sanè confirmatio probat Ecclesiã, siue eius caput Pontificem Summum tribuere fidelibus influxum necessarium, ac sufficientem ad cōiugium cōtrahendum, proindeque alterius, puta secularis Principis, velut alterius capitis, influxum nõ exigere, cuius ideo defectus nihil coniugij valori detrahere potest; cum præsertim influxus iste ad rem in spirituale Ecclesiæ bonum ordinatam exigatur.

77 Confirmat iterum eandem rationem exemplo

plo ciuiliſ reipublice, quæ nonnullos ad contrahē-
 dum abſque certis ſolemnitatibus inhabiles facit,
 veluti prodigos, minoresque abſque tutorum, ſeu
 curatorum auctoritate; nec non & vxores abſque
 virorum licentia, veniavè. De quorum quidem cō-
 tractibus, aliorumque ſimilium integrum volumen
 edidit *Stepha. Lambertengus* cuius inſcriptio eſt, *Tra-*
ctatus de contract. eorum, quibus ſine certa ſolemnitate
contrahere permiſſum non eſt, & plura etiam tradidit
Tiraq. tract. de legib. connub. præfertim, gloſ. 6. 7. & 8.
 vbi bene explicat, quonam modo horum conſenſus
 in hiſce contractibus requiratur; num ſcilicet ad in-
 tegrandam, vt aiunt, & legitimandam perſonam il-
 lius, qui actum ipſum facit, vt propterea ad formā,
 ac ſolemnitatē pertineat, vimque auctoritatis ob-
 tineat; an vero non aliam ob cauſam exigatur, niſi
 quia actus priuatim tangit commodum, vel incō-
 modum eius, qui conſentire debet; ac proinde non
 exigi ad ſolemnitatem: etſi de cetero vt rous modo
 requiratur, eius defectus actum inualidum, ſeu inef-
 ficacem penitus reddat, vt inibi vberius *Andreas* ex-
 poſuit, ac *Lambertengus tract. cit. gloſ. 7.* Ex hoc igi-
 tur ciuiliſ reipublicæ exemplo inferunt, potuiſſe
 quoque Eccleſiaſticam id exequi in connubijs ineū-
 dis. ſicut enim, inquiunt, homo ordinatur ad bonū
 reipublicæ, cuius eſt membrum, eique ſubordina-
 tur quoad contractus ciuiles; ita ſubordinatur Ec-
 cleſiæ, cuius eſt membrum myſticum, quoad con-
 tractus ad bonum ſpirituale ſpectantes. Quæ ſane
 illatio,

illatio, ratioque, cui innitur, aperte etiam probat, ad Ecclesiam solum coniugiorum pertinere dispositionem, cum ei tantum contractus ad spirituale bonum attinentes subijciatur. Certe hæc confirmatio, ratioque antea relata, cum exemplo ciuiliis reipublicæ innitantur, quoad ipsammet rempublicam ciuilem, eiusque Principem, qui est eius caput, nihil prorsus in re, qua de agimus, cõuincere potest: neque enim eadem resp. sui ipsius exemplum, seu sibi metipsi exemplo esse vllatenus potest.

78 Sed dices ex hac eadem potestate, quam in ijs contractibus obtinet ciuiliis reipublica, colligi, inferique, posse, eandem, similemve ei competere in connubij contractu; cum præsertim ex eo non tantum animarum salus, bonumque Ecclesiæ spirituale, sed etiam pax, & concordia temporalis non modicum pendeat. Sed ipsi iam antea, num. 38. admonuimus, hunc arguendi modum admitti non posse, neque quoad ipsius Ecclesiæ hac in re potestatem obfirmandam, ne inde etiam postmodum contra Catholicam veritatem inferatur, eam posse fidelium coniugia rata, ac consummata omnino dirimere, vt dict. num. 38. explicatum est. Deinde huic ferme argumẽto respondit doctissimus Cardinalis Bellarm. dict. lib. 1. cap. 21. cit. vers. Respondeo si matrimonium, vbi: si matrimonium, inquit, esset solum contractus ciuiliis, possent sine dubio politici Principes impedimenta constituere, personas legitimas, vel illegitimas efficiendo, sicut etiam fecerunt sæpè.

Im-

Imperatores, præsertim ethnici, vt pater, *ff. de Rit. nuptiarum; & C. ad l. Iuliam. de adult.* vbi sunt multæ leges de contractu matrimonij; tamen, quia nũc apud Christianos matrimonium est Sacramentum, & ex contractu illo ciuili Sacramentum Ecclesiæ pendet, & Sacramentorũ dispensatio ad Ecclesiam pertinet, ideo potestas impedimenta matrimonij constituendi maximè propriè ad Principem Ecclesiasticum pertinet: ad politicum autem non pertinet, nisi cũ cõsensu, & subordinatione ad Principẽ Ecclesiasticum. tumque subdit, quod antea ipsi annotauimus, putà eãdem potestatem ad duo diuersa tribunalia æquè immediate, ac propriè pertinere non posse. Atque ita *S. Thomas in 4. dist. 34. q. vnic. art. 1. ad 4.* quamuis concesserit, inquit *Robert.* matrimonium, vt est ciuilis contractus, pendere posse à lege ciuili (quem locum pro se *Sanctus* citat: idemque repetitur à *Collectore suppl. 3. part. quest. 50. art. 1. ad 4.*) tamen *dist. 42. q. 2. art. 2. ad 4.* id ita explicat, vt locũ habeat lex ciuilis, si auctoritas etiam accesserit Ecclesiæ: *Prohibitio*, inquit, *legis humane non sufficeret ad impedimentum matrimony, nisi interueniret auctoritas Ecclesiæ, quæ idem etiam interdicit.* Nisi etiam, & fortassis non absque ratione, dicere velis, nomine ciuilis legis Sanctum Doctorem non ius Cæsarum intelligere, sed positium, Ecclesiæ videlicet; quia in contrario argumento non ciuilem, sed humanam legem vocat, & *in resp. ad illud propè finem*, ius positium appellat. innuitque de eo

N

loqui,

DISCEPTATIO

loqui, quod talia impedimenta decreuit, cuiusmodi solum est Ecclesiasticum positium. Vbi obiter monuerim, *Bellarminum* non ex Pontificis reseruatione, sed ex ipsamet matrimonij natura, quam illud hodie obtinet ex Christi Domini institutione, si à fidelibus contrahatur, eam potestatem Principibus denegare: quam ob rem nõ benè illum vti suæ sententię patronum *Sancius* laudat, ac si *Cardinalis eod. lib. 1. c. 32. ad finem*, edoceret, posse Principem Politicum vi, ac natura suæ potestatis de impedimentis, fidelium matrimonia dirimētibus, ferre legem, cum tamen inibi expressè addat, id verum fore, si Pontificis Summi approbatio, & cōsensus accedat: nec vllibi, quod ego viderim, docet, id Principibus ob reseruationē dumtaxat Pontificis non licere.

79 Denique illam rationem Doctores confirmant, quia Ecclesia matrimonium inter consanguineos, cognatos, & affines, irritū fecit, inhabilitādo videlicet personas, *vt constat ex tot. tit. de consang. & affin. & tot. tit. de cogn. spirit.* errasset autem in re ad fidem, & mores Ecclesię pertinente, nisi id efficere potuisset. Atque hæc quoque ratio nihil penitus, quoad seculares Principes, euincit, cum hi nihil prorsus determinant, quod ad fidem, moresque Ecclesię spectent, errantque passim, nedum errare queunt. Concludendum igitur est, omnes prorsus hæc rationes a parte probare, vel saltem supponere, coniugij contractum, quippè ad spirituale Ecclesię bonum ordinatum, atque capitis Ecclesię in-

fluxu

fluxu indigentem, ad ipsam Ecclesiam solummodo pertinere; proindeque nihil penitus illas euincere quoad politicum Principem, ut iam satis explicatum est.

80 Quo autem modo illud Ecclesia exequi queat, explicuit *Sanch. dict. disput. 4. lib. 3. Basil. de matrim. lib. 5. cap. 4. & Bellarm. dict. lib. 1. cap. 2. r. cit. vers.* Deinde probatur, generalem, atque optimam doctrinam tradidit, qua id, aliaque huiuscemodi cōmodissimè explicari possint: ait enim, illegitimas facere personas ad matrimonium, non esse mutare Sacramenti essentiam, sed ratum, vel irritum facere contractum humanum, qui in Sacramento matrimonij prærequiritur. Non enim, inquit, Christus declarauit, quis contractus humanus sit habendus legitimus, quis illegitimus, sed, ea declaratione præsupposita, voluit cōtractū humanū legitimū intervirū, & feminam, Sacramentū esse, si scilicet, addiderim ego, inter fideles contrahatur: quis autem censeat, huiuscemodi declarationem Principibus etiā infidelibus, fuisse cōmissam, non vero soli Ecclesiæ, eiusque capiti Pontifici Summo, cū innumera penè sint Sacrarum literarum loca, ex quibus discimus, ait *Bellarminus*, curam Ecclesiæ, gubernandæ solis Apostolis, & eorum successoribus fuisse commissam, *Luc. 10. qui vos audit, me audit. Matth. 16. Tibi dabo claves Regni Cælorum, Ioann. vlt. pasce oves meas:* ad curam vero istam pertineat statuere, quanam coniugij contractus sit legitimus, vel illegiti-

DISCEPTATIO

mus ad Sacramentum constituendū, quod ab eiusmodi contractu vnicè dependet? Certè inconueniens esset, vt alicubi contractus aliquis Sacramentum foret, alibi ille idem Sacramentum esse nō posset; atque adeo quòd quandoque illæ duæ potestates sibi inuicem contradicerent: quod in perniciem Ecclesiæ vergeret, vt aiebat *Sot. in 4. dist. 4. q. vnic. art. 5. vers. sed sciscitaberis in fin.* Id verò plane contingeret, si quilibet Princeps eam declarandi, seu statuendi facultatem obtineret, non verò Ecclesia dūtaxat, quæ hac in re generales prorsus leges, totique Christianorum vniuersitati communes stabilire potest, etsi per accidens alicubi non admittantur. sed vere, cum hunc coniugij contractum ad rerum Sacrarum ordinem Christus Dominus euexit, illū Ecclesiæ iurisdictioni, quippe rem sacram, ita subiecit, vt à cuiuscunque alterius Principis iurisdictione penitus extraxerit, vt sæpe antea monitum est.

81 Aiunt secundò aduersarij pro tuenda sua prima ratione, alijque primæ sententiæ patroni, Regiam potestatem ad felicitatem, tranquillitatē, & bonū reipublicæ tuenda fuisse potissimum institutam, ideoque eius est, quod ad hunc finem obtinendum desideratur, prouidere: quale est, subdunt, circa matrimonia ineunda sancire contra mala leges, illa impediendo, & irritando: inde enim maxime pendent tranquillitas, & recta reipublicæ gubernatio. tum laudāt *S. Thom. in 4. dist. 34. quest. vnic. art. 1. at 4. & 4. contra Gent. cap. 78.* vbi ait cōiugij

iuugij contractum ciuili legi subiacere. Hanc tamen eandem aduersariorum rationem *Bellarminus* præoccupauit, eique respondit, vt antea *num. 78.* annotauimus; qui etiam Sancti Thomæ loca conciliat, vt inibi quoque monitum est. Addi etiam potest id, quod ipsi *nu. 14.* præmonuimus, aientes, ad rectum reipublicæ regimen minimè fore necessarium, posse fideles Principes fidelium matrimonia facere irrita, nulliusque momenti.

82 Aiunt tertio, nihil prorsus officere Principis potestati, quòd hodiè coniugium sit etiam Sacramentum: quia, inquiunt, eius materia est cõtractus ciuilis, qua ratione perindè potest illud ex causa iusta irritare, ac si Sacramentum non esset, reddendo personas inhabiles ad contrahendum sic illegitimum, & inualidum contractum: si enim nudam, subdunt, Sacramenti rationem attendamus, nec Pontifex circa illud disponere posset, illud dissolvens, eiusque potestas ex ratione contractus humani, qui est materia huius Sacramenti, cõsurgit. Hæc vero postrema aduersariorum ratiocinatio neque mihi placere potest: iam enim sæpissimè annotauimus, istum connubij contractum, à fidelibus initum, hodiè extra contractum ciuilium, ac naturalium rerum limites reperiri; proindè non amplius ad secularem iurisdictionem vllatenus pertinere, sed esse omnino rem sacram, ac supernaturalem; (puta illum, quem Ecclesia esse legitimum declararit) ideo duntaxat ad Ecclesiam pertinentem, ac probandum cer-

tè

DISCEPTATIO

tè illis foret, contractum hunc, de quo loquimur, ac politicam iurisdictionem pertinere, nihil omnino refragante, quod ipse sit etiam Sacramentum; quod nullibi exequuntur, ac proinde apertè supponunt, quod præcipuè probare contendunt, & principiū petunt: quod enim addunt, nudam Sacramenti rationem etiam Ecclesiæ eam adimere facultatē, generatim verum non est; etenim, quonam tandē modo id ipsa exequi queat, antea annotauimus: quæ tamen doctrina in politico Principe non obtinet locum, vt etiam probatum est: atque ideo haud apta aduersariorum ratio censi debet: ita enim ratiocinantur. Sacramenti ratio nihil officit Ecclesiæ, quominus ea potestas eidem tribuatur: neque igitur seculari Principi obsistere debet. Cuius assumptum, si paululum, salua ipsius substantia, immutetur, contrariam penitus consecutionem ostendit: ita vero conficitur argumentum. Sacramenti ratio in causa est, cur matrimonij contractus ad Ecclesiā spectet: ad ipsam igitur solam, & ad alium neminem pertinere potest. quæ sanè illatio euidentis est: siquidem commune est inter Catholicos enunciatum, ad solā Ecclesiam spectare Sacramentorum dispensationē, seu dispositionem, atque illorum omnium, quæ ad ipsamet Sacramenta pertinere queunt; colligiturque ex *Con. il. Trident. sess. 21. c. 2.* cuius inscriptio est: *Ecclesiæ potestas circa dispositionem Sacramenti Eucharistia: vbi declarat, inquit, hanc potestatem perpetuò in Ecclesia fuisse, vt in Sacramentorum dispensatione,*

tionem, salua illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire iudicaret: id autem Apostolus non obscure visus est innuisse, cum ait, (puta. 1. Corinth. 4. & 2. Corinth. 6.) Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei: atque ipsum quidem hac potestate usum esse, &c. & infra: Quare agnoscens Sancta Mater Ecclesia hanc suam in administratione Sacramentorum auctoritatem, &c. Solis igitur Apostolis, eiusque successoribus hæc Sacramentorum dispositio à Christo Domino cõmissa est, proindeque alijs omnibus denegari debet. Assumptum vero illud, seu nostri enthymematis antecedens ijs omnibus ostenditur, quæ ipsi antea perpendimus: cum enim contractus coniugij illud sit, à quo matrimonij Sacramentum pendet; ad Ecclesiam verò Sacramentorum dispositio spectet; consequens est, vt eiusmodi contractus ad ipsam hoc nomine, seu hanc ob rationem pertineat: nam de reliquo sicuti omnes alij ciuiles contractus ad politicam iurisdictionem attinent, ita & hic ad illam pertinere deberet, nisi Sacramenti ratio ab ea penitus extraxisset. Ecclesia enim ideo de alijs hisce ciuilibus contractibus minimè disponit, (nisi fortè rarissimè, quòd spiritali saluti consulat) quod scilicet ad ipsam eorũ dispositio non spectat, cum eorum nullus ad Sacramenta aliquatenus requiratur: at matrimonij contractus ad ipsam omnimodè spectat ob hoc ipsum, quod

DISCEPTATIO

quod ex illis coniugia pendent. Displicet igitur nō iniuria huiuscemodi argumentum ob hanc, quam exposuimus rationem. quam ob rem, & eius consecutio omnino abneganda erit; cum cuidens prorsus discrimen hac in re inter secularem Principem, atque Ecclesiasticum perspiciatur, & ipsamet Sacramenti ratio, quæ Ecclesiastico nihil hac in re officit, quin potius prodest, politico penitus aduersatur, uti iam explicatum est.

83 Et sanè, quò ea propositio de nuda Sacramenti ratione ita intelligatur, ut non solum nobis nihil officiat, sed potius suffragetur; admonendum id arbitror, quod tradit *Sanchez dict. lib. 3. disputat. 4.* puta in alijs Sacramentis, quorum materia res quæpiam naturalis existit, uti in Baptismate, aqua, verum esse generatim, Ecclesiam variendarum formæ, materiæque nullam penitus obtinere potestatem: quod si de eo Sacramento loquamur, cuius materia, & forma est cōtractus humanus, subiacens Ecclesiæ potestati, fatendum est, ipsamet Ecclesiam non posse quidem eam formam, ac materiam variare propriè, ac formaliter, ut *Sanchez* loquitur; at posse materialiter, & remotè; puta declarando, ac statuendo, hunc contractum esse legitimum, hunc vero illegitimum; vel determinando, quænam legitimæ personæ censerī debeant: id quod Christus Dominus minimè declaravit, neque determinavit. & hoc quidem modo Ecclesia præparat materiam, & fundamentum matrimonij Sacramento, non autem

tem essentialia matrimonij vllō modo mutat, aut mutare potest, vt *Bellarmin. d. lib. 1. c. 5. in resp. ad 13. arg. ratiocinatur.* Quis vero censeat, hanc materialem, ac remotam præfatarum formæ, ac materiæ variationem, ac præparationem, politicis Principibus, etiam Ethnicis, cōpetere, eisque à Christo Domino id declarandi, statuendique potestatem fuisse commissam, siue relictam, cum inde Sacramentum dependeat, quorum administratio solis Apostolis, eiusque successoribus commissa à Domino fuit? Et quis iterum arbitretur, etiam hodiè fidelium Ethnico Principi subiectorū connubia à Principis iniqui legibus depēdere, ita vt, si lis hac de re suboriat (puta num talis matrimonij valori lex dirimens obstitat: quis enim, nisi ipsemet legis conditor id interpretari, ac decernere potest?) apud illius tribunal terminanda sit id quod mihi certè rationi absolum videtur, cum *Apostolus 1. Corinth. 6.* Corinthios reprehendat, quod apud iniquos, infidelesque in iudicio contenderent.

84 Conueniens autem fuit, vt ea facultas variendarum formæ, materiæque huiusce Sacramenti, materialiter scilicet, ac remotè, Ecclesiæ à Christo impertiretur; non item ceterorum Sacramentorum: etenim, quod ad hæc spectat, cum eorum materia res sint naturales, quæ semper eædem permanent, neque ab hominū voluntate dependent, aut ex circūstantijs immutantur, proindeq; ex his neq; malitiam sumant, neque recipiant bonitatem; illa

O

certè

certè potestas superuacua penitus extitisset : at vero, quia coniugij contractus ex circumstantijs temporis, loci, personarum, alijsq; similibus malus reddi poterat, plurimumque malorù fons, & origo, ideo maximè congruum fuit, vt Ecclesia potestatem obtineret declarandi, quisnam legitimus, quis illegitimus esset, censeri que deberet ; quamuis de cetero indè materialis, remotaque materiæ, formæq; mutatio dimanaret ; ideoque Dominus illud minimè determinarit, vt etiam innuit *Tapper. art. 20. & Bas. fil. lib. 1. cap. 7. n. 19.* quam quidem potestatem non rationibus purè naturalibus moti, sed præsertim fidei lumine adiuti in Ecclesia reperiri Catholici cõfitemur: fidei enim dogmatibus edocemur, eam totam, præsertim in rebus ad fidem pertinentibus, errare non posse, planè verò errauisset, si nullam obtinens hac in re potestatem, id, quo de agimus, aliaque impedimenta, matrimonium dirimentia, de creuisset. atque hoc vnico argumento hanc in Ecclesia potestatem ipsemet *Sanch. disp. 4. cit. u. 2. lib. 3.* probat, postquam doctissimos *Tapperum*, ac *Sotum*, id decidere nolentes retulit, & quadraginta quoque Episcopos, pluresque Doctores, qui ad Tridentinum Concilium confluxerunt, antequam res hæc definiatur, arbitantes id Ecclesiam præstare non posse. Ademque argumentum in ceteris impedimentis *Sancius* usurpat, *ibidem num. 4. vers. Tanaem*, eoq; omnes alij passim ytantur. Quod sanè Catholicorum argumentum, quod attinet ad politicos Principes,

pes, nihil penitus euincit, vt cuilibet manifestum est.

85 Quam ob rem equidem mirari satis non possum, quod doctissimus Sanchez tam facile id politicis Principibus concedat, quod ideo præcipue Ecclesiæ tribuimus, quòd ipsa de facto id præstitit, ipsaque errare non potest; ac proinde hac in re ferme vnice eiusdem infallibili innitimur auctoritati, negaturi fortassis, nisi id illa de facto præstitisset. adeo enim excelsa sunt nostræ legis Sacramenta, vt quicquid ad illa quoquo modo spectat, extra humanæ potestatis limites collocatum videatur, ac præsertim id, de quo loquimur, quod ipsam Sacramenti formam, materiamque aliquatenus attingit. Cuius sanè rei exemplum in alijs Sacramentis minime animaduertere licet: etsi enim simile quidpià in ijs cernere queamus, puta in exemplis à Bellarm. dict. lib. i. cap. 5. vers. *Simile est*, recensitis, cum scilicet vinum desinit esse Eucharistiæ materia, hominũ opera in acetum immutatum, &c. id tamen plurimum ab eo differt, quod in matrimonij Sacramento perspicimus: in ijs enim id, quod alioqui materia foret, vel non foret, hominum opera intrinsecè immutatur (quod certè fieri potest, cum res sint naturales, quæ ex varijs dispositionibus acquirunt nouam formam, vel veterem deperdunt) proindeque desinit, incipitvè eam naturalem habere formam, quæ ex Christi institutione in Eucharistiæ materia exigitur, vel reijcitur: nequit vero homo, etsi Pontifex

DISCEPTATIO

sit, efficere, quòd vinum manens intrinsecè vinum,
 neque vllatenus immutatum, eiusmodi materia nò
 existat. Atqui in re nostra idemmet consensus, in-
 trinsecè nullatenus immutatus, qui antea sufficiens
 erat ad matrimonij Sacramentù, postea ad id ipsum
 insufficiens redditur Ecclesię legibus, eius condi-
 tionis defectu, quam, ad vitanda plurima incòmo-
 da, de integro determinat, fore in posterum neces-
 sariam: cuius sanè determinandę potestatem Ec-
 clesię tribui, vt prædixi, convenientissimum fuit.
 Non tamen puto, eam ex alijs Sacramentis effica-
 citer colligi posse, vt patet ex modo à nobis allato
 discrimine, ex eoque, quod aperte in pœnitentię
 Sacramenti administratione cernitur, quo quidem
 exemplo hac in re nonnulli vti volunt, aientes inibi
 quoque Ecclesiam inualidum reddere Sacramen-
 tum, cum iurisdictionem aufert, quam antea sacer-
 doti tribuerat: etenim iurisdictione istęc non huma-
 no tantù, sed in primis diuino iure, atque ex Christi
 institutione valori pœnitentię requiritur, vt osten-
 dit *Valët. tom. 4. disput. 7. q. 10. punct. 2. vers. Quarto,*
 vbi id fide tenendum docet. quam ob rem ea sem-
 per in Ecclesia ad Sacramenti valorem necessaria
 fuit, vt *Trident. sess. 14. cap. 7:* edocuit. At vero
 conditio illa, qua de agimus, talis minimè fuit,
 nisi post Ecclesię decretum; atque ita Pœniten-
 tię minister legitimus nemo vnquam absque
 ea iurisdictione extitit, vti certè ante Ecclesię sta-
 tutum contrahentes matrimonium absque ea so-
 lemini.

leminitate extitère. Atque ita explosum remanet primum aduersariorum fundamentum.

86. Minus item roboris obtinet secundū, quod num. 5. recēsuimus: optimè enim finem sibi propositum Reges attingere poterunt, quamuis eam potestatem minimè obtineant, uti antea num. 13. explicatum est.

87. Neque vero putandum est maius robur vllatenus esse tertio aduersariorum argumento, quod num. 6. relatum est: inibi enim ipsi aperte paralogizant: siquidem verum quidem est, posse quandoque Principem, cum communi bono plurimū expediret, aliquem sibi subditum compellere, ut cuiuspiam nubat; ipso tamen inuito matrimonium consistere non potest, ut post plures *monuit Sanchez. lib. 2. de matrim. disp. 27.* vbi ostendit, in republica Ecclesiastica, ac politica nullam inueniri potestatem coniungendi aliquos matrimonij nexu sine ipsorum consensu: idque pro certo supponens *Trident. sess. 24. cap. 9.* omnes prorsus Principes excommunicat, ad matrimonium compellentes. Vide *Bellarmin. lib. vn. cit. de matrim. cap. 19. vers. fin.* Et adeo quidem necessarium nonnulli hac in re putant coniungendorum consensum, ut neque absoluta Dei potentia eū suppleri posse arbitrentur. Vide *Sanchez. loc. cit. disp. 26. Valent. tom. 4. disp. 10. q. 3. punct. 1. Basil. lib. 2. cap. 3.* Cogere ergo eo euentu poterit Princeps; sed coniugium absque coniungendorum consensu consistere

DISERTATIO

re nullatenus potest. Hinc vero non illud sequitur, quod aduersarij ostendere obstringuntur, puta posse Principem ita matrimonium prohibere, vt si id, prohibitione neglecta, contrahatur, inualidū sit; sed potius contrarium infertur, nimirum fore validum, sicuti contra inane censetur, cogente Principe, contractum, vt contrariorum eadem sit disciplina. quā ob rem hoc aduersariorum argumentum ad summū illud dumtaxat ostendit, posse videlicet seculi Principes, iusta exigente causa, matrimonium quodpiā prohibere; non tamen decernere illud, si contrahatur, inualidum fore. quæ quidem illatio fortassis neque consistere potest. sed id nobis hoc loci examinandum non est; quibus certè sufficit, quod validū sit coniugium, quamuis, prohibente Principe, contrahatur. Exempla vero, quæ inibi referuntur, iam ijs, quæ *num. 11. & 40.* explicata sunt, facillimè intelliguntur matrimonij valori nihil penitus officere; cum simplex coniugij contrahendi prohibitio, ac parentum, siue superiorum contradictio illud, ea penitus neglecta, inutum, nequaquam irritum reddat, vti exemplis *dict. num. 40.* relatis liquido constat.

88 Denique, quæ aduersarij *nu. 7.* proferunt, inania censei debent ob ea videlicet, quæ superius explicata sunt, vbi eam cōsuetudinem satis impugnamus. Solum hoc loci remanet examinandum, quod inibi de lege *Sallica* additum est: cuius equidē
yim

vim nō satis percipere possum: ac mecum sentient, qui id sciunt, quod lex illa decernit. Etenim, vt docet *Rebuff. in l. 1. vers. Est etiam, ff. de verb. signif.* hæc lex, quæ lex Regni nuncupari consuevit, à Regni successione feminas excludit; vbi, cur ita nominata sit, non incongruè *Rebuffus* exponit. Nunc ergo ab aduersarijs scire vellem, cur hæc lex parum foret duratura, si Francorum Regibus condendarum legum, de quibus loquimur, facultas omnino deesset: cur enim feminæ ad Regni successionem admitti deberent, si vir super sit, etsi contra Regis voluntatem matrimonio copulatus, qui in Regno succedere queat, debeatque? Deinde cur politico Principi ea facultas tribuenda esset, quò leges politicæ perseuerent, cum de cetero, si hæc matrimonijs, libe rē ineundis, impedimento sint, tolerari non possint, atque omnino reuocandæ sint: si vero matrimonijs nihil officiant, ab horum legibus dependere earum vis nullatenus queat? Quod si hæc incōmoda, quæ aduersarijs cordi est euitare, non nisi ferendis circa matrimonia legibus effugi queunt; iam suprā monuimus Regibus aditū patere ad Pōtificē Summū, qui eas sanciet leges, si viderit expedire.

Exposui quam breuissimè: potui meam sententiam in re, quæ accuratiùs pertractata, iusto volumine indigeret. sed id non fuit instituti sermonis ratio, qua alijs hortator solum præire volui, vt initio dicebam. Quæcumque autem in hac disceptatio-

DISCEPTATIO

ptatione scripsimus, ea cuncta, non modo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, eiusque Capitis Põtificis Summi iudicio; verum etiam & doctorum virorum censure humillimè subjicimus. Si quid vero aptè in ea dictum est, id luminum Patri acceptum referendum erit: si quid inep̃tè, mihi tribuendum. Martii Kalendis Nouemb̃ris 1635.

L A V S D E O.

